

97 198.

BISERICA ORTHOXĂ RĂMĂNĂ

Revistă Periodică Ecclesiastică

A

SĂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTDOXE
ROMANE.

ANUL AL XXV-lea, No. 7.

OCTOMBRIE.

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Modul consacării Sfinților, în Bis. Ortod.	577
2 Andrei Șaguna	594
3 Mărturisirea credinței Ortodoxe a lui Ghenadie Școlarul	601
4 Legenda despre origina simbol. apost.	610
5 Predică rostită în capela Inter. Teolog.	620
6 Acte Oficiale	625
7 Sist. Filos.-Teologic al Fericit. Augustin.	636
8 Carte de sfătuire	645
9 Folósele vieții religioase pentru individ și Societate	654
10 Cronica Bisericească	664
11 Dare de sémă	673
12 Bisericești	679
13 Donațiuni	681

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI
1901.

BIBLIOTECA
SECȚIA ISTORIE

www.dacoromanica.ro

MODUL CONSACRAREI SFINȚILOR IN BISERICA ORTODOXA.

Epistola prea iubitului de Dumnezeu fost al Mainei Domnul Ieremia, ca din partea renumitei insule Cefalinia, adresată către Preasfințitul Patriarh Domnul Ciril.

«Când se laudă dreptul se veselesc popórele, dice glasul profetic. Dar nouă nu numai bucurie sufletéscă ne produce când se laudă cuviosul părintele nostru Gherasim, dar și îndemn nespus spre mântuirea sufletéscă. Mai cu sémă ni se ușurează greutatea conștiinței nóstre, pentru-că fie-care dintre evsevioșii creștini datoresc să respecte și să laude pe cei ce au viețuit cu religiositate și plăcut lui Dumnezeu, căci lauda este plata virtuței, după cum se dice și cel ce laudă virtutea laudă pe Dumnezeu însuși, de la care-l virtutea ómenilor. De aceea și mai înainte am raportat în parte virtuțile și faptele săvırșite de acest părinte la scaunul Patriarhal. Și acum cu dorință unită și speranță am socotit să adresăm acestea înțelepciunei vóstre prea respectate, cerând cu rugăminte ca să bine-voiți să dați hotărire sinodică ca să se cinstéscă canonicéște și să se numere părintele nostru în numărul cuvioșilor și al bărbaților sfinți.

Cuviosul părintele Gherasim a fost de origine din Peloponez, din localitatea ce se numește Tricca sau Tricala, după obiceiul obștesc. A fost din părinți nobili nu mai puțin religioși din neam și bogați îndeajuns După ce a

venit în vristă a umblat și prin Grecia, Tesalia și Tracia căutând pretutindenea perfecțiunea spirituală, a petrecut timp îndelungat ducând viață singuratică în sfântul munte al Atonului, unde s'a împodobit pe sine cu florile cele mai frumoase ale virtuței pe care le a cunoscut la monahii ce se nevoiașu acolo. După aceea s'a dus pentru închinare la locurile respectate ale Ierusalimului, unde stând mai mult timp a fost înaintat canonic la trépta preoției de către prea fericitul Patriarch chir Gherman; de la care luând învoire s'a dus în împrejurimile Iordanului unde a petrecut în post patru-șeci de zile, după urmarea Stăpânului. Și umblând prin multe locuri și insule a ajuns în urmă în insula noastră, unde petrecând mulți ani îndemna pe credincioși dilnic la viața cea după Christos și plăcută lui Dumnezeu. După ce a ajuns la vrista de bătrîneță a voit să se nevoiască în singurătate; deci gășind în un loc numit Omala o biserică învechită și ridicând'o din temelie a reînnoit'o și a ăidit'o pentru petrecerea sa acolo. Dar cei mai însemnați din acea insulă, cunoscând virtutea bărbatului l'așu nevoit pe el ca să le primescă pe fițele lor, câte adică îmbrășoșau viața monahală și preferașu a viețui plăcut lui Dumnezeu. A primit părintele o ast-fel de însărcinare pentru folosul sufletesc și s'așu adunat mai întâișu unele pe care le și învăța viața monahicescă și ingerescă ani mulți.

Acest sfânt părinte a petrecut trei-șeci de ani în monastirea ăidită de el și în alt loc, negustând nici de cum pâne, ci trăia cu legume ferte în puțină apă și se curăța pe sine neîncetat prin lacrimi, rugăciuni și privigheri.

Odinioră suferind de neploare insula, prin rugăciune o a vindecat pogorîndu-i plôe. Numai puțin a vindecat și pe mulți bolnavi și demoniaci, a căror suferinți și nume ar fi greu a le povesti. Se crede cu siguranță de către toți creștinii de aicea că s'a păzit nesclăvită această insulă în timpul rezboiului Agarenilor prin rugăciunile acestui părinte. Iar

minunile lui după mörte, este öre cine-va din acéstă insulă care să nu se fi împärtăşit din ele, sau cine-va din neamurile aceluia, care să nu fi fost vëdător de multe minuni? O femeie öre-care ținută de duhul cel rău a fost adusă la monastirea Sfintului spre vindecare, care găsind timp îndămănic, și mişcată de înfrurirea diabolică a căđut într'o fântână förte adincă. Dar arătându-se sfintul nu numai a scăpat de inecăctune, dar a eliberat'ö și de demonul ce ö supăra. A adormit acest cuvios în anul întrupărei economiei Domnului nostru Iisus Christos 1579 la 15 August. Fiind-că era cu neputință să se ascundă virtutea Sfintului, de aceea după mörtea lui s'au sfătuit să-i aducă mörştele lui, ceea ce s'a făcut de Exarhul de atunci, când ținea scaunul împărăteştei cetăți canonic și legal Domnul Ieremia, în anul 1581. Dar fiind că mulți din protivnici mişcați de nereligiositate vorbeau spre ocară Bisericei nöstre, am fost nevoiți prin ordinul reposatului Filadelfiei chir Gavriil a-l îngropa iarăși, ceea s'a și făcut, lăsând acele sfinte mörşte în pămînt până la numirea celui al Filadelfiei, și iarăși făcënd din nou desgroparea i-am găsit mörştele sale întregi respândind tötă buna-mirosire și vindecare. A stat în pămînt mörştele Sfintului întăla și a doua öra doi ani și opt luni.

Subscrierile marturilor:

Smeritul Episcop al Cefaliniei și Zachintului Pahomie.

Francisc Mataxa și Econom.

Zaharia Băleanu preot și schevofilax.

Daniil Ieromonah Marchet.

Matei Stelian, preot.

Teodor Piniator, preot și Protopop.

Teohari Balsam preot.

Alexandru Balsam, preot.

Antonie Balsam, preot.

Ioan Cimara, ucenic al Sfintului.

Petru Comin, ucenic al Sfintului.

Ioan Mataxa, baptistis.

Anghel Cochinos.

Teodor Halchiopol, ucenic al Sfintului.

Antonie Balsam, ucenic al Sfintului.

Expunerea sinedicală a Patriarhului.

Ciril cu mila lui Dumnezeu Arhiepiscop Constantinopolului Romei nouă și Patriarh Ecumenic, celor ce viețuiesc după Christos, har și milă de la Dumnezeu Părintele și Domnul nostru Iisus Christos.

Cuvios și prea folositor de odată plinirei obștiei Bisericii (mai mult de cât ori-ce alt) se pare, că pe cei ce au trecut în virtute fiind în viață cu trupul și după moarte laudându-i să-i cinștim cu serviciul anual și cu cântări. Pe de o parte pentru că cinștea către cei buni a celor împreună servitori dovedește afecțiunea către Stăpânul obștesc, după cum foarte frumos filosofisind învață Vasile al Cezariei și pentru că lauda pentru virtute ce se dă celor ce au viețuit în fapte bune se rapoartă la Dumnezeu, de la care-i totă virtutea oamenilor, precum teologisind se pronunță Grigorie cel cu numele de teolog; iar pe de alta, pentru că lauda ce trebuie îndeplinită unor asemenea este și ca o datorie pentru noi, ca nimăruț nimic să nu datorim, după Dumnezeu; apoi este de asemenea și foarte de folos tuturor, pentru că lauda despre cele bune este naturală că mișcă și pe cei mai indolenți (lenevoși) și plăcă spre zel și imitare a aceluia, iar pe cei iubitori de ostenele îi face și mai activi. Căci nici un dar nu se cunoște adus sufletelor ca începutul produs și înaintat, precum renumele despre lucrurile cele bune celor trândaviți cu totul și leneviți cu mintea. Câți însă umblă pe picioare în virtute, acestora li se hărăzește o veselie nu întâmplătoare vestea bună despre cei buni, dacă trebuie să ne convingem de Solomon dîcînd: Când se laudă dreptul se veselesc popoarele. Mai adaugă apoi că nu puțin contribuie la sprijinul nostru în împrejurări cinștea către bărbații religioși și respectați, cari au trecut din viață, dacă trebuie să asemănăm cu cele vedute cele nevedute ale măreției lui Dumnezeu, căci dacă ordinea în cele vedute de conducere și administrare a totului este trebuitoare, cu

atât mai puțin nu este netrebnică pronia prin bunătatea lui Dumnezeu pentru cauzele materiale, deci urmăzează natural că și împărțirea harurilor supra-naturale ale Spiritului săvârșitor nu sînt cu totul netrebnice rugăciunile și mijlocirile bărbaților dumnezeești. Pe lângă acestea și adunarea vedită din totă vechimea a credincioșilor prin închipuirii și cuvinte s'au obicinuit a le expune ale celor ce viețuesc plăcut lui Dumnezeu faptele și săvârșitele, către cari își îndreptă și regulază fie-care dintre credincioși viața lui. Fiind-că și în timpurile noastre a bine-voit Dumnezeu ca pe dumnezeescul Gherasim, care a trăit cuvios și plăcut lui Dumnezeu în localitățile numite Omalis din insula Cefaliniei, să se facă tip a viețuirii după Christos și haractir a dumnezeeștei virtuți, a cărui fapte bune în viață și săvârșite, nu numai se admiră mai presus de omeni și pretutindenea se vestesc de cei ce le cunosc, dar se întăresc mai ales și de către Dumnezeu și se sigilează dîlnic prin minuni, câte le săvârșaste harul cel îmbelșugat al Spiritului celui săvârșitor spre folosul celor ce au trebuință și alergă la mormîntul său cel dumnezeesc. Noi fiind dispuși a fi evsevioși în cele către Dumnezeu dăm cinstea cuvenită bărbaților dumnezeești și îngrijindu-ne și de ajutorul obștesc al credincioșilor, în conformitate cu dumnezeeștii părinți cei înainte de noi, urmînd obiceiului comun al bisericeii sinodicește dispunem, hotărîm și în Sfîntul Spirit poruncim, cu socotința și a Prea fericitilor Patriarhii aflători aicea, al Alexandriei și al Ierusalimului, a preasfințiților Metropoliți și prea respectați în Sf. Spirit iubiți frați și conliturgisitori, Arhiepiscopi și Episcopi și prea cinstiți clerici, ca amintitul între sfinți Gherasim să se cinstescă anual cu sfințite servicii și ceremonii și să se slăvescă cu cîntări de laudă, și în numărul bărbaților cuvioși să se socotescă de acum și încolo în toți vecii, nu numai în insula Cefalinienilor, ci în totă biserica credincioșilor, de la o margine pînă la alta a lumii. Iar cel

ce n'ar primi această hotărîre sinodală, sau ar îndrăzni în vre-un chip a se împotrivi, după una și a doua sfătuire, să se lepede din adunarea credincioșilor și tuturor să fie ca un păgân și vameș, după cuvîntul Evangheliei. Spre vecnică amintire și perpetuă asigurare a tuturor hotărînd am publicat cele prezente în comun și sinodicește. În anul șapte mii una sută trei-zeci, luna Iulie, Indicțiunul al cincilea.

Ciril, cu mila lui Dumnezeu Arhiepiscop Constantinopolului, Romei nouă și Patriarh Ecumenic

Ioachim, cu mila lui Dumnezeu Patriarh al Antiohiei.

Teofan, cu mila lui Dumnezeu Patriarh al sfintei Cetăți a Ierusalimului.

Partenie al Chizicului.

Teofan al Vechelor Patre.

Gavriil al Naupactului și Artei.

Partenie al Anhialului.

Antim al Adrianopolei, care în urmă a fost Patriarh.

Benedict al Neocesariei.

Climent Arhiepiscop Priconisului—și alți prea mulți.

Smeritul Episcop al Cefaliniei și Zachintului Partenie mărturisesc că acesta este copie în tocmă de pe originalul ce ce se află aicea.

Extrase din un manuscris Grecesc.

Dialog, în care se roagă păcătosul către Născătoarea de Dumnezeu și a afla mântuire. După alfabet în original.

Păcătosul. Nenuntită, mirésă a lui Dumnezeu, Dómnă Cerului și a pământului, mântuește-mă pe mine netrebnicul, Maică a lui Dumnezeu Maria.

Născătoarea de Dumnezeu. De sigur te vei mântui, dacă te vei pocăi, iar de nu, vei ajunge în muncă.

Păcătosul. Cunoști Preasfințită cât te-am iubit cu dor și cu evlavie și cât m'am închinat ție.

Născătoarea de Dumnezeu. Nu aduce evlavia și iu-

birea mântuirea, fără de faptele cele bune vindecarea sufletului.

Păcătosul. Ai îndurare de mine strig ție după mila ta, căci Fiul tău este îndurat și mult milostiv.

Născătorea de Dumnezeu. Ceri lucru peste putință, căci Fiul meu este îndurător, dar este și drept Dumnezeuul meu.

Păcătosul. Am voit de multe ori să mă pocăesc, dar lumea-î dulce și mă trage înapoi.

Născătorea de Dumnezeu. Voește, hotărăște-te, si-lește socotința ta, pentru că împărăția lui Dumnezeu numai cei ce se silesc o câștigă.

Păcătosul. Miluește-mă stăpână, numai la tine nădăduesc după Dumnezeu, nenorocitul numai pe tine te cunosc de mumă.

Născătorea de Dumnezeu. Bună este nădejdea și-ți mântue sufletul tău, numai adaugă fapte bune la voința ta.

Păcătosul. Scapă-mă Prea curată de focul cel de veci căci toate câte voești le poți, ca maică a lui Dumnezeu.

Născătorea de Dumnezeu. Nu mă supăra nenorocite cu multa ta vorbire, la om păcătos nu dau bine-cuvîntare.

Păcătosul. Domnul a mântuit pe Nineviteni și pe femeea rea mântuește-mă și pe mine Dómnă mea, care strig ca vameșul.

Născătorea de Dumnezeu. Trezește-te din răutăți, ca le la pămînt ca și acia, și te va mântui și pe tine bunătatea lui Dumnezeu.

Păcătosul. Iartă-mi toate greșalele mele Dómnă, căci ai înaintea lui Dumnezeu mare trecere.

Născătorea de Dumnezeu. Prea bine, da, ertare greșalelor, dar Domnul cere îndepărtare dela păcate.

Păcătosul. Curgerea lacrimilor mele înferbântate nu le trece cu vederea, primește pe robul tău ce se pocăește și nu mă părăsi!

Născătorea de Dumneđeũ. Te primesc, am auđit rugăciunea ta, ȳa sęma ȳnsă sǎ nu te ȳntorci de la fǎgăduința ta.

Păcătosul. Harul tęũ Dómnǎ il spun și nu-l ascund, cu recunoștința mę ȳnchin și cad la piciórele tale.

Născătorea de Dumneđeũ. Laudǎ și multǎmește pe Dumneđeũ mǎntuitorul tǎũ și-ȳ servește și i te ȳnchinǎ ca fǎcętorului tęũ.

Păcătosul. Strigǎri de multǎmire lui Dumneđeũ și ție Dómnǎ aduc cu lacrimi ȳn tot-d'auna, Născătore de Dumneđeũ Maria.

Născătorea de Dumneđeũ. Aduc multǎmire ție, prea ȳubite al meũ Fiiũ, pentru cel ce se pocǎește, ȳubitorule de ómenȳ Dumneđeul meũ.

Păcătosul. Cânt, spun și vorbesc din tótǎ inima mea slava ta mirėsǎ a lui Dumneđeũ și bine-facerile tale.

O lume pǎnǎ la cele patru marginȳ, nimenȳ nu te pǎzește de cǎt Născătorea de Dumneđeũ și slavǎ dela Dumneđeũ stǎpȳnirii ei.

Altǎ ȳntrevorbire a pǎcătosului cu diavolul care vine sǎ rǎpescǎ sufletul pǎcătosului—tot dupǎ alfabet.

Păcătosul. Lasǎ-mę blestematele, ce ai cu mine? Și de sȳnt ręũ or bun ce mę tǎrǎști? Cine te-a trimis?

Diavolul. Spurcatule și cu totul ȳntinatule, mę ȳntrebȳ pricina? Amintește-ți faptele tale și viața ta cea rea.

Păcătosul. Curind prietenȳ alergați, veniți ȳn ajutorul meũ, ce sǎ mę fac nenorocitul? 'Mi daũ sufletul...

Diavolul. Nu'ți folosesc nenorocite prietenȳ și rudele tale, ȳndeșǎrt strigi și rǎcnești, eũ ȳi ȳaũ sufletul tęũ.

Păcătosul. Fie-ți milǎ de mine neȳndurate, ȳndurate de mine nenorocitul, compǎtimește neumane pe omul ce suferǎ.

Diavolul. Viața rea ai petrecut, n'ai avut fricǎ de Dum-

nedeu, vină acum cu mine în ladul cel aprins în flăcări.

Păcătosul. Am aușit și n'am creșut, ăiceam cine știe? Nu speram în viitor că mă va găsi atăta urgie.

Diavolul. Demonilor aducătorî de mörte, unde sinteșî? Ce întărđieșî? Luașî-î sufletul și n'aveșî milă de el.

Păcătosul. Pöte că nu mi-a mai răemas mai mult nădejde de mântuire, lasă-mă puțin și dă'mî vreme de pocăință.

Diavolul. Bătrine spurcate, îmbătrinit de răutășî, acum caușî pocăință, când ai ajuns în mâniale mele?

Păcătosul. Fie-șî milă de mine și mă lasă măcar să'mî sărut copii și soșia mea și să le vorbesc.

Diavolul. Țin în mânia sabie cu două ascușurî și cari mă va atinge nu va putea de cât să mă urmeze.

Păcătosul. Să-șî dau nenorocitul tötă averea mea ca să'mî rescumpăr viașă mea, mă lașî, spune-mî?

Diavolul. Acum cerî rescumpărare, unde ai timp? Acășă a trecut și șî-a sosit cėsul nefericit.

Păcătosul. Locul unde tu mergî mă grăbește, spune'mî unde se află și cum se numește?

Diavolul. Se numește lad, care mistue totul și este sub pămînt prea întunecat, tot plin de suflete.

Păcătosul. Lovește-mă, tae-mă, bate-mă, mucește-mă cât voești aicea, numai acolo nu mă duce.

Diavolul. Trup să trăeșcă fără suflet pöte și peștele pre pămînt, dar dracul nu pöte să nu ia pe cel rău.

Păcătosul. Ce fac cėi ce se află acolo, spune-mî, au libertate și odihnă măcar, spune-mî?

Diavolul. Sint în flacări, arđend în vecinicie și se schinguesc de noi fără nici o milă de loc.

Păcătosul. Te chem, te rog Domnul meș și Dumneșeul meș, scapă-mă din mâniale demonului, făcėtorule al meș!

Diavolul. In zadar șî-ei ostenėla nenorocite că tu ești al

meu, dacă te-ai putea mântui, atunci ar fi înşălăcătune lumii.

Păcătosul. Am socotit că cărţile noastre sînt minciuni, n'am ascultat ce'mi spuneaă, şi acum sînt în chinuri.

Vai! Vai! Cine va face ca mine, ca mine să păţască şi ca mine va veni întru adîncurile Iadului.

Stihuri asupra Cutremurului de la 1802 ce a fost în Bucureşti.

Ce gândim popore, ce cugetăm ore, că sîntem în siguranţă pe pămîntul ce'l locuim? Ne'nşălăm, nemernici, fără nici o îndoială, aceste tot-d'auna ne este nesigur cu uşurătate. Vai nu ne amintim ce gróză şi durere a fost în zilele noastre, când cu toţi am jelit! La 14 ale lunii lui Octombore când s'a zdruncinat, Dumnezeu al rodurilor, când s'a cutremurat pămîntul şi chiar şi atmosfera, dar a bine-voit Dumnezeu şi s'a ivit ziua. Câtă mórte de ómeni vai! era să fie; cine ore dintre veşuitori ar fi putut mai mult să trăească? Cine nu era ore să-şi piardă şi mintea la o durere atît de mare, la o dramă atît de înfricoşată? Când de pretutindenî veneă zguduiri, vuete sălbaticе, care a omorit şi pe fiarele sălbaticе. Pămîntul se clătina şi se ondula, el cel mai greu se cutremura, şi se dărîmaă clădirile, cele de atâta vreme, mari şi însemnate din cauza puternicei zguduituri. S'aă dărîmat în tot locul şi s'aă împrăştiat şi a izbucnit asfalt greu mirositor, de care nu s'a înfricoşat? Şi ape de puciose din interiorul pămîntului pe care se razimă el şi-î sînt temelii. Puţin a lipsit de nu ne-a înghiţit, adică să se deschidă pămîntul şi să ne absorbă.

Două minute de zguduiri eraă să ne piardă şi curînd să ne arunce în infern. Cât de înfricoşat a fost n'am putere de cuvînt ca să descriu cum se cuvine totă spaîma teribilă. Acest cutremur n'a avut vindecare dacă Dumnezeu n'ar fi bine-voit mântuirea noastră. După ce El s'a mâniat

ca să ne zdrobescă, tot așa el ș'a schimbat sfatul și ne-amiluit.

Acest cutremur n'a fost o! muritorilor cutremur obicnuit, zguduitură numai, ci vai! unit cu bătae. N'a fost rezultatul principal al metalelor, nu, ci mai puternic, o cauză mai mare. Căci acelea tot-d'auna 'și păzesc marginile lor și nu fac nimic contra poruncii Dumneđești.

Și câte de asemenea se întâmplă în natură, toate sînt spre ruina sa și sînt contra naturei. Și îndată ce se îndepărtază dela pronia divină, curînd se grăbesc ca să facă nimicire. Indată spre ruină se mișcă de la sine, înțelegînd că Dumneđeșu este plin de mînie. Aũ existat multe cutremure, și zguduituri în vremuri, dar mai de trei sute de ani n'au fost asemenea de agitat. Marele și înaltul edificiu al Valahiei aũ suferit multe cutremure, cu multă bravură, adică Colța, cum se numește, și care este vestit pretutindenii pentru arhitectura lui. La toate s'au împotivit, puțin păsându-l, dar acestuia a cedat, recunoscîndu-se învins. Ș'a înclinat vîrful seũ ce a fost zidit mai de o sută de ani, cu toate că era voinic. Aũ căđut și Biserici vechi de două sute de ani și un paraclis mai de trei secole. Las la o parte palatele cele de curînd clădite, în cât nici una din ele n'a rămas sănătósă. Infricoșatul nostru Dumneđeșu de bună sémă s'a supărat de nelegiuirea poporului, vėdënd cum s'a îmulțit rėul. Și a voit că un părinte a înțălepti pe filii seĩ s'a cutremurat pămîntul. A știut cel ce vede toate rėutatea lumii și cum se luptă cu o turbare nemėsurată. Vede cum se sfășie ca tigrii vărsătorii de sînge, pretutindenea fier și foc, pururea înarmați. Unii cu arme, alții cu viclenii și așa se zdrobesc vecinic, vai de cei însegetați cu venin. Vede că n'a rămas iubire și prietenie, ci jafuri și rezboi și de pretutindenii năvălirii de arme; vede că s'au înrăutățit indeobște poporul seũ și s'a sãlbătăcit și cel mai iubit al seũ. S'a depărtat, a devenit nereligios și n'are frică de Dumneđeșu,

a călcat poruncile și s'a îndepărtat dela Dumnezeu. Vai de noi nenorociții, că în nebunia noastră am uitat pe Dumnezeu și dreptatea lui. Ne vom afunda ca Sodoma și Gomora dacă nu vom băga în urechile noastre toți cuvintele lui Dumnezeu, pentru că a prisosit viclenia și răutatea, vrăjmășia și răpirea și chiar corupția. Să ne venim în simțiri, să înceteze răutatea și să trăim de acum înainte în unire cu toții. Să cunoștem pe Dumnezeu și să ne temem de el și să ne proșternem înaintea lui ca să ne miluască.

Cunoștem cu toții din istorie că Nineviți erau să se piardă din pricina fără de legilor ei, dar îndurându-se cel îndurător și îndelung răbdător a trimis pe Ionă cu acea profeție; dar l'aș creșut îndată și cei evsevioși și alții, ș'aș venit la pocăință și cei mari și cei mici, și așa s'aș scăpat toți de urgia lui Dumnezeu făcând cu toții post de trei zile. De s'ar fi trimis la noi cine ar fi creșut, unde toți sînt naturali și vorbesc despre natură numai.

P o e t u l .

Gândește-te muritorule, ia aminte că pămîntul și cerul nu simțeshi că nu sînt un creator, o ființă? Întorce-te la creatorul tësh cu rugăciuni dumnezeeshi și pronunță cu lacrimi rugăciunile lui David.

Rugăciuni Davidice.

Fie-mi îndurător Dumnezeu! meu și încetază acum urgia, trimite acum liniștea și pacea pe pămînt. Cel ce faci pămîntul să tremure și tot océnul, trimite îngerul tësh de pace asupra noastră din ceruri. Luminéază-ne pe noi nesimțitorii taînlic în simțurile noastre, pentru ca tötă lumea să te laude în genere. Dă pricepere lumel ca să se lumineze, ca nu cum-va să se piardă din urgia ta. Decî ne trece cu vederea urgia ta spre a nu se întimpla iarăș cutremur pe acest pămînt. Nu ne rëshplăti nouă după faptele noastre, ci

lucreză după mulțimea îndurărilor tale nemăsurate. Trimite plôe curând, imbibeză cu apă pământul îndată și înmulțește ródele sale și ridică suspinarea.

Căderea lui Adam celui întâi zidit în stihuri

Cum să nu ne minunăm popóre de înțelepciunea cea nemărginită a ceresului nostru Dumneđeș și de atot puternicia sa; care totul din ce nu era l'a adus la existență, făcându-le tóte cu înțelepciune pentru a-l glorifica. Și după ce tóte le-a creat prin înțelepciunea sa și s'a numit Plăzmuitor pentru crearea lumii. Veniți să facem om după asemnarea și chipul nostru, care să trăescă în veci. Ca el să fie cel întâi asupra creaturei și să fie lucrul cel mai desevtrșit al naturei. Și luând lut din pământ, cum spune istoria, a făcut pre cel întâi zidit cu o înțelepciune nespusă, și l'a insuflat lui pentru ca să fie după chip suflet viețuitor și nematerial, care să trăescă în veci. Și l'a numit Adam, ca creator arătând puterea lui Adam printr'un semn prea înțelept, numele lui însemneză apus și răsărit, méďă nópte și mlaďă-ďi. Alfa însemna (Orient) răsărit, delta apus, iarășí alfa mlaďă-nópte și Mi tótă creatura. Și a cunoscut Dumneđeș că el are trebuință de soție, care a socotit să-l facă mângăere. Curînd l'a adormit și din cósta lui ia un os și din el îndată crează pe Eva. Și o dá lui Adam părtașă în tóte pentru ca să se veselescă tóte și întru tóte. Petrecînd în Paradis cu desfătările și deliciositatea de acolo, cu fructele și băuturile amvrosiace. Adam vedînd'o pe ea a cunoscut îndată că-l din cósta sa, din osul seű și s'a minunat, admirare crească prea plină de grații, pentru că eșise din mâna creatorului. Și le-a dat poruncă ca s'o păzescă, ca din arborele cunoștinței să nu guste. Din tóte a đis Dumneđeș puteți gusta, dar de arborele cunoștinței să vă feriți. Porunca a călcat'o Eva, ceea ce preconisază ușurătatea de înșălăcune a ei, și care acum ne tiranisește pe

noi. Ştiind cel prea înţelept ceea ce era să se întîmple şi că ea curînd va călca porunca, ceea ce a şi urmat din partea uritorului de bine, înşelînd'o din invidia cea mare. Invidiînd actul lui Dumnezeu, pentru că Eosforu a fost alungat de acolo, ba încă şi blestemat, şi intrînd în şarpe s'a ascuns diavolul, şi vorbindu-i prin el Eva s'a înşelat. Arborele,  ise cel viclean din care v e opreşte ca s a m ancaţi din el, deschide ochii şi cel ce m n nc  din el cunoşte îndată ceea ce-i bine, rău şi viclean şi trăeşte fericit şi veţi fi asemenea lui Dumnezeu în atot puternicie, acestea le spunea cel de trei or blestemat din  ntelepciunea lui. Şi înşelându-se vai! Ia şi m n nc  şi îndemnă şi pe Adam şi m n nc  şi el. Ah! ce dramă! şi îndată s'a  desgolit am ndoi şi ş'a  cunoscut ruşinea lor şi rana  nşel ciunei lor. Bunul, r ul, viclenia Eva le-a cunoscut îndată şi ş'a recunoscut şi gol ciunea fără  nt rziere. A prev duţ şi viitorul şi se bocea suspin nd, şi cine p te să spună întristarea ei prin limb  omenescă? Se ascunde, se  neleşte cu foi de smochin, ruşin ndu-se de privirea ei de nesuferit. Regretă ad nc nenorocita, blestemă pe şarpe, soc te că din buna voința a lui Dumnezeu este  nşelat , depl nge pe Adam că prin ea a fost înşelat şi că c lc nd porunca s'a v duţ gol. Şi pe c nd se pl ngea Dumnezeu strigă pe Adam; unde eşti? Ce a p iţit făptura mea şi puternic oft z ; nu cum-va el a călcat porunca mea şi a c duţ în urgia mea? Acest cuv nt dumnezeesc, ajuns la făptura sa care a cunoscut cur nd că-i separat pe p m nt! Da! m'a înşelat Eva, consórta mea, ca să m n nc din el spre a mi se deschide lumina. Dar îndată ce am m ncat, mai mult m'am întunecat şi văd d'asupra-mi unele în locul altora. Eva, unde eşti? Ce te ascunzi? Vino în faţa mea. Cine te-a amăgit şi pe tine, spune-ţi  ndrept tirile tale. Cum să vi  D mne, pentru că s nt desbrăcată şi de îmbrăcămintea mea primară s nt privată. Şarpele m'a înşelat şi pe mine nenorocita şi

acum mă găsesc în golăciune deplină. Nu cere ertare, ci cu pretexte umblă să se justifice contra-șicându-se. Vorbe multe dar netemeinice, sarbede și góle, pentru-că le-a lipsit grația îndată după cădere. Iar Dumneșeu Creatorul șise atunci șarpelui: să fii blestemat pentru acéșta faptă de acum!

Descrierea Manuscriptului.

Manuscriptul din care am tradus și publicat mai multe lucrări literare și teologice, ca *Tatăl nostru* de Alexandru Văcărescu, o parodie la adresa Domnilorului Moruzi, sfaturile morale, o poezie asupra cutremurului din 1802 în București, dialoguri între păcătos și diavol, după forma dialogurilor lui Lucian etc., este un quarto, scris pe hârtie ordinară și nu tot de aceéși mână. Manuscriptul cuprinde 422 de foi numerotate, având la început scara conținutului, iar la urmă niște note, de puțină însemnătate pentru Români. Cuprinde 54 de tratate diferite, este dar un miscilaneu. Manuscriptul este bine conservat, lisibil, dar fără nici o ordine de materie. Sînt înșirate în el aceste tratate fără nici o cronologie și fără date. Incepe cu o interpretare la capitulul 13 din Apocalips a profesorului Pantazi din Larisia. Acéșta interpretare are în vedere scopul de a mișca la rezvrătire poporul grec contra turcilor spre a scutura jugul sclaviei, pentru că a sosit timpul, șice profesorul, după profetii a ne recăștiga independența. La pagina 35 cetesc următoarele: «Ciclu înțelege aicea profetizatorul un timp nedeterminat a unui război, și mai ales, când în acelaș an și lună se șfirșește războiul și se declară pacea, de când a început războiul și s'a proclamat războiul între cele două Impărății și așa devine ciclu. *Pămînt foarte productiv* — γαία εὐ-φορωτάτη, 'mi pare că înțelege Bogdania (Moldova) și Valahia. Pe acestea în trei războae, de trei ori le vor călca Rușii și le vor lua, și la cel după al doilea nu le vor împresura, adică nu le vor ținea pentru tot-d'auna în puterea

lor, ci le vor lăsa iarăș la Turci după pace. În al treilea război, pe care profeția 'l numește al treilea ciclu, le vor împresura și pe aceste două amintite provincii, adică le vor mărgini cu confinia Dunărei spre eliberarea pentru tot-d'auna de la Agarenii, și apropiare de sine (familiarizare) după care în urmă va urma și desevtrșita pierdere a împărăției turcești. Unde cum arată și faptele acolo cuvintele sînt de prisos, după cum țice și proverbul: «când ursul este de față nu căuta urme».

Ast-fei explicau grecii textele profetice și le aplicau la scopuri politice. A dat Dumneđu și nu s'a îndeplinit acel scop al ursului. Textul este cam confuz, expresiunea gręcă $\delta\lambda\lambda\omicron\tau\rho\acute{\iota}\omega\sigma\iota\nu \kappa\alpha\iota \dot{\iota}\delta\iota\alpha\nu \omicron\iota\kappa\epsilon\iota\omega\pi\omicron\iota\eta\sigma\iota\nu$, eũ presupun cã trebuie înțelesã în sens protivnic nouẽ Românilor, adică, cã ne vor absorbi, după al treilea rėsboiũ Rușii în noianul lor și se vor întinde pãnã în Dunãre! Acest Pantazi Larisianu a scris aceste interpretãri la 1789, cam în același timp transcrierea manuscriptului.

La pag. 125 'mĩ pare curios un tratat mic despre cometi, fulgere, tunete, trãsnite, cutremuri de pãmînt etc. După acestea urmẽzã Satira—Tațãl nostru și descrierea moravurilor corupte în societatea Bucureștãnã de Alexandru Vãcãrescu în poezie gręcã, fõrte artistic compusã și în o limbã elegantã, poeticã și plinã de invective, dar nu pronunțã nume proprii. La pagina 133 este decopiat după un imprimat *Viața Cuviosului și de Dumneđu purtãtorului pãrintelui nostru Gherasim*, un sfînt modern și mult respectat pãnã astã-đi de Cefalonieni. La sfîrșitul acestui serviciũ sînt publicate actele oficiale în urma cãrora a fost decretat de sinodul Constantinopolitan ca sfînt acest cuvios Gherasim. Sînt importante aceste acte, pentru cã eũ nu am întãlnit nicãeri pãnã acum o procedurã sigurã, după care și în ce mod se admiteã în Biserica Ortodoxã oficial bãrbații virtuoși ca sfînți. Pentru acest cuvînt le-am tradus în romã-

nește aceste acte, spre a le face tuturor cunoscută această cestiune. La pag. 253 este transcris serviciul Sf. Haralampie. Acest serviciu este însemnat pentru noi Români, pentru-că în Iași există Biserica Sf. Haralambie și în secolul trecut poporul frecuenta foarte mult această Biserică, făcând paraclise și acatiste etc., la nevoi. Apoi manuscriptul este scris în Iași, cum vom vedea. La pagina 341 este transcrisă o paschalie perpetuă, pentru aflarea Sf. Paști, compusă de Matei Tzingala din Cipru, începe cu anul 1627 și merge până la anul 2158. La pagina 369 sînt scrise niște rugăcîuni de ocazie, Tedeumuri or molebine, traduse din rușește în grecește și pe cari de sigur le sêvirșău Români în Moldova pe timpul ocupațiilor rusești. La pagina 386 sînt stihurile despre cutremur, altele: păcatul lui Adam etc., și în fine 393 sînt sfaturile morale, pe care le-am publicat deja în Revistă. La pagina 251 cetesc nota următoare: 1792 Σεπτεμβριου 12 'Εγράφη τὸ παρὸν ἀπὸ τὸ πρωτοτυπον, καὶ πάλιν 1806 'Ιουνίου 22, εἰς Μολδαβίαν ἐμεταγράφη παρ ἐμοῦ 'Αγαθαγγέλου Αρχιμ. Κεφαλληναίου, πρὸς ἔδειξεν τῶν μεταγενεστέρων. «1792 Septemvr. 12. S'a scris prezentul după prototip, și iarăș la 1806 Iunie 22 în Moldova s'a transcris de mine Agatanghel Arhim. Din Cefalonia spre cunoștința celor ce vor urma».

La sfîrșitul cărtei se mai află și nota, pe care am publicat-o deja în Revista Biserica Ortodoxă pe Septembrie anul acesta.

C. E.

ANDREIU ȘAGUNA.

Vești Biserica Ortodoxă Română an. XXIV, No. 6.

Pe terenul literar Șaguna a dezvoltat cea mai mare activitate. Literatura bisericească lipsia; tot asemenea și cea școlară. După cum Ion Eliade Rădulescu în țara românească îndemna pe totă lumea cu puțină carte ca să caute să scrie și să tipărească, căci un popor fără literatură nu poate prospera și trăi, tot așa și Șaguna în părțile Transilvaniei și ale Ungariei îndemna și încuraja pe literați să scrie și să tipărească. Dar nu numai atât: el singur da pildă ca și Eliade. Avem o mulțime de scrieri de la el, unele compuse, iar altele corectate și îndreptate, afară de cele publicate prin îndemnul și ajutorul său. De aceea cu drept cuvânt biograful său P. Sf. N. Popea 'și pune întrebarea: Ce să admiri la Șaguna, când e vorba de terenul literar, *talentul și erudițiunea sa activitatea?*¹⁾.....

Șaguna a fost un bărbat învățat. El iubia învățătura căci scim «că podobă de aur este învățătura și mărgăritar de preț mare». Studia neîncetat cu toate ocupațiunile sale multe și variate. Vasta și adinca lui învățatură se poate constata din scrierile alcătuite de el însuși. Și pentru că nu putea

¹⁾ Arhiepiscopul și Mitropol. Andrei Baron de Șaguna p. 320.

să producă atât cât doria sufletul său, de aceea ajută pe alţii şi îi făcea să lucreze alături de el. Nu voia publica aici tot catalogul lucrărilor lui proprii şi al altora, tipărite sau încurajate de el. Voia aminti numai numele aceluia, din care se poate vedea ştiinţa şi tendinţele lui.

În 1854 publică «Elementele dreptului canonic», iar în 1868 «Compendiu de dreptul canonic». Ca completare a acestor două importante lucrări publică în 1871 şi «Enchiridion, adică carte manuală de canoane ale unei, sfinte, soborniceşti şi apostoleşti biserici cu comentare». Şaguna e cel dintâi bărbat care se ocupă serios la noi cu lucrări de asemenea natură. *Compendiul de dreptul canonic* în deosebi e cea mai importantă lucrare pe care o avem de acest fel, în literatura noastră religioasă română. Acest compendiu e tradus şi în limba germană şi s'a făcut asupra lui şi recenzii foarte elogiöse şi în diferite reviste ruseşti. Pentru Şaguna aceste lucrări erau scrise din cele mai favorite, căci el e adevăratul organizator al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi că prin urmare trebuia să arate atât servitorilor bisericesci, cât şi credincioşilor, care sunt drepturile şi datoriile lor faţă de biserică. Scrierea aceasta e însoţită de un fel de introducere pastorală, adresată clerului şi poporului credincios al Mitropoliei Românilor de religia greco-răsăritenă din Ungaria şi Ardeal, cărui i-o şi dedică. Pentru ca cititorii să vadă, cât de mare preţ pune Şaguna pe această lucrare voia resuma aici conţinutul introducerii. După ce Şaguna spune, că a lucrat mai mulţi ani la compunerea acestei scrieri şi acum după ce a terminat-o adresează mulţămiri lui Dumnezeu, care l'a învrednicit să elaboreze şi să sfârşescă această scriere, de la care a condiţionat *totă mângâierea vieţii sale*, roga şi clerul şi poporul credincios să-şi unescă mulţămirea către Dumnezeu împreună ca ale lui şi să-l prea mărescă împreună. Arată apoi, care e conţinutul scrierii şi resumă, cam ce fel de învăţături

vor căpăta preoţii şi credincioşii din citirea şi studierea ei. Iată câte-va din aceste învăţături:

a) *Că biserica fiind consecinte in instituţiunile sale faţă cu demnitatea omenescă primesce şi îmbrăţişeză în sînul său de maică naţionalităţile tuturilor popórelor sale; că le dă dreptul de a sluji şi de a se ruga lui Dumnezeu în limbile lor, de a avea preoţi şi arhierii de naţionalitatea lor, cari să ducă şi să conducă în limba respectivei naţiuni chemarea lor sublimă în şi afară de biserică şi să compună şi să tipărescă clerului şi poporului credincios cărţi bisericesci de rugăciune şi de cultivarea şi nobilarea demnităţii lor omenesci;*

b) *Că noi Românii de religia răsăritenă în părţile acestea, unde mestecaţi trăim din vechime cu alte naţiuni favorite bisericesce şi politicesce în prejudiciul bisericii şi naţiunii noastre până acum,—avem să mulţămim numai şi numai aşedămintelor bisericii noastre răsăritene, că ne-am putut sustine limba noastră maternă şi prin ea naţionalitatea noastră, va se dîcă, originea fiinţei noastre şi că acum de trei ani am putut recăştiga odihna noastră sufletescă pre basa dreptului îndesputabil canonic şi istoric prin reînfiinţarea mitropoliei noastre române cu ierarchia naţională;*

c) *Că biserica, maica acésta bună, ne-a crescut pe noi faţă cu nenumăratele împrejurări vitrige de bărbaţi credincioşi ai religiei şi patriei noastre străbune şi ne-a întărit pe noi cu caracterul de statornicie bărbătescă pentru toţi timpii buni şi răi;*

d) *Prin urmare, că Şcôla şi metoda de a creştere, ce ne-a dat biserica şi în care ne-a crescut; ne-a învăţat pe noi să cunoşcem demnitatea noastră omenescă şi destinul nostru de pe pămînt; pentru aceea şcôla acésta să o lăşăm*

posterităţii noastre de amanet, ca ast-fel dînsa să rămână în legătură neînteruptă cu noi după mórtea noastră, cari acum încă trăim, precum am rëmas şi noi în legătură neînteruptă cu părinţii, moşii şi strămoşii noştri cei în Domnul răposai, punënd pe inima posterităţii noastre cuvintele muribundului Matatia către fiii săi: «Fiilor, rîvnitori fiţi legii şi daţi sufletele vóstre pentru legătura părinţilor voştri; aduceţi-vë aminte de lucrurile lor, cari le-aũ făcut întru neamurile sale şi veţi lua mărire mare şi nume vecinic». După acësta se adresëază clerului şi poporului şi'i ñice «Cred tare, că cunoscënd tu din acëstă scriere demnitatea ce biserica 'ţi dă, precum şi bunătăţile şcólei, prin care biserica revarsă asupra ta raðele strălucitoare de cultură şi nobleţa ta, te vei însufleţi de năsuinţă spre a te face vrednic de împreună lucrător al lui Dumnezeu, de arătura lui fructiferă, de zidirea lui frumoasă şi de casa lui plăcută, care toate îţi garantëază fericirea vremelnică şi vecinică şi te conduc către perfecţionarea intelectuală şi morală în toate afacerile tale publice şi private, bisericesti şi civile».

Din aceste cuvinte proprii ale lui Şaguna se póte vedea destul de lămurit dragostea lui cea mare faţă de biserica naţională, faţă de poporul român şi de limba lui, faţă de prosperarea intelectuală şi morală a lui. El voiesce lumina rea şi întărirea poporului român pentru care a şi lucrat în tréga lui vieţã. El voiesce ca poporul român să albă locul, ce merită în mijlocul celor-l-alte popore din ţara Ungariei şi a Ardealului. Pentru îndrumarea poporului românesc în direcţiunea acësta 'i va servi scrierea sa «Compendiũ de drept canonic».

Scrierea intitulată «Enchiridion, adică carte manuală de canóne... cu comentare o dedică tot clerului şi poporului românesc de religia greco-rësăritenă din Ungaria şi Transilvania. În prefaţa spune între altele şi următoarele, pe cari le reproduc aici: «Astă-ñi după ce am împlinit 25 de ani

de când am primit asupra-mi, în urma denumirei prea înalte de vicar din 15 Iunie 1846, cărma bisericii vóstre din Ardeal.

Astă-đi când clerul ři poporul nostru credincios din Ardeal, petrece în mod sárbátoresc în ři afará de bisericá Jubileul acestor 25 de ani;

Astă-đi când sunt eú pátruns de însufleţirea clerului ři poporului credincios al bisericii nóstre din Ardeal, ce o desvoltá în điaua de astă-đi, iar eú m'am retras în singurá-tate petrecênd cu post ři rugáciuni;

Astă-đi đic, mă însufleţesce vápaşa inimei mele ři provócă în mine acel dor învápálat ca sá-ţi dedic ţie cler ři popor credincios al Mitropoliei nóstre naţionale románe de religia greco-résáritená din Ungaria ři Transilvania, cartea acésta scrisá ři comentatá de mine ři intitulatá Enchiridion, adicá carte de canóne ale unei, sfinteí, sobornicescí ři apostolescí biserici ři a ţi-o întinde cu aşa dor mare ři sincer, precum cerbul doresce spre isvórele apelor, ca dintr'nsa aşa sá te recreezi în religiunea, religiozitatea ři în moralitatea strébunilor tãi. precum cerbul se recreézá din isvórele apelor, pentru cá canónele bisericii nóstre sunt compuse cu mare înţelepciune ři acomodate literii ři spiritului învăţáthurilor celor vecńnice ale lui Christos ři înaintézá folósele teoretice ři practice ale clerului ři poporului credincios, cáci ele cuprind în sine învăţáthurile luminátore ři civilisátore pentru toţi timpii».

Ce'l face pe Şaguna sá alcátuésca în deosebí ast-fel de scrieri cu privire la organizaţia bisericii, la drepturile ři datorii clerului ři ale credincioşilor faţă de ea? Ce'l face pe el sá le dedice în acelaş timp clerului ři poporului ortodox?... Poporul român din Ungaria ři Transilvania n'avea o vieţă politicá potrivitá aspiraţiunilor lui. Pentru acest popor nu exista drepturi, nu exista lege Singura instituţiune naţionalá puternicá prin care tráia nu era de cât biserica. Pentru acéstá instituţiune lucrase Şaguna o vieţă întrégá,

o -viată plină de amărăciuni şi suferinţe, sub scutul căreia trebuia să se ocrotască poporul român şi să trăiască. Biserica trebuia deci organizată în aşa chip, în cât să devină o stâncă de granit, de care să se sfarâme toate încercările duşmăneşti neamului românesc. Clerul şi poporul românesc trebuia luminat cum să se poarte în şi afară de biserică!...

Scrierile acestea au pe lângă o valoare ştiinţifică, căci sunt rezultatul unui studiu adânc şi amănunţit şi o valoare însemnată naţională. Ele urmează să fie pentru Români adevărata călăuză, din punct de vedere religios şi politic.

*

O altă scriere a lui Şaguna e «Istoria bisericii ortodoxe răsăritene universale» de la întemeierea ei până în anul 1860, când a şi fost tipărită în tipografia diecesană din Sibiu. Această scriere e în două tomuri. În tomul I tratăză faptele până în secolul al XV-lea, iar în tomul al II-lea din veacul al XV-lea până în anul 1860. În precuvîntarea, care însoţeşte această scriere Şaguna ne spune ce l'a îndemnat pe el să întocmescă şi să publice o istorie bisericească. Iată ce ne spune: «Duhul cel luminat al Apostolului Pavel între altele limpede se arată şi în acele cuvinte, ce a scris lui Timotei II, cap. 3, v. 1 dîcîndu-i: «Acésta să ştii, că în dîilele cele de apoi se vor scula vremi primejdióse» şi adăogându-i şi învăţătura, cum să se poarte în acele vremuri. El sfătuesce: «Ca să petrecă întru cele ce au învăţat şi care sunt încredinţate lui şciind de la cine s'au învăţat». Eu încă mai înainte de a mă apuca de scrierea istoriei bisericei noastre ortodoxe răsăritene, am aflat, că *în dîilele noastre s'au sculat vremi primejdióse făţă cu biserică noastră* şi acésta pot s'o dîc din mai multe priviri, care aci le trec cu vederea, căci acele se arată din destul în cuprinsul acestei cărţi. În mijlocul unor asemenea împrejurări rămînînd eu statornic în propunerea mea cu întocmirea unei istorii bisericesci am aflat de bine, ca să

urmez sfatului, ce Apostolul cel mare a dat lui TimoteiŃ Ńi adicŃ sŃ petrec intru cele ce am invŃtat Ńi sunt incredintŃte mie sciind de la cine m'am invŃtat; va se ŃicŃ m'am hotŃrit a compune cartea acŃsta din isvŃrele cele curate ale invŃtŃturii bisericii nŃstre, cŃci acestea sunt incredintŃte mie Ńi sciŃ de la cine le am invŃtat acele». DupŃ aceea Ţaguna aratŃ care e cuprinsul scrierii Ńi cŃte-va neajursuri ce va presenta. Promite insŃ indreptŃri la a doua ediŃie.

O deosebitŃ importanŃŃ presintŃ acŃstŃ lucrare pentru biserica RomŃnilor din Transilvania Ńi Ungaria. El vorbese despre rŃspŃndirea creŃtinismului intru RomŃni, despre organizarea bisericii in acele pŃrŃi, despre suferinŃele acelei biserici, despre unirea unei pŃrŃi de credincioŃi RomŃni cu biserica catolicŃ etc., etc... Ori-cine vrea sŃ cunoŃcŃ trecutul bisericii romŃnesci din pŃrŃile de peste munŃi trebuie sŃ consulte acŃstŃ lucrare a lui Ţaguna. Face o scurtŃ privire Ńi asupra bisericii romŃne din Bucovina, din Basarabia Ńi din Principate. Lucrarea acŃsta a servit Ńi ca manual didactic pentru institutetele teologice Ńi pentru Ńcolele secundare, iar manualele prescurtate pentru Ńcolele populare, Ńi chiar al pŃr. PuŃcariŃ pentru Ńcolele secundare nu sunt in mare parte de cŃt nisce resumate ale lucrŃrii lui Ţaguna.

(Va urma).

G...

MARTURISIREA CREDINȚEI ORTODOXE

A LUI

GHENADIE ȘCOLARUL, DATĂ SULTANULUI MEHMET DUPĂ CEREREA SA.

Mărturisirea prea înțeleptului și prea onoratului Domnului Ghenadie Școlarul, Patriarchul Constantinopolului, Romei-Nouă, pronunțată despre dreapta și neîntinată credință a creștinilor către Agarenii (Turci). Când a întrebat Sultanul Amira Mehmet: Ce credeți voi Creștinii? El a răspuns ast-fel:

1) Credem că este un Dumnezeu creatorul tuturor celor ce sînt din neîntință la ființă. Și că nu-i nici corp și nici are corp, ci viază cu mintea. Este mintea cea mai perfectă, mai desăvîrșită și mai înțeleptă; e necompus, fără început și fără sfîrșit. Există în lume și preste lume. El nu este în un loc, și există în tot locul. Acestea sînt proprietățile lui Dumnezeu, prin care se separă de creaturile lui și de altele asemenea.

2) Este înțelept, bun și adevărat, și câte calități au creaturile lui a parte, El le are singur și într'un mod mai înalt.

Iar aceste perfecțiuni le au creaturile, pentru că El le dă făpturilor sale. Apoi pentru că El este bun și creaturile sale sînt bune. Fiind-că este înțelept, ele sînt înțelepte, că El este adevăr, ele sînt adevărate și altele asemenea. Afară numai Dumnezeu le posedă pe acestea în princip, iar creaturile prin participare.

3) Credem că există în Dumnezeu alte trei proprietăți, care sînt ca începuturi și fântâni a tutulor celor-l-alte proprietăți ale sale. Și prin aceste trei proprietăți Dumnezeu viază în sine în vecinicie, și înainte de a se crea de către el lumea și prin acestea o guvernează. Iar aceste trei proprietăți le numim trei ipostasuri și pentru că aceste trei proprietăți nu despart unimea și substanța cea mai simplă a lui Dumnezeu; pentru aceea este Dumnezeu, și cu aceste proprietăți și este unul Dumnezeu și nu trei Dumnezei.

4) Credem că din natura lui Dumnezeu răsar Cuvîntul și Spiritul, dupre cum din foc lumina și căldura. Și precum focul, și dacă nu este ceva ce se luminează și încălzește de el, dar focul în sine pururea are lumină și căldură și aruncă de la sine lumina și căldura. Tot așa și înainte de a se crea lumea, exista Cuvîntul și Spiritul energiilor naturale ale lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este minte, precum s'a spus. Și aceste trei Minte, Cuvînt și Spirit, sînt un Dumnezeu, precum în un suflet al omului există minte, cuvînt înțelegător și voință înțelegătoare; și cu toate acestea, aceste trei sînt un suflet cu adevărat în substanță. Iarăș pe Cuvîntul lui Dumnezeu 'l numim înțelepciunea lui Dumnezeu și puterea și Fiul al Său, pentru că este născutul naturii lui. Și dupre cum sămînța naturii omului se numește fiu al omului și precum ideea omului este produsul sufletului lui, asemenea și pentru cele dumnezeiești. Iarăși numim voința lui Dumnezeu Spiritul lui Dumnezeu și iubire, iar pe minte o numim părinte. Pentru că el este nenăscut și necăuzat, cauză însă a Fiului și a Spiritului. Că Dumnezeu

nu înțelege numai creaturile lui, ci mai ales se înțelege și se cunoaște pe sine, și pentru aceea are cuvânt și înțelepciune prin care se înțelege pe sine însăși. De asemenea Dumnezeu nici voește și nici iubește numai creaturile lui, ci voește și se iubește cu mult mai mult pe sine. Pentru aceea din vecinicie iese din Dumnezeu Cuvântul și Spiritul său și purura sînt în El. Iar acești doi cu Dumnezeu sînt un Dumnezeu.

5) Credem că Dumnezeu prin Cuvântul înțelepciunii și a puterii lui a creat lumea și prin spiritul bune sale voinți și iubire providențiază, guvernază și mișcă totă natura din lume spre bine, după ordinea fie-cării naturi. Și pentru aceea credem că, atunci când a voit Dumnezeu prin singură misericordia lui, ca se întorcă pe oameni de la rătăcirea demonilor și de la Idolatrie (pentru că afară de un mic loc al Iudeilor, în care se închina și se credea într'un Dumnezeu, după legea lui Moisi), totă cea-l-altă lume închina făpturile lui Dumnezeu cu răutate, și pe mulți zei ce n'aveau ființă, în locul Unuia și adevărat, și se purtau după dorințele fiește-căruia a parte, și nu după o lege a lui Dumnezeu.

Atunci a săvîrșit Dumnezeu această restaurare a oamenilor prin Cuvântul și Spiritul său. Și pentru aceea Cuvântul lui Dumnezeu s'a îmbrăcat cu natura omenescă, ca să vorbească oamenilor ca om, iar ca cuvânt al lui Dumnezeu și înțelepciune să învețe pe oameni a crede în Unul și adevăratul Dumnezeu și să se porțe conform legii pe care acesta a dat-o. Și iarăși ca om ca să dea societăței sale exemplu prin învățatura sa. El mai întâiu a păzit legea, pe care a dat-o oamenilor; apoi ca cuvânt al lui Dumnezeu și putere să potă să realizeze binele în totă lumea, ceea ce a voit. Pentru că era cu neputință cu puterea unui om să întorcă lumea către Dumnezeu. Și așa prin Cuvânt a semănat adevărul Dumnezeu cel atot-puternic și nevădut în Ierusalim; iar prin spiritul său a luminat și întărit pe Apostolii săi, ca ei să

răspândescă adevărul în totă lumea și ca să desprețuască mórtea pentru dragostea lui Dumnezeu, care i-a trimis și pentru iubirea mântuirii lumii, după exemplul lui Iisus, care de bună-voe a murit ca om, pentru ca să mântuiescă lumea. Ast-fel credem noi într'un singur Dumnezeu în Treime, Părinte, Fiú și Sfint Spirit, după cum a învățat Domnul nostru Iisus. Și pentru că este adevărat, credem că este și adevărul însuși. Apoi ucenicii lui ast-fel ne a învățat pe noi mai pe larg. Așa înțelegem și prin puterea înțelepciunii.

6) Credem că Cuvîntul lui Dumnezeu și omul, pe care l'a îmbrăcat Cuvîntul lui Dumnezeu, este Christos: și că viața lui Christos în trupul său era viața omului prea sfînt, iar puterea înțelepciunii și a lucrărilor lui era puterea lui Dumnezeu.

7) Credem că precum sufletul și corpul omului devine un om, asemenea și Cuvîntul lui Dumnezeu pe de o parte, iar pe de altă parte sufletul și corpul sînt tot-d'auna două naturi despărțite cu desăvîrșire în un singur om. De asemenea și omenirea și dumnezeirea sînt în Christos deosebite prin natură cu desăvîrșire, unite numai după ipostas și personal. Și nici Cuvîntul lui Dumnezeu nu s'a mutat în trupul său sufletul lui Christos, și nici trupul lui Christos său sufletul lui s'a mutat în Cuvîntul lui Dumnezeu. Ci a fost și este în Christos după acea economie prea miraculoasă, Cuvîntul lui Dumnezeu, Cuvînt al lui Dumnezeu, iar omenirea, omenire. Și că nu a luat omenirea Cuvîntului lui Christos Dumnezeirea, ci Dumnezeirea Cuvîntului lui Dumnezeu a luat natura omenescă, care consistă în aceea ce a luat. Tot ceea ce este în Dumnezeu și din Dumnezeu naturalmente, este Dumnezeu, pentru că nu există în Dumnezeu ceva accidental. Și pentru aceea pe Cuvîntul cel înțelegător al lui Dumnezeu îl numim și-l credem Dumnezeu. Și pentru că acest Cuvînt al lui Dumnezeu era în Christos, de aceea pe Christos îl mărturisim Dumnezeu și Om. Om

pentru suflet și corp, iar Dumneșeu pentru Cuvintul lui Dumneșeu în El.

8) Credem că Cuvintul lui Dumneșeu este în Christos și în lume, în Ceri și în Dumneșeu și în Tatăl. Pentru că Cuvintul lui Dumneșeu este nemărginit, duple cum este și Dumneșeu nemărginit, care l'a născut pe El, adică că are înțelegere și putere nemărginită, dar în Dumneșeu într'alt chip și în Christos într'altul, iar în lume alt-fel.

9) Credem că atunci când Dumneșeu comunică vreunei creaturi din bunătatea și harul său, de loc nu se imputinează ci mai ales se mărește; pentru că din virtutea creațiilor se manifestă superioritatea lui Dumneșeu, și cu cât mai mult se îmbunătățește creatura prin o comunicare mai mare a bunătății sale, cu atâta mai mult se arată bunătatea lui Dumneșeu. Iubirea lui către omeni și puterea. De aceea bunătatea lui Dumneșeu și iubirea către omeni mai mult s'a înmulțit, pentru că însuși Dumneșeu a venit cu totă puterea lui în Iisus, s'a că a trimis la Profeții săi o grație sau două și la alt profet mai puțin, la altul mai mare.

10) Credem că Christos s'a răstignit și a murit prin propria sa voință, pentru multe și mari folose, necesare pentru multe cauze, și lóte acestea le-a suferit cu umanitatea lui. Căci Cuvintul lui Dumneșeu nici se crucifică, nici móre, nici învie, ci mai ales învie pe însuși morții, după cum a înviat și trupul ce l'a purtat.

11) Credem că Christos înviind s'a înălțat la ceruri și iarăși va veni cu mărire ca să judece lumea.

12) Credem că sufletele omenilor sînt nemuritoare și că trupurile sfinților vor învia necorupte, luminoase și ușore, neavînd trebuință nici de hrană, nici de beutură, nici de îmbrăcăminte, nici de altă óre-care plăcere trupescă. Și că sufletele și trupurile celor bine-credincioși și cu vieță curată vor merge în Paradis; iar a celor nepocăiți, vicleni și necredincioși (se vor duce) în pedepsă. Și că paradisul sfin-

ților și fericirea este în Ceruri; iar pedépsa celor răi în pământ. Iar fericirea sfinților nimic alt nu este, de cât că se vor desăvirși ast-fel de suflete în cunoștință, și atunci vor privi taînele lui Dumnezeu, pe cari acum nu le cunosc, de cât numai prin credință.

13) Pentru ce era de nevoie a se întrupa Cuvîntul lui Dumnezeu? Sînt cuvinte multe și necesare, și când va fi trebuință sîntem gata a le arăta. Preste aceste cuvinte ne întărește pe noi în adevărătatea credinței noastre aceste șapte.

14) Că aș profetizat profeții iudeilor, pe care-î primim noi, pe Iisus și câte a făcut și câte s'aș întîmplat și câte aș săvîrșit în urmă ucenicii lui cu puterea lui. De asemenea aș profetizat și oraculile Grecilor, prin învoirea lui Dumnezeu și Astronomii Perșilor și Grecilor, și acestea după pređice-rile lui Iisus.

15) Că scripturile credinței noastre consună în tóte, pentru că scriitorii acestora aș avut un singur învătător, harul lui Dumnezeu.

Ast-fel s'ar fi contrađis în unele.

16) Când ómenii aș primit acéstă credință, care era nouă și admirabilă, cu osîrdie și cu multe primejdii, nu numai cei de rînd, dar și cei prudenți și înțelepții; și pentru aceea s'a sfărîmat cu totul viclenia demonilor.

17) Că acéstă credință nu cuprinde nimic imposibil și nici nepotrivită, și nu trupescă, ci tóte sînt spirituale, și este calea care duce sufletele ómenilor la iubirea de Dumnezeu și a viitórei vieți vecínice.

18) Că căți aș primit acéstă credință și s'aș purtat virtuos, în conformitate cu legea lui Christos, aș primit dela Dumnezeu mari haruri s'aș făcut minuni multe, ceea ce nu ar fi fost, dacă acéstă credință era falșă.

19) Că câte đic unii asupra acestei credințe, ușor putem să le deslegăm și cu cuvînt și curat.

20) Că împérații lumii aș persecutat acéstă credință cu

multe pedepse și omoruri, când multă vreme erau politeiști și idolatri, și nimic n'au putut, ci a învins credința și se păstrează până acum, și când va veni Domnul o va găsi, și dacă această credință nu era prin voința lui Dumnezeu s'ar fi nimicuit atunci cu ușurătate Mărire Domnului nostru Iisus, Dumnezeului adevărat. Amin.

Acestea le ținem noi despre credința noastră pe scurt.

S'a tradus în limba Arabă de Ahmet Caddi de Vereea, scriitorul părintelui Mahmut Celebi.

*Câte-va cuvinte asupra acestei mărturisiri
de credință.*

Autorul acestei mărturisiri este Ghenadie Scholarul, întâiul Patriarh pus de Turci după căderea Constantinopolului. El s'a numit ca laic Gheorghe Curtesiu și s'a născut în Constantinopol la 1400. A învățat la Mateiu Camariotul și la Marcu Eugenicul. A fost om de legi, orator însemnat și filosof. Pentru reputația sa de cărturar a ajuns secretar la Impăratul Ión Paleologul și ca unul ce era un profund teolog a fost luat de el la sinodul din Ferara și Florența, în care s'a tratat cestiunea unirei Bisericii din Orient și Occident, și lucrul nu s'a realizat prin lupta dusă contra unirei de acest Ghenadie Scholarul și mai ales a lui Marcu Efesanul și a altora.

El a lăsat foarte multe scrieri filologice și mai ales teologice. După ce a venit din Florența și era amenințată Biserica Orientală a fi supusă celei de apus, adică Papei, sub pretext de unire, Gheorghie Curtesiu s'a retras în Monastirea Πανμπαλατιστου și a devenit monah, când s'a numit Ghenadie. Voind Impăratul să săvârșască unirea, în scop de a primi ajutor dela Papa pentru a se apăra contra Turcilor cari impresurase Constantinopolul, și vedând că nu pôte, Ghenadie, pe atunci Gheorghie, prin îndemnul lui Marcu Efe-

sanul s'a retras dela palat și așa s'a dat pe partea ortodoxilor.

După căderea Constantinopolului sub Mohamet al II, Sultanul pentru a pacifica locuitorii a ordonat să se facă de către învinși o nouă alegere de Patriarh, ceea ce sorții au adus atunci la Patriarhat pe acest Ghenadie, renumit pentru erudiția și viața sa și a fost așezat în scaun de către cuceritor întocmai după usul vechiului Bisantin. El a stat ca Patriarh cinci ani și șese luni, după care apoi dimisionând s'a retras la Monastirea Prodrom din Serre, unde a încetat din viață la 1460.

Cauza scrierei confesiunii sale: Sultanul învingător, Mahomet al II, dorind să țină în stăpânire, supunere, ascultare și sclavie pe poporul grec, a fost consiliat că numai prin toleranța religioasă și prin sprijinul dat legii, adică credinței creștinești, poate să țină în pace și ascultare, făcând răspunzător pentru turburările creștinilor pe Patriarhii. De aci a rezultat ca Patriarhii cu timpul se numeau și Etnarhi—*ἔθναρχαι*. În acest scop Sultanul după cucerire vizitând și observând Bisericile creștinilor a venit și la Biserica patriarhală, unde Ghanadie Patriarhul l'a primit cu toată amabilitatea și unde s'a întreținut cu el asupra multor chestiuni ale credinței creștinilor. Cu această ocazie Sultanul a poftit pe Patriarhul să-i facă o scurtă dare de seamă, or mărturisire de credință spre a o studia însuși și cunoaște de aproape. Această dorință a sultanului a fost adusă la îndeplinire scriind în resumat și teoretic credința creștină. Scrierea acesta nu-i o carte simbolică, ci mai mult o expunere simplă și înțălăasă a creștinismului față de Mahomedanism ori Coran.

Se susține de unii că primitiva expunere a lui Ghenadie ar fi cuprins numai cele 13 puncte de la început, iar restul ar fi un adaus al timpurilor posterioare. Și este probabilă această critică, pentru că în cele șapte puncte din urmă

se dovedește divinitatea lui Iisus Christos, conform scripturilor, ceea ce probabil că Ghenadie n'ar fi avut curagiul s'o facă, combătând pe față pe Mohamet ca Profet și reprezentant al lui Dumnezeu, și susținând Dumnezeirea lui Iisus Christos. Apoi aceste ultime 7 puncte nu se găsesc în unele manuscrise vechi și contimporane. Apoi o altă mărturisire, tot de Ghenadie Scolarul, sub formă de dialog între Patriarh și Sultan și publicată de Kimmel numai în latinește sub titlul de: *Sermocinatio habita de recta et inculpata Christianorum fide*, nu este autentică, ci se presupune a fi o fabricațiune posterioară și în Apus. Meritul confesiunii lui Ghenadie constă: că-i precisă, înălăsă, tratând mai ales cestiunea Trinităței și e scrisă în conformitate cu Simvolul Niceo-Constantinopolitan.

C. E.

Legenda despre origina simbolului apostolic.

Cel dintâi scriitor care vorbește despre origina simbolului apostolic este *Rufin de Aquileia*. Spusele sale aũ ca basã tradițiunea strãmoșilor. Pentru cã cuvintele lui Rufin sunt punctul de plecare în studiul simbolului apostolic și pentru cã va trebui sã revenim adesea la ele, e bine a le asculta în întregime atãt în traducere cãt și'n original.

«Spun strãmoșii noștri, ȃice el, cã dupã înãlțarea Domnului, cãnd prin venirea sfintului Spirit, limbã de foc aũ șeșut peste fie-care din Apostoli ca sã vorbescã graiuri multe și felurite, pentru cã nici o națiune sã nu li se parã streinã, nici o limbã barbarã grea și de neînțeles, atunci li s'a dat de Domnul acẽstã poruncã: de a pleca fie-care aparte sã predice cuvîntul lui Dumnezeu la națiuni diferite. Trebuind așã dar sã plece în pãrți deosebite, stabilesc mai întãi în comun o normã a viitõrei lor propoveduiri, ca nu seduși de ceva sã învețe unul altfel de cãt altul, vre una din cele ce se raportã la credința lui Christos. Prin urmare, fiind adunați cu toții la un loc și plini de spiritul sfînt, compuserã—cum am ȃis—acest semn al viitõrei lor propoveduiri, depunẽnd la un loc ceea ce fie-care cugeta și hotãrãsc ca acẽstã regulã sã se predea credincioșilor. Pentru multe și plausible motive ei aũ voit ca acẽsta sã se numescã simbol. Cãci simbol pe grecește põte însemna și semn și contribuțiune, adicã aceea ce depun mai mulți la un loc, ceea ce aũ fãcut și Apostolii în aceste cuvinte, de-

punând la un loc ceea ce fie-care a cugetat. Indiciul său semn se numește pentru aceea că în acel timp, cum, ȳice apostolul Paul (I Cor. 11) și cum se istorisește în Faptele Apostolilor (15), mulți dintre Iudeii cari mergeau încóce și 'ncolo se dau drept Apostoli ai lui Christos și porneau la predică fie în vederea vre unui câștig óre-care, fie pentru a se putea hrăni, numind chiar numele lui Christos, dar nevestindu-l întru totul măsuras tradițiunilor. De aceea au fixat (Apostolii) acest semn, după care să se cunoască acei cari vor propovedui pe Christos conform regulilor apostolice. De alt-fel, se ȳice, că acesta se observă și în resbóele civile, fiind-că și ținuta armelor e egală, și sonul vocei același și obiceiul unul și felul de a se lupta același, ca nu prin óre-care viclenie să se întimple vre-o surprindere, fie-care comandant dá soldaților sêi simbole deosebite, cari pe latinește semne sau indicii se numesc: pentru că dacă se întâlnește vr'unul despre care e indoială, întrebându-l de simbol să fie dat pe față dacă e inimic, sau camarad de arme. De aceea în sfârșit a fost predat ca să nu se scrie pe papir sau alt material, ci să se rețină în inimile credincioșilor, pentru a fi în siguranță că nimeni nu-l va putea învăța din lectură, care une ori ajunge chiar și la necredincioși, ci numai din tradițiunea Apostolilor. Așa dar trebuind să plece la propoveduire, cum am mai dis, Apostolii au stabilit acest semn al înțelegerei și credinței lor, construind nu ca fiii lui Noe, înainte de despărțire unii de alții, turn de zid și bitumen al cărui vârș să ajungă până la cer (Genesa 11.), ci ridicând un monument de credință, care să stea în fața adversarului, monument de petre vii și mângăritare domnești, pe care nici vânturile să nu-l răstórne nici fulgerile să nu-l dobóre, nici vârtejul furtunelor și viscolelor să nu-l clatine. Cu drept dar aceia trebuind să se despartă unii de alții au fost condamnați ca constructori ai turnului mândriei, la încurcarea limbilor, ca fie-care să nu mai pótă înțelege graul aprópelui sêu. Aceștia însă, cari construiau turnul credinței, au fost înzestrați cu știința și cunoștința tuturor limbilor, ca să se adevérescă acela ca un semn al păcatului, acesta ca al credinței¹⁾.

¹⁾. Tradunt majores nostri quod ad ascensionem Domini, cum per adventus spiriti sancti, supra singulos quosque Apostolos igneae linguae

Lăsând la o parte cestiunea timpului când aŭ compus Apostolii simbolul și când aŭ primit ei poruncă de la Mântuitorul să mērgă a predica și păgânilor, cestiune care la Rufin e cu totul confuză și contrară relatărei Evangeliilor

sedissent ut loquelis diversis variisque loqueretur, per quod eis nulla gens extranea, nulla linguae barbaries inaccensa videretur et in via; praecipuum eis a Domino datum loc, ad praedicandum Dei verbum ad singulas quemque proficisci nationes. Discessuri itaque ab invicem, normam sibi prius futurae praedicationis in commune constituunt, ne forte alii alio abducti diversum aliquid his qui ad fidem Christi invitabantur, exponerent. Omnes igitur in uno positi, et spiritu sancto repleti, breve istud futurae sibi. ut diximus, praedicationis indicium, in unum conferendo quod sentiebant unusquisque, componunt, atque hanc credentibus dandam esse regulam statuunt. Symbolum autem hoc multis et justissimis ex causis appellari voluerunt. Symbolum enim graece et indicium dici potest et collatio, hoc est quod plures in unum conferunt. Id enim fecerunt Apostoli in his sermonibus, in unum conferendo unusquisque quod scusit. Indicium autem, vel signum idcirco dicitur, quia in illo tempore sicut Paulus Apostolus dicit (I Cor 11) et in Actibus Apostolorum refertur (Acta 15) multi ex circumeuntibus Judaeis simulabant esse Apostolos Christi, et lucri alicujus, vel ventri gratia ad praedicandum proficiscebantur, nominantes quidem Christum, sed non integris traditionum lineis nunciantes. Idcirco istud indicium posuerunt, per quod agnosceretur is qui Christum vere secundum Apostolicas regulas praedicaret. Denique et in bellis civilibus hoc observari ferunt, quoniam et armorum habitus par, et sonus vocis idem, et mos unus est atque eadem instituta bellandi: ne qua doli subreptio fiat, symbola distincta unusquisque dux suis militibus tradit, quae latinae signa vel indicia nuncupantur ut si forte occurrerit quis de quo dubietur, interrogatus symbolum, predat si sit hostis, vel socius. Idcirco denique haec non sibi cartulis aut membranis, sed retineri credentium cordibus tradiderunt ut certum esset haec neminem ex lectione, quae interdum pervenire etiam ad infideles solet, sed Apostolorum traditione didicisse. Discessuri igitur, ut diximus, ad praedicandum, istud unanimatis et fidei suae Apostoli indicium posuere, non sicut filii Noe discessuri ab alterutrum turrim ex latere cocto et bitumine construentes, cujus cacumen usque ad coelum pertingeret (Gen. 11. , sed monumenta fidei quae starunt adversus faciem inimici, e lapidibus vivis et margaritis dominicis aedificantes: quam neque venti impelerent, neque fulmina subruerunt, neque tempestatum ac procellarum turbines permoverent. Merito igitur illi ab invicem separandi, turrim superbiae aedificantes, linguorum confusione damnati sunt, ne unusquisque posset advertere proximi sui loquelam. Isti vero qui turrim fidei construebant, omnium linguarum scientiam et aquisitione donati sunt, ut illud peccati, hoc fidei probaretur indicium. Commentarius in symbolum Apostolorum.

și Faptelor Apostolice, un lucru rămâne sigur și lămurit la el: convingerea că simbolul e compus de Apostoli în comun. Care din diferitele formule de simbol, ce se afla în diferite comunități creștine e aceea pe care au compus-o Apostolii, Rufin nu știe sau nu vrea s'o spue. Ca un argumentum ex silentio putem lua că simbolul bisericei romane pe care el 'l comentază, e acela care i se pare lui a fi cel mai apropiat de forma primitivă apostolică, dacă nu însăși acea formă.

Cum a ajuns această formă în Roma, dacă ea e apostolică, sau cum s'a născut ea dacă nu e apostolică se încercă a ne o spune „*Explanatio ad initiandos*“ compusă la începutul secolului al cincilea și atribuită de cel mai mulți critici lui Ambrosius al Mediolanului. După această scriere, simbolul roman e tocmai cel apostolic și e adus în Roma de Apostolul Petru: «Hoc autem est symbolum, quod romana ecclesia tenet, ubi primus apostolorum, Petrus sedit et comunem (scil. apostolorum) sententiam eo detulit». Semnificațiunea cuvântului simbol e redată aci prin «Collatio» (symbolum graece dicitur, latine autem collatio), și-și găsește analogia în capitalul—symbola (ae) pe care neguțătorii asociați 'l depun în comun pentru întreprinderea unei afaceri o-re-care. Capitalul ast-fel format e inatacabil pentru fie-care din asociați. Tot ast-fel au făcut și Apostolii. Ei adunându-se la un loc au compus o prescurtare de credință, un rezumat: «breviarium fidei» din care nu ne este ertat să oitem vr'un cuvânt. După numărul Apostolilor și simbolul se compune din 12 sentințe, căci «brevitas necessaria est, ut semper memoria et recordatione teneatur».

Ieronim și *Petru Chrisologul*, deși vorbesc despre simbol, totuși nu pomenesc nimic despre legenda compunerii lui de Apostoli. În acelaș fel ca Rufin și *Explanatio ad initiandos* se atribue simbolul Apostolilor în comun și de autorul necunoscut (probabil Maxim Turoneanul sau Cesar de Arelate) al predicii a 33-a din „*sermones Ambrosio adscripti, certis auctoribus carentes*“¹⁾. *Maxim* în Omilia asupra simbolului ne spune că Apostolii au

1) Operile lui Ambrosiu, vol. VI ediț. Ballerini.

compus simbolul după analogia triburilor israelitice când având război între sine, ca să se potă cunoște și stabili un semn de recunoștere (șibolet) (Iudecători, XII, 4—6) «care exemplu după cum cred, urmându-l și fericitii Apostoli predară misterul simbolului Bisericii lui Dumnezeu, pe care o armau contra războiului furiei diabolice pentru ca—din cauză că se prevedea neînțelegere între acei cari credeau în unicul nume al lui Christos—să se stabilască un semn de distingere între credincioși și perfizi și să fie vădit ca strein de credință și vrăjmaș al Bisericii atât cel care fiind botezat va ignora (adevărurile mântuitoare) cât și cel care ca eretic va căuta a le conrupe».

Interesant e că nici unul din scriitorii ale căror pasagi relative la simbol le-am citat până aci nu știu nimic despre aducerea lui în Roma de către Apostolul Petru. Singură «*Explanatio ad initiando*» afirmă acesta. Lucrul e cu atât mai surprinzător și bănuitor chiar, cu cât însuși *Papa Sixt III* în scrierea către Ión al Antiohiei, în care'l felicită pentru împăcarea cu Ciril de Alexandria în cestiunea lui Nestoriu, vorbește despre simbol, despre legenda compunerii lui de Apostoli, pronunță chiar numele Apostolului Petru care a predat urmașilor ceea ce și el a primit») dar nu spune că el l'ar fi adus la Roma și l'ar fi predat Bisericii în timpul Episcopatului său în această cetate. Tot asemenea Etherius și Beatus în scrierea contra ereticului Elipandus accentuează că Apostolul Petru deși cel dintâi dintre Apostoli, totuși n'a îndrăznit să compună singur simbolul, ci a făcut acesta în colaborare cu cei-l-alți, dar despre venirea lui în Roma și aducerea cu sine a simbolului nu pomenesc nimic, cu toate că aveau foarte bună ocaziune s'o facă. Această scurtă observațiune lasă destul de clar a înțelege că numai după crearea legendei despre Episcopatul lui Petru în Roma, începu a se răspândi—ca un cololar al ei—și acesta despre aducerea simbolului la Roma de Apostolul Petru.

O nouă idee aduse în câmpul istoriei originii și desfășurării simbolului nostru, Episcopul *Niceta al Romașianei*. După acesta, simbolul e un rezumat din sfânta Scriptură; «Cuvintele (lui) sunt puține, dar toate conțin sacrameente Din toate Scripturile sunt adunate, în vederea scur-

timei ca tot atâtea petre prețioase depuse într'o coronă pentru ca credincioșii cari nu știu carte, sau cari știu, dar din cauza ocupațiilor vremelnice, nu pot citi Scripturile, să aibă din deajuns știința mântuitoare».

Aceste cuvinte ne amintesc următoarele din Ciril de Ierusalim: ἐπειδὴ γὰρ οὐ πάντες δύναντ τὰς γραφὰς ἀναγιγνώσκειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἰδιωτεῖχ, τοὺς δὲ ἀσχολίχ τις ἐμποδιξεί πρὸς τὴν γνῶσιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὴν ψυχὴν ἐξ ἀμαθίχ ἀπολέσθαι, ἐν ὀλίγοις τοῖς στίχοις τὸ πᾶν δόγμα τῆς πίστεωχ περιλαμβάνομεν». E foarte posibil ca Niceta să fi avut chiar dinaintea ochilor catehezele și operele lui Ciril, când el a scris explanatio symboli. Nu mai puțin cunoscută trebuie să-i fi fost și legenda despre origina apostolică a simbolului, dar el nici nu amintește măcar de ea. Faptul principal pentru el e că simbolul e un rezumat din învățătura sf. Scripturii, de cine e făcut acest rezumat: de Apostoli sau de următorii lor: acesta nu voia Niceta să știe.

În acelaș fel ca Niceta, și poate influențat de el, se pronunță asupra simbolului și *Augustin* în «*de symbolo ad Catechumenos*»: Aceste cuvinte pe cari le-ați audīt sunt împrăștiate prin scripturile dumnezeiești, dar sunt adunate din acestea și redactate la un loc, ca să nu se muncescă memoria celor tardivi, ca orī-ce om să pótă spune, să pótă păstra ceea ce crede». Despre origina apostolică a simbolului Augustin nu pomenește nimic și nici într'un loc. Asupra semnificațiunei cuvīntului simbol el se exprimă: «Simbolul se numește în mod metaforic de la o asemănare óre-care, căci simbol fac între sine comercianții, pentru ca asociațiunea lor să păstreze învoiala încheiată. Și asociațiunea vóstră este un comerciū spiritual, ca să fiți asemenea ne-guțătorilor, cari caută mǎrgăritarul cel bun. Acesta este dragostea... La acesta se ajunge prin credință, care se cuprinde în acest simbol...»

Ambele păreri: că simbolul e compus direct de Apostoli și că e un rezumat din sfința Scriptură, le gǎsim pentru prima óră întrunite la teologii galicani *Ión Cassian* și *Faustus de Rigi*. În scrierea sa: «*De incarnatione domini*» îndreptată contra lui Nestoriū, Cassian dice către acesta: «simbolul, după cum știți, își trage numele de la collatio, căci ceea ce grecește se numește σύμβολοχ, lati-

nește se ȃice collatio. Collatio se numește de de aceea pentru cã fiind adunatã la un loc de cãtre apostolii Domnului credința întregii legi catolice, ceea ce e rãspãndit în cantitate considerabilã prin tot corpul scrierilor dumnezești, tot se rezumã, într'o conciziune perfectã, în simbol.... Dupã cum acea imensã mulțime de scrieri sfinte a întemeiat-o Dumnezeu prin patriarhi și mai ales prin profeții sãi, astfel a instituit și simbolul prin apostolii și preoții sãi, și cea ce acolo prin ai sãi pe larg și din destul a spus, aci, tot prin ai sãi, a rezumat în cea mai deplinã scurtime..... Așa dar în simbol vorbește însãși Scriptura, din care se derivã simbolul, dupã cum el însuși dã mãrturie)».

Același lucru ca și Cassian, numai cu mai multe înflorituri retorice, ne spune Faustus de Reji. El comparã simbolul: cu un mir costisitor, compus de nenumãrate arome; cu un tablou, pe care pictorul 'și-a dat ostenața ca din frumusețea multor persoane sã scõta una singurã, care sã fie mai pre sus de toate; cu un tesaur de aur și petre scumpe, prețios nu prin mulțime, ci ca valoare, și pe care neguțatorul 'l põte purta pretutindenã în sine, ș. a.

Ce privește semnificațiunea cuvintului simbol, «așa se numea la cei vechi, ȃice Faust, ceea ce prietenii, adunați la un loc, depuneaũ pentru ospetele solemne, pentru mesele plãtite în comun. În acest fel aũ contribuit și pãrinții Bisericeii la ospãțul hranei sufletelor». Sorgintea simbolului e sfinta Scripturã, el nu e însã o autoritate ca acãsta, ci numai pe baza acestea.

Tot un product al Bisericeii galicane sunt și cele trei „*Sermones*“ pseudo-augustinice. În aceste cuvintãri, în care legenda de la Rufin despre compunerea simbolului de Apostoli o gãsим și mai pronunțatã, întâlnim pentru prima orã exprimată credința cã fie-care Apostol a compus câte un articol din simbol.

Influența relatrãrilor lui Rufin asupra autorilor și scrierilor pãnã aici amintite e mai mult de cãt evidentã. Un alt scriitor, care stã asemeni sub influența directã a tradițiunei lui Rufin despre simbol, și care contribui la rãspãndirea ei în mare grad de cãt Rufin chiar, este *Isidor Hispalensis*. Acesta copie pe Rufin și pe Niceta aprõpe cuvint cu cuvint (De officiis ecclesiasticis c. II, 23). El fu copiat de

Ildefons de Toledo (Liber adnotationum de cognitione baptismi, 32 și 33). Pe aceștia doi se rezimă apoi Etherius și Beatus în scrierea contra lui Helipandus și așa mai departe legenda despre origina curat apostolică a simbolului se răspândește și prinde rădăcinii din ce în ce mai mult.

Acum în ce privește origina legendei raportată de Rufin. *Caspari* plecând de la ideea că explanatio fidei ad initiandos e opera lui Ambrosiū (ceea ce e încă discutabil) și că în ea se întâlnește cea dintâi urmă a legendei, conchide că legenda s'a născut în Biserica Romană, cam către finele secolului al treilea, cel mai târziu începutul celui de al patrulea.

Dacă explanatio ad initiandos nu cum-va e mai nouă de cât această dată, dacă ea e eșită într'adevăr dintr'una din Bisericile Italiei, cum după toate criteriile pare, atunci data aparițiunii legendei, așa cum o fixează *Caspari*, e justă. Ce privește însă locul acesta poate fi tot așa de bine ca Roma ori-ce altă Biserică din cele cari, pe acel timp, depindeau de scaunul roman, sub a cărui jurisdicțiune se aflău.

La ceea ce *Caspari* n'a gândit, saŭ de care el era aprópe sigur că nu poate fi, e dacă nu Orientul e légănul legendei aflată la Rufin. *Caspari* șice: «Că în Orient s'ar fi creșut vre odată, că mărturisirea de la botez (adică ceea ce era comun și forma temelii tuturor mărturisirilor locale răsăritene de felul acesta) ar fi o operă a Apostolilor, n'avem, după cât știu eu, nici o urmă». Oare-care urme aparente dispar în fața unui examen puțin mai atentiv. Cu toate acestea *Kattenbusch* ne îndreptă privirile asupra așa numitelor Constituțiuni apostolice. În cartea VII, 41 a acestor Constituțiuni se cuprinde, sub numele Apostolilor, formula unei mărturisiri de botez, iar în cartea VI, 14 se ved toți Apostolii adunați pentru a compune o învățatură universală (κατολική διδασκαλία). Aci sunt numiți pe nume fie-care Apostol în parte și între ei se află și Paul, Apostolul ginților, vasul alegerei. Acastă întrunire prin urmare nu poate a fi avut loc în șiua Cinci-șecimeii, când istorisește Rufin că a fost compus simbolul, pentru-că atunci Paul încă nu era convertit și nici nu e vorba aci despre vr'un simbol, ci numai despre fixarea unei învățături, care să servescă ca sprijin, ca călăuză celor ce au creșut în preoșia univer-

sală (expresiune din epistola lui Petru) εις ἐπιστηρισιδὸν τῶν τῆν καθ' ὅλου ἐπισκοπῆν πεπιστευμένων. E întrebarea acum dacă nu e admisibil ca după analogia acestei tradițiuni să se fi plăsmuit și legenda despre compunerea simbolului de Apostoli, sau însăși această legendă să se fi întins și asupra simbolului și ast-fel mai mult sau mai puțin răspândită și cunoscută să motiveze pe Rufin a se raporta la ea prin: «tradunt majores nostri»? Sau dacă nu însuși Rufin, despre care putem presupune aprópe cu siguranță că nu era necunoscut cu Constituțiunile apostolice, e făuritorul legendei în cestiune și că în acest caz «tradunt majores nostri» nu se referă de cât la cartea VI, 14 a numitelor Constituțiuni? Ambele, dar mai ales ultima părere, se isbesc de o mulțime de dificultăți, provenite mai mult din criterii externe și totuși nu sunt așa de hasardate ca să nu se pótă vorbi despre probabilitatea lor și ca să nu merite a forma în viitor obiectul unor studii speciale.

Din cele spuse până aci rezultă cu claritate că proveniența verbală a simbolului de la Apostoli nu se întemeiază pe nimic sigur și ca atare nu se póte susține.

O altă însemnătate a voit a da apostolicității simbolului nostru Sacramentarul Ghelasian. Pentru această nu era de ajuns ideea că simbolul provine direct de la Apostoli, ci a încercat a-i aplica sigiliul supranaturalității, atribuindu-l direct inspirațiunii Sfântului Spirit, care l'a dictat Apostolilor. Cu modul acesta simbolul stă pe aceeași tréptă cu Sfinta Scriptură, are aceeași autoritate ca și ea. Apostolii l-au primit numai de la Sfântul Spirit, așa cum comunitățile creștine l-au primit de la ei. Ca mijlocitori ai transmiterii lui, Apostolii sunt autorii simbolului și în acest sens e el apostolic. Biserica romană în special s'a făcut propagătórea acestei idei. Teologii ei au apărat-o în tóte timpurile direct sau indirect, după cum prescriau împrejurările. Firește că o asemenea înțelegere a apostolicității simbolului, odată primită trebuia să tae firul oricărei discuțiuni asupra originii lui, fapt care ne explică pentru ce pe câmpul teologiei romano-catolice găsim numai tratate de explicări și interpretări ale simbolului, și aprópe nici o cercetare sau studiu critic asupra originii și dezvoltării lui.

Dacă—după cum am mai đis—despre origina curat apos-

toxică a simbolului nu p \acute{o} te fi vorba (cel pu \acute{t} in despre origina verbală a lui), se pune atunci întrebarea: «Cum s'a născut tradi \acute{t} iunea, sau mai bine \acute{d} is legenda despre origina apostolică a simbolului?» Ca ea să se fi dedus din semnifica \acute{t} iunea cuv \acute{i} ntului *collatio*, cu care s'a tradus în mod greșit grecescul $\sigma\acute{\upsilon}\mu\beta\omicron\lambda\omicron\nu$, nu e probabil. Mai admisibil e tocmai contrariul. Se p \acute{o} te că numai dorin \acute{t} a de a investi cu numele Apostolilor o anumită formulă de simbol, pentru a face să aibă preferin \acute{t} a înaintea celor-lalte, cari se afla \acute{u} în număr destul de mare, sau că necesitatea ce Biserica a sim \acute{t} it de a se raporta în tot-d'auna la un rezumat dogmatic pe cât mai mult posibil indiscutabil, în lupta contra dife-ritelor erezii, să fie mobilul care a împins la crearea acesteia legende. Sau în sfârșit se p \acute{o} te iarăși ca legenda noastră să fie numai una din bogatul ciclu de legende și tradi \acute{t} iuni care—ca o notă caracteristică a perioadei patristice—căuta a atribui deadreptul apostolilor tot ce avea și tot ce înv \acute{e} ța Biserica. F \acute{o} rte posibil ca scrierea: $\Delta\iota\delta\alpha\chi\acute{\eta}$ Κυρίου διὰ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, în care găsim că Apostolii au compus în comun o «înve \acute{t} atură apostolică» și care exista deja din secolul al treilea tradusă în latinește, să fi deșteptat fanta-zia Apusului pentru a îmbrăca simbolul într'o ast-fel de legendă.

Ión Mihălcescu.

PREDICĂ

Rostită în Capela Internatului Teologic

(Biserica Radu-Vodă).

«Și va veni vremea ca tot cel ce vă va ucide pre voi să i se pară că aduce slujbă lui D-ăeu» (Ion 18, 2).

Fraților,

Precum un om bogat, care are multă avere, face adesea orî ospețe atât pentru plăcerea de a-și arăta bogățiile cât și pentru a da prietenilor sei semne de iubirea sa prietenăsă, tot ast-fel și D-ăeu, spre a dovedi mai bine bogățiile grației sale și spre a arăta marea sa bună-tate către prietenii sei, adesea ne face să ședem la strălucita masă a sfinților mucenicî ale căror serbători le prăsnuim.

Cu prilejul acestor serbători Biserica ca o mamă duîosă, care dorește binele și fericirea fiilor sei, aici pe pămînt și în ceruri, ne pune înainte pilde frumose, mărețe, de vitejie, de abnegațiune și de iubire până la sacr ficiu pentru *bine* și *adever*, pe cari pilde urmându-le să purtăm cu vrednicie numele de creștin.

Ast-fel după ce mai dăunăđî a prăsnuit đîua învierii Rescumpăratorului ca dovadă a învierii de obște, Biserica ne chiamă astă-đî să prăsnuim cu căntări înveselitore pe unul din cei mai mari mucenicî ai creștinățătei, pe sfintul și marele mucenic Gheorghe, care, după pilda Domnului seu, a luptat până la sânge pentru restatornicirea împărății lui D-ăeu.

Cu prilejul acesta vin în numele Bisericeii a vă vorbi despre însemnătatea praznicului de ađî, vieța sfintului și învățăturile morale ce urmăză să le scotem pentru măntuirea nostră.

Fraților,

Sfântul Gheorghe a pătimit în Nicomidia, sub împăratul Dioclițian, pe la anul 286. El este de neam Roman, născut în Capadocia, o provincie în Asia Mică, din părinți de familie nobilă, strălucită și cu stare înaltă. La început a fost ostaș în armata romană. Grație virtuților sale militare el ajunge la cel mai înalt grad militar, șef comandant al armatei și în urmă guvernator al unei provincii.

În asemenea stare ómenii mică de inimă și puțin la suflet nu se sfîșe a sacrifica cele mai mari idei, cele mai nobile sentimente, cele mai sfînte și mântuitoare adevăruri pentru a și păstra pozițiunea câștigată.

Nu așa însă face comandantul Gheorghe, căci împăratul Deoclițian pornind o mare gónă contra creștinilor, în sfatul, ce s'a ținut pentru prigonirea lor, sfântul Gheorghe, luând parte, se opune din răsputeri planului împăratului, mărturisind vitejește pe Iis. Christos.

Împăratul, îndignat de acéstă mărturisire a sfetnicului său, se tulbură amar; întrebunțeză tóte mijlócele pentru a-l face să-și retragă mărturisirea, dar în zadar, n'a putut reuși.

De și știa ce-l așteptă după tóte acestea, sfântul totuși n'a voit pentru bogățiile și mărirea acestei lumii să nu mărturisescă pe Iis. Christos, D-đeul adevărat.

Tóte felurile de chinuri: petre, rótă, jug, piróne, vine de boă, otravă etc, la tóte aceste munci a fost supus sfântul și din tóte eșiad nevătămat. zădărnicește tóte silințele împăratului Deoclițian de a-l perde și atrage prin aceste minuni la credința creștină pe mulți din cei ce priviau și chiar pe însăși împăratésa Alexandra, soția împăratului Deoclițian.

În cele din urmă împăratul porunci să i se taie capul și așa sfântul mucenic primi, în locul rangurilor și mării lumesti, cununa nevestejită a mării lui D-đeu în ziua de 23 Aprilie.

Cine póte să spue minunile ce s'au săvîrșit atunci? Orbii au câștigat vedere, slăbănogii întărire, bolnavii tămăduire și, ca un isvor nesecat, isvora minunii și isvorăște de-apururea tuturor celor ce cu credință îl rógă.

Câtă dragoste se vede că a avut acest mucenic către stăpânul său Christos! În adevăr, la el a fost desăvîrșit cuvîntul sfîntului Ión Gură de aur, care đice: „Cela ce are desăvîrșit dragoste către D-đeu, nu înbește nică un lucru pămîntesc, ci se unește cu D-đeu și cela ce se unește cu D-đeu, acela urăște tóte pentru dragostea lui“. Pentru aceea a suferit atâtea schinguirii și ș'a mutat sufletul lui la cel dorit al său; acuma se bucură împreună cu ingerii, acum își ia respălătirea munci-

lor: acolo locuirea îngerilor, aici lauda ómenilor; acolo veselie neînserată și fără sfîrșit, aici dar de tãmãduire și de minuni pentru noi ómenii.

Minunile sãvîrșite în timpul muceniei sale cãt și dupã chemarea sa la Domnul sînt multe. Istoricii bizantinii se întrec în a descrie minunile sãvîrșite și victoriile cãștigate prin mijlocirea marelui mucenic Gheorghe.

Din cauza minunilor sale prasnical seú este serbãtorit îndatã în întreaga lume creștinã și în cinstea lui se ridicã bisericii.

Așa în rãsãrit Constantin cel Mare și dupã el împãrații Mauriciú și Iustinian zidirã bisericii întru pomenirea sfîntului Gheorghe.

Asemenea și în apus de prin vécul al VI-lea a început a se zidi bisericii întru cinstea și pomenirea marelui mucenic, maí ales în Franța unde se ñice cã aú fost duse și móștele sfîntului și depuse în biserica sf. Vicențiiu.

Noi Romãniii încã am cinstit dupã vrednicie pe sfîntul mucenic Gheorghe, punëndu-l ca patron al oștinei nóstre așa precum odiniórá marele Ștefan, voevodul Moldovei, purta în fruntea oștinei sale stégul sfînt al mucenului Gheorghe și eșia în tot-déuna biruitor din luptã.

Fraților, voevodul Ștefan, toți marii noștri voevóđi și întreg poporul românesc aú înțeles puterea și ródele mãntuitoare ale religiunii creștine și pentru aceea Bisericii și tuturor sfinților ei au dat cinstea cuvenitã. Mare le era credința lor în adevérurile religiunii creștine pentru care sfinții mucenici și-aú vãrsat sãngele. Dacă cercetãm istoria nóstrã naționalã vedem cã orí de cãte orí domnitorii țerei nóstre se gãseau față cu un vrãjmaș puternic, nãdejdea din urmã le era la D-đeú. Înainte de a începe lupta fáceaú rugãciuni împreunã cu ostașii, fáceaú fãgãdueli și cu deviza: *cruce ajutã, Dómne ajutã*, fáceaú minuni pe cãmpul de luptã, cãci credința întãrește inimile și face din orí-ce creștin un vítéz când este vorba de a și apãra legea și neamul. La trîmbița coman lãntului, care chémã pe soldați sub stég spre a merge în apãrarea țerei lor, vin ostașii din datoria cãtre patrie, dar la glasul de alarmã pentru apãrarea crucei în fața pãgãnilor, tótã suflarea românescã era pusã în picióre și lupta cu tot zelul pentru credința și lege. Și rezultatele fericite sînt astã-đi sub ochii noștri. Munții, délurile și vãile nóstre sînt presãrate ca cerul cu stele, de biserici, monastiri și întãrituri, cari sînt zidite ca trofee ale victoriilor lor, ca niște semne vii ale credinței lor în Christos. Și rezultatul cel maí mare este existența nóstrã pe aceste plãuri; cãci putem afirma cu tótã siguranța cã dacã strãmoșii noștri n'ar fi avut ca pavãzã biserica ci ar fi desprețuit-o așa precum

din nenorocire mulți dintre noi o desprețuesc astăzi, nu știu dacă am mai fi fost ca neam, nu știu, dacă am fi mai avut o țară. Dar ei au iubit biserica. Mai mult, pentru biserică și lege neconținut s'au luptat, și-au lăsat totul, familie și orî-ce. Ce deosebire între timpurile vechi și ale noastre! Pe timp ce locașurile de închinare se împuțineză, localurile de stricăciune se înmulțesc. Celor vechi bisericile multe cum erau nu le ajungeau, nu-î încăpeau; noi puține câte avem și acestea staî gôle.

Fraților, dacă deschidem istoria omenirei, vedem că toate națiunile cele mai gloriose și mai puternice care au trăit pe lume, îndată ce au nesocotit morala predicată de religiune, au căzut din culmea mărireii lor, s'au veștejit, au perit ca și stejarul falnic de pe munte căruia putregaiul a început a-î rôde inima. Iar dacă cercetăm bine mersul lucrurilor astăzi vedem că în tota lumea civilizată centrul în jurul căruia se învîrtește tota activitatea politică și socială, sôrele ce încăldește omenirea, razele ce o străbate și mișcă mintea noastră și ne produce cu îmbesugare idei înalte, mărețe, cari devin în urmă focarul a tot progresul omenireii creștine, este învățătura D-lui nostru Iis. Christos, pentru care sf. și marele mucenic Gheorghe și atâția alți mucenici și-au vărsat sângele lor.

Fraților, să ne întorcem privirile asupra faptelor noastre. Mai tot timpul vieții noastre îl petrecem în lupte, în zbuțumări numai; alergăm în sus și în jos și nici o dată nu sîntem liniștiți pe deplin. Grijiile și cugetările pămîntești, dorul de a deveni bogați spre a ajunge la ranguri și onoruri lumești, toate acestea ne țin mintea încătușată, o trudesce, o chinuesce, voină fie care a o atînge pe partea sa. Acestea formeză în zilele noastre balaurul înfricoșat, pe care îl vedem zugrăvit sub piciorurile sfîntului Gheorghe și al căruia cap sfîntul l'a zdrobit prin mărturisirea credinței sale. Contra acestora avem de luptat ca niște ostași buni ai Mântuitorului.

Pe unii îi vedem adînciți în grijiile pămîntești atît de mult în cât își uită cu totul de hrana sufletescă; se trudesce a aduna averi peste averi; înaintea poftii și a nesațiuului lor nimic nu este sfînt și neertat, întrebuițeză orî ce mijloce pentru ajungerea scopului lor; asupresc pe văduvă și pe orfan și nu-și aduc aminte că învățătura Mântuitorului oprește tot lucrul agonisit pe nedrept; uită de cuvintele D-lui N. Iis. Christos care țice: „Ce folosește omului de ar dobândi lumea totă și-și va perde sufletul său“ (Mat. 16, 26).

Pe alții îi vedem însetând după onoruri și ranguri lumești și nu cruță nimic numai să-și satisfacă ambițiunea lor. Pismuește pe fratele lor, îl surpă prin cuvinte hulitoare și întrebuițeză toate mijlocele urite

ca să-și pótă ajunge ținta și, după ce și-au ajuns-o, rîd în inima lor creșându-se fericiți. Ce amăgire! Ei nu-și aduc aminte că pentru faptele lor rele îi va ajunge mânia lui D-șeu, dacă nu în această lume, apoi cu siguranță în cea viitoare. Nu-și aduc aminte că ori-ce lucru luat pe nedrept în lumea acésta se va preface în foc și chinuri vecinice în cea-l-altă lume. În sfîrșit ei nu vor să întrebuițeze învățătura cea sfîntă a Mântuitorului nostru Iis. Christos contra tuturor ispitelor din lumea acésta și de aceea nu vor avea răspuns pentru păcatul lor precum ne spune sfînta evanghelie de ađi.

Fraților,

Să lepădăm tóte acestea de la noi, să ne luptăm ca niște ostași buni ai Mântuitorului Iisus, încălđiți fiind de sfînta credință și învățătura lui, căci numai așa vom putea arăta la sfîrșitul vieței nóstre flamura plină de isbândă ca și sf. Gheorghe și numai așa vom putea dobândi ca și el coróna mântuirii.

Să urmăm faptele acestui mare mucenic al bisericeii nóstre, îndepăr tînd de la noi ranguri și averi pline de nedreptăți, gîndindu-ne că nu rangurile și averile nedrepte fac voea Tatălui ceresc, ci inima înfrîntă și smerită.

Să reînviem în inimile și în sufletele nóstre și în ale copiilor noștri credința și virtuțile strămoșilor, dacă voim ca tot neamul nostru românesc să vegheze pe aceste mănóse plaíuri.

Sfînte mare mucenice Gheorghe, tu, care intrînd în capiște ai surpat idolii, surpă și acum tóte gîndurile nóstre cele rele, cari ne tulbură mintea; isbăvește-ne de ispită, fii nouș ajutor, ca vieța acésta de aici să o petrecem cu pace și fără păcat, iar acolo să ne învrednicim cereștii împărății;—cu ale lui sfînte rugăcunii, Dómnice Iisuse Christóșe D-șeul nostru, miluește-ne și ne mîntuește pre noi. Amin.

Diaconul G. V. Niculescu.

ACTE OFICIALE.

Intre Sanctitatea Sa Ioachim al III-lea, reales pentru a doua óră Patriarch Ecumenic al scaunului Constantinopolitan și Inalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Primat D. D. Iosif Gheorghian, s'aũ schimbat următoarele epistole irenice, conform usului canonic, păstrat în Biserica Creștină Ortodoxă a Orientului, cu ocasiunea suirei pe tron al vre-unuia din șefii bisericilor autocefale.

Epistola Sanctității Sale Ioachim al III-lea trimisă Inalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Primat:

Ἄριθ. Πρωτ.
4612.

No. Protoc. 4612.

Πανιερώτατε καὶ Σεβασμιώτατε
Μητροπολίτα Οὐγγροβλαχίας καὶ
εξαρχε πάσης Ρουμανίας, Πρόεδρε
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἀγίας ὀρ-
θοδοξοῦ Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας
τῆς Ρουμανίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ
λίαν ἀγαπητέ καὶ περιποθητε ἀ-
δελφέ καὶ συλλειτουργγέ τῆς ἡμῶν
Μετροιότητος κύριε Ἰωσήφ, τὴν φι-
λην ἡμῖν σεβασμίαν Αὐτῆς Παν-

*Inalt Prea Sfințite și Prea Ve-
nerabile Mitropolit al Ungro-Vla-
hiei și Exarh a totă România, Pre-
ședinte al Sf. Sinod al Sf. Bisericii
Ortodoxe Autocefale a României,
mult iubite și dorite frate în Chris-
tos Dumnezeu și împreună litur-
ghisitor a smereniei noastre, Dom-
nule Iosif, salutăm frățeste pe
Inalt Prea Sfinția Voastră cu mare
dragoste.*

ιερότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀσάλευτον οἰκοδομησαι Θέλων τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ὁ Θεῖνος Κύριος ἐπὶ πέτρων μὲν ἐθεμελίωσεν ἀρραγῆ, ἀκλίνοι δ' ὑπῆρξε στύλῳ τῷ τῆς ἐνότητος στερεώσας δεσμῶ, καὶ ταύτην ὡς ἀσφραγισμένην σωτηρίας παρηγορητικὴν τῷ Οὐρανίῳ Πατρὶ προσευχόμενος ἤτετο παρακαλῶν ἵνα οὓς ὁ Πατὴρ δέδωκεν αὐτῷ «τηρήσῃ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἵνα ὧσιν ἐν» καὶ «ἵνα ὧσι τετελειωμένοι εἰς ἓν». Τὴν Θεόρητον δ' εὐχὴν μεταδιδούς ὁ τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος ἐνετέλλετο τοῖς εἰς Χριστὸν πιστεύουσιν «ἀξίως περιπατεῖν τῆς κλήσεως, ἧς ἐκλήθησαν σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης». Τῇ αὐτῇ καὶ οἱ Θεόφρονες πατέρες στοιχοῦντες ἀπαρτρέπτως καθοδηγία, θεῖον μὲν δόγμα τὴν τῆς πίστεως ἀνεκκήρυξαν ἐνότητα, εἰς μίαν θεσπίσαντες πιστεῦειν ἀγίαν, καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, σῶμα οὓσαν Χριστοῦ ἐκ μελῶν συγκροτουμένην πολλῶν, θεσμὸν δὲ καὶ παράδοσιν ἡμῖν ἐκκληροδότησαν ἱερὰν τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μελῶν κοινωνίαν, «ἵνα πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβασζόμενον κατ' ἐνέργειαν ἐνὸς ἐκάστου μέλους, τὴν αὐξήσιν τοῦ σώματος παιῆται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ».

Τοῖς Εὐαγγελικοῖς καὶ ἡμεῖς ἐπόμενοι ρήμασι, τῇ ἱερᾷ τε κατακολουθοῦντες παραδόσει καὶ πόθῳ

Voind Dumnezeu omul ca să clădească Biserica neclintită, a întemeiat-o pe piatră solidă și a rezemat-o cu stâlp statornic, întărind-o prin legătura unirei și această unire care, aduce siguranță mântuire, o cerea de la tatăl său cresc rugându-se ca pe aceia pe cari îi i-a dat Dumnezeu lui «să-î păzescă în numele lui ca să fie deservirșiți într'una». Această rugă divină transmitând Apostolul neamurilor îndemna pe aceia cari cred în Dumnezeu «a umbla conform chemării la care au fost chemați în legătura păcii». Cu această călăuzire conformându se neconțin și părinții inspirați au proclamat unitatea credinței ca dogmă dumnezească, prescriind a crede într'una Sfintă, sobornicească și apostolicească Biserica, care este trupul lui Christos și se compune din multe membre și ne-au transmis ca lege și tradițiune sfintă comuniunea membrilor între dînsele, «ca tot trupul bine alcătuiindu-se și punându-se în armonie potrivit cu lucrarea fie-cărui membru să facă creșterea trupului spre clădirea lui însuși în dragoste».

Urmând și noi cuvintele evanghelice și conformându-ne cu sfinta tradiție și împlinind

ἡμῶν πληροῦντες ἐγκάρδιον, ἄσμε-
νοι «δεξιάν τεινομεν κοινωνίας»
καὶ τῆς πνευματικῆς καταρχόμεθα
πρὸς τὰ τίμια μέλη τῆς καθόλου
ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ὁρθοδόξου Ἐκ-
κλησίας σχέσεως, τὰ ἡμέτερα τὰδε
ἀδελφικὰ ἀπευθύνοντες γράμματα
τοῖς ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀγαπητοῖς
καὶ περισπουδάστοις ἀδελφοῖς καὶ
συλλειτουργοῖς, τοῖς ἄνωθεν τεταγ-
μένοις προϊστασθαι τῶν Ἀγιωτά-
των Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν,
τοῦτο μὲν ἐπὶ τῷ ἀνακοινώσασθαι
αὐτοῖς τὴν ἄρτι, ἀρρήτοις τοῦ Θεοῦ
βουλαίς, ἐπελθοῦσαν εὐδοκίαν αὐ-
τοῦ ἐφ' ἡμᾶς, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῷ
σθενῶσαι ἐπὶ μᾶλλον τοὺς αἰσίως
ὑφισταμένους δεσμοὺς τῆς φιλα-
δελφίας καὶ ἐνότητος ἐν τῇ «χά-
ριτι τῇ δοθείσῃ ἡμῖν, ἐπιμελήσα-
σθαι Ἐκκλησίας Θεοῦ ζῶντος, ἣτις
ἐστὶ στύλος καὶ ἑδραῖωμα τῆς ἀ-
ληθείας».

Καὶ γὰρ πρὸς ἡμᾶς, ἀπὸ εἰκά-
δος ἐτῶν τὴν πνευματικὴν διακυ-
βέρνησιν παρητημένους, τὴν μο-
νήρη δὲ καὶ ἀπράγμονα ἐνδιαίτησιν
ἐν τῷ ἀγίῳ τοῦ Ἁθωνοῦ Ὁρει προ-
ηρημένους, ἀδόκητον, μηνὸς Ἰου-
νίου λήγοντος, κατέφθασεν ἄγγελμα
τὸ τῆς ἐκλογῆς ἡμῶν τὸ δεύτερον
ἐπὶ τὸν Ἀγιώτατον Ἀποστολικὸν
καὶ Πατριρχικὸν Οἰκουμενικὸν τῆς
Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον, εἰς
διαδοχὴν τοῦ γερασμίου καὶ λίαν
ἡμῖν περισπουδάστου ἐν Χριστῷ
ἀδελφοῦ, τοῦ Παναγιωτάτου Πα-
τριάρχου πρώην Κωνσταντινουπό-
λεως κυρίου Κωνσταντίνου, τὴν
προεδρικὴν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης
ἀποθεμένου διεύθυνσιν καὶ εἰς τὸν

și dorința inimii noastre, cu bu-
curie «întindem mâna dréptă
spre comuniune» și începem
relațiunile spirituale cu mem-
brele cinstite ale întregii Bi-
sericii ortodoxe a lui Christos,
adresând această epistolă fră-
țească iubiților și stimaților noș-
tri frați în Christos, împreună
liturghisitori, cari s'au orinduit
de sus a fi șefii ai pre sfinte-
lor Bisericii autocefale, pe de o
parte ca să le comunic bună
voirea lui Dumnezeu arătată
nouă, pentru hotărâri dumne-
dești neexplicabile. pe de altă
parte ca să întăresc mai mult
legăturile deja existente ale fra-
ternității și unirei în «harul
dat nouă de a îngriji de a vi-
ului Dumnezeu Biserica, care
e stîlpul și temelia adevăru-
lui».

Deci de două-deci de ani de-
missionând din cârmuirea spi-
rituală și petrecîn în retrași în
liniște și neactivitate în Sfântul
Munte al Athosului ne-a venit,
pe la sfîrșitul lunii lui Maiu,
o veste neașteptată anunțând
alegerea noastră pentru a doua
oră la prea sfîntul apostolesc
și patriarhicesc Tron al Con-
stantinopolului pentru a sus-
cede venerabilului și prea iu-
bitului nostru în Christos fra-
te, întru tot prea sfîntul fost
Patriarh al Constantinopolului
Domnul Constantin, care de-
punînd președenția acestei Bi-

ιδιωτικὸν βίον ἀποχωρήσαντος. Μετ' οὐ πολὺ δὲ, σεμνῇ Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ Ἐντιμοτάτων Συμβούλων Πρεσβεία εἰς τὸν ἱερὸν τῆς ἡσυχίας ἡμῶν τόπον διαπεραιωθείσα, πρῶτον μὲν τὰς συνφθὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς θεσμοῖς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ συντελεσθείσας κανονικὰς ψήφους τῆς ἐκλογῆς ἡμῶν ἐπισήμως ἀνεκοινοῦτο, εἶτα δὲ τὸ ἐν τῇ ἐκλογῇ ὁμόφωνον καὶ συμπαγές τῆς γνώμης τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων τοῦ τε ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ προτιθεμένη ἐμμόνως ἡμᾶς, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους τῶν χριστιανῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος, ἐπὶ τὸ ὑπατον τῆς ἐκκλησιαστικῆς πηδαιουχίας ἀξίωμα μετεκαλεῖτο.

Καὶ οἳοι μὲν ἀθρώως τότε εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν εἰσέβαλον δισταγμοὶ καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν στενῶς περιέζωσαν φόβοι, τὰ τε τῆς προεκτετημένης πείρας ἀναπολούντων καὶ τὴν νῦν ἔσθιν τῶν κοινῶν, τὴν ἡμῖν μὲν οὐκ ἄγνωστον οὔσαν, «κλύδωνι δὲ θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ φοικυῖαν», θεωρούντων, οὐκ ἄν ἔχοιμεν ἐξειπεῖν. Ἄλλὰ καὶ οὕτως, ἐξενίκα ἐν ἡμῖν, δισταγμῶν καὶ δειλίας ὑπερτέρα, ἢ ἐπὶ Κύριον ἐλπὶς καὶ ἡ συνειδησις τοῦ καθήκοντος τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸ θέλημα Αὐτοῦ τὸ ἅγιον, ἐκφανῶς δεδηλωμένον, ὡς γε ἡμῖν ἐδόκει, ἐν τῇ δουλοθύμῳ γνώμῃ καὶ τῇ ἡμῖν δυσεξηγήτῳ ἀληθῶς προσηλώσει παντὸς τοῦ χριστιανύμου πληρώματος.

serici se retrase în viața privată. Nu după mult o venerabilă delegațiune de prea sfințiți mitropoliți și prea onorați consilierii venind la sfântul nostru loc de liniște întâiū ne-a comunicat oficial voturile alegerei noastre, care a avut loc conform regulilor bisericești ale Marelui Biserici a lui Christos, pe urmă arătând unanimitatea alegerei și acordul comun al reprezentanților legali atât ai sfântului cler cât și ai poporului pios, cu stăruință în numele Bisericii și al neamului creștinilor din ținutul nostru ne chiamă la cea mai înaltă demnitate a cârmuirii bisericești.

E peste putință să exprimăm ce îndoeli aū năvălit atuncea de odată în inima noastră și ce temeri aū înconjurat sufletul nostru, aducându-ne aminte de experiențele făcute mai înainte și vedând starea bisericii de astă dî, bine cunoscută nouă «asemenea unui val de mare bătut de vînt». Dar cu tôte acestea a învins în sufletul nostru, mai pre sus de îndoeli și frică, nădejdea în Domnul și conștiința datoriei de a ne supune la voința Lui sfîntă, clar vă lită, precum ne-a părut nouă, prin unanimitatea voturilor și prin dragostea, într'adevăr inexplicabilă, arătată nouă de tot poporul creștin.

Ἐν τῷ πανσέπτῳ τοίνυν καὶ κεν-
τρικῷ τῆς Ἀθωνιάτιδος Μοναστι-
κῆς Ἀδελφότητος Ναῶ ἱεροτε-
λεστικῶς τὴν Θεῖαν ἀντίληψιν
ἐπικαλεσάμενοι καὶ τὸν αὐχένα
ὑποκλίναντες καὶ τὸ γόνυ κάμψαν-
τες, ὑπετάγημεν τῷ Κυρίῳ καὶ
τὴν τῆ ἀσθενείᾳ ἡμῶν καταπισ-
τευθεῖσαν ἀπεδεξάμεθα ἱερὰν ἐντο-
λήν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ, ἐν βαθείᾳ
ψυχικῇ συγκινήσει τὸν εὐαγγῆ ἀ-
πολιπόντες τόπον εἰς τὴν περίδλεπ-
τον βασιλίδα τῶν πόλεων ἀνήχθη-
μεν, ἐν βραχεῖ δὲ χρόνῳ ὕστερον
μετὰ τὴν νενομισμένην τῆς ἀναρ-
ρήσεως τελετὴν καὶ τὴν πρὸς Θεὸν
εὐχαριστίαν καὶ δέησιν τῶν δυσ-
τρέπτων οἰάκων τῆς ἐκκλησιασ-
τικῆς διοικήσεως ἐπελήφθημεν, ὅλη
ψυχῇ καὶ διανοίᾳ τὰ ἱερὰ ἧς ἐκλή-
θημεν ὑπουργίας καθήκοντα ἐπι-
δοθέντες.

Καὶ δὴ ἀπὸ τῆς Θεοσώστου
ταύτης σκοπιᾶς, ἦν τὸ θεόπνευστον
τοῦ Ἠρωτοκλήτου κήρυγμα καὶ οἱ
τοῦ τε ἱεροῦ χρυσοστόμου καὶ πολ-
λῶν ἁγίων Πατέρων κατηγλάισαν
πολύαθλοι τοῦ Εὐαγγελίου ἁγῶνες,
τοῖς περιποθήτοις ἡμῖν ἐν Χριστῷ
ἀδελφοῖς ἐπιστέλλοντες, ἐν παρρη-
σίᾳ ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐρόδια μὲν
ἐπὶ τὴν διακονίαν ταύτην οὐ φέ-
ρομεν ἄλλα εἰμὴ σπουδὴν «εἰς
τὸ δοκιμάζειν τί τὸ θέλημα τοῦ
Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ
τέλειον» καὶ πόθον τοῦ «καλῶς
διακοῆσαι τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς τὴν
αὐτοῦ τοῦ Κυρίου δόξαν», καὶ ἔρε-
σιν τοῦ ποιῆσαι τὸ λογικὸν ποί-
μνιον κατὰ Χριστόν· «αὐτὸς γὰρ
ἐστὶν ἡ θύρα τῶν προβάτων». Πρὸ

Așa dar în prea sfânta bi-
serică centrală a frăției mona-
hicești din Atos invocând aju-
torul divin și plecând capul și
genuchii ne-am supus Domnu-
lui și am primit sfânta însă-
rcinare, incredințată slăbiciunii
năstre. Nu după mult cu o e-
moțiune adîncă sufletescă pă-
rășind acel sfînt loc ne-am dus
la renumita regină a orașelor
și în curînd, după ceremonia
obișnuită a intronării și după
mulțămirea și rugăciunea către
Dumnezeu am luat în mână
greaua cîrmă a conducerii bi-
sericești ocupându-ne cu tot su-
fletul și cu toată inima de sfînta
datorie la care am fost che-
mați.

Așa dar de la reședința a-
cêsta, de Dumnezeu păzită, pe
care aū impodobit-o predicele
inspirate ale celui dintăiū che-
mat și luptele învingătoare e-
vangelice ale Sf. Chrisostom și
ale multor sfinți părinți, trimi-
tînd aceste scrisori, mărturisim
fără sfială că n'avem altă pre-
gătire pentru acêstă slujbă, de
cât rîvna de a «încerca care
estē voința lui Dumnezeu cea
bună și plăcută și desevîrșită»
și dorința de «a sluji bine Bi-
serica spre slava Domnului» și
pofta de a păstori turma cu
vîntătoare după Christos, căci
«el estē ușa oilor». Înainte de
tôte însă împartășim confesiu-
nea cea bună a credinței, «care

παντός δὲ τὴν καλὴν φέρομεν ὁμολογίαν τῆς Πίστεως «τὴν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου ὑπὸ Χριστοῦ μαρτυρηθεῖσαν» καὶ τῶν συναφῶν αὐτῇ Θεῶν καὶ ἱερῶν Δογματῶν, Κανόνων καὶ Σπισμάτων, ἐφ' οἷς ὑπὸ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων, τῶν Θεοφώρων Πατέρων καὶ τῶν σεπτῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων ὡς ἐπὶ στερεῶν θεμελίῳ ἡ Ἐκκλησία ἐστηρίχεται καὶ ὡς περὶ χάρακα ἀνυπέρβατον κεχαράκωται

Τούτων δὲ πιστῶς ἀντεχόμενοι, δεδιδραγμένοι τε ὅτι «ἡ Ἐκκλησία ὑποτάσσεται μόνῳ τῷ Χριστῷ, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καὶ ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων», σπουδῆν καὶ μέριμναν πᾶσαν ἔξομεν «τηρῆσαι τὴν ἐντολὴν ἀνεπίληπτον, διώκοντες δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραότητα», μὴ λογομαχοῦντες εἰς οὐδὲν χρήσιμον ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούοντων «μένοντες ἐν οἷς ἐμάθομεν καὶ ἐδιδάχθημεν», ἵνα «τὴν καλὴν παρακαταθήκην φυλάξωμεν», ὡς ἐν ἀγαλιιάτει ψυχῆς βλέπομεν τοῦτο Θεοφιλῶς πράττοντας τοὺς ἐν ταῖς ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις τὴν ἐπιστασίαν τῶν ψυχῶν ἐγκεχειρισμένους, ἀγρυπνοῦντάς τε καὶ γρηγοροῦντας τοὺς ἐν αὐταῖς προεστηκότας εἰς περιφρούρησιν τῶν πιστῶν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας τοῦ ἀντικειμένου ἵνα μὴ «ἐκτραπῶσιν ὀπίσω αὐτοῦ». Τούτου γὰρ μειζρόως χρεῖαν ἐν τοῖς νῦν καιροῖς οἱ

a fost mărturisită de Christos înaintea lui Pilat din Pont», împreună cu dumnezeiștile și sfintele dogme, canóne și prescripțiuni, pe cari ca pe o temelie solidă a fost așezată biserica de către Sfinții Apostoli, de purtătorii de Dumnezeu părinți și de venerabilele ecumenice și localnice sobóre și s'a îngădit ca printr'un șanț neîntrecut.

Ținând la acestea cu credință și fiind învățați că «Biserica se supune numai lui Christos, care este capul Bisericeii și s'a dat pre sine însuși pentru dinsa ca să o sfințească și ca să o înfățișeze sieși slăvită, neavând pată sau încrețitură sau așa ceva», ne vom da totă silința și grija «de a păzi porunca fără pată, alergând după dreptate, credință, dragoste, răbdare, blândețe», evitând cërta de cuvinte de nici un folos ca să nu vătămăm pre cei ce ascultă «rêmânând în ceea ce am învățat ca să păzim lucrul bun ce ne-a fost încredințat», după cum vedem cu bucurie că fac acei din cele-lalte Biserici surorii căroră s'a încredințat supravegherea sufletelor, veghind și băgând de sémă șefii lor pentru a păzi pe credincioși de la orî ce influență a împrotivitorului ca să nu se abată după el. Căci de acésta e mai mare nevoie ca să îngrijim noi supraveghe-

ἐπιστάται ἔχομεν φροντίζειν ἵνα μὴ «τὸ πνεῦμα τὸ νῦν ἐνεργοῦν κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου» ἐπιπνεύσῃ τέλει ἀντὶ «τοῦ πνεύματος τοῦ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐλάβομεν» καὶ ἵνα μὴ χεῖμαρρος ἀσεβείας ἐξογκούμενος ἐν ὁρμῇ παρελκύσῃ τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἀπώλειαν, ἣ αὐτὸ ὑποσεῖσιν τὸ τῆς ἐνότητος ἔρεισμα, δι' οὗ στερεῶς υποβαστάζεται τὸ ὄλον τῆς ἀγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πανάρχαιον καὶ ἀμετάτρεπτον σύστημα.

Πρὸς τούτους δὲ τοὺς ἀρχῆθεν μὲν ἐν Εὐαγγελίοις ἐνδεδειγμένους, ἐν δὲ τοῖς χρόνοις ἡμῶν ποικίλαις ἔψει καὶ μορφαῖς ἐμφανιζόμενους κινδύνους, τὸν εὐαγγελικὸν τῆς ἐν ἡμῖν ἐνότητος, εἰρήνης καὶ ὁμοφροσύνης προβαλλόμενοι σύνδεσμον, ἰσχυρὸν καὶ τῷ Θεῷ ἀρεστὸν προτάσσομεν ἀμυντήριον.

Ἐν λογισμοῖς τοιούτοις τὰ περὶ ἡμᾶς ἐπαναβλέποντες, κατ' αὐτὴν δὲ τὴν τῆς πανδήμου ἡμῶν ἀναρρήτως ἡμέραν ἐν τῷ πανσέπτῳ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικῷ Ναῶι πρὸς τὸ χριστῶνυμον ἐκκλησίασμα ῥήματα ἀγάπης πατριχῆς φθεγγόμενοι καὶ τὰ πρακτέα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας προτιθέντες, πάσης σπουδῆς ἀξίαν ἀπεφινόμεθα ἐπὶ πᾶσι τὴν μετὰ τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἀδελφικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ Εὐαγγελικὴν συναλλαγὴν, ἐπιβαλλομένην δὲ τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ συντονωτέραν ἀνασκοπὴν τῆς κανονικῆς ἀλληλεγγύης περὶ τῆς ἐν αὐταῖς Θεοσοδότου ὑπουργίας, ἢ νεύ-

toriū biseriilor ca nu cum-va «spiritul lumesc preponderent în secolul nostru» să sufle «în locul spiritului de la Dumnezeu ce am luat» și ca nu torentul nepietăței devenind mare să aducă oile lui Christos la peire sau să sgdue chiar temelia unității, pe care se rezimă solid întregul corp străvechi și neschimbat al sfintei noastre Biserici ortodoxe. În contra acestor primejdii, cunoscute în Evanghelie de la început, cari însă în timpurile noastre se ivesc sub diferite forme și chipuri, punând înaintea noastră spre apărare legătura evanghelică a unității, a păcii și a concordiei, ne apărăm cu un mijloc puternic și plăcut lui Dumnezeu.

Cu ast-fel de cugetări vedând iarăși cele d'imprejurul nostru și în ziua întronării noastre publice în biserica Sfântă a Patriarhiei adresând către turma creștinăscă cuvinte de dragoste părintăscă și expunând cele ce trebuie făcute spre binele Bisericeii, diceam că «e de cea mai mare valoare a îngriji de comuniunea frățească și de relațiunile evanghelice cu sfintele Biserici autocefale ale lui Dumnezeu și că se impune acestei Sfinte Mame Biserici o mai încordată băgare de seamă pentru regulata solidaritate în în-sărcinarea încredințată Biseri-

ματι ἀγίῳ, πρὸς τὸ κοινῆ ἀγαθόν, κατὰ τε τὸ μέρος καὶ τὸ καθόλου. Προσεπεδηλυμένοι δ' ὅτι ἡ παλαιάτη αὐτῆ ἀρχῆ, ἡ μεταξὺ τῶν Ἀγιωτάτων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν πυκνὴ ἐπικοινωνία, ἡγουμένης τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τῆς τὸ πρεσβεῖον καὶ τὴν ἡγεσίαν ἐχούσης ἐκ παλαιοῦ, ἀνάγκη ἵνα τηρῆται ὡσπερ ἀγιωτάτον τι λάβαρον ὑψούμενον ἐν αὐτῇ ὅπως ἐκλιπῶσιν αἱ κατὰ τόπους λυπηραὶ προστριβαὶ αἱ ἀντιπίπτουσαι ταῖς κανονικαῖς διατάξεσι καὶ τοῖς Εὐαγγελικῶς δεδογματισμένοις.

Ἐπὶ τοιαύταις χρῆσταῖς εἰς Θεὸν ἐλπίσι, προσευχόμεθα ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ, ἵνα ὦμεν πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ, «στήκοντες ἐν ἐνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ Εὐαγγελίου», καὶ «μη τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἐτέρων ἕκαστος». Παρακαλοῦμεν δ' ὑμᾶς «πρῶτον πάντων ποιῆσθαι δεήσεις καὶ προσευχὰς ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐφ' ἡμᾶς ἡ δυνάμις τοῦ Χριστοῦ». Εἶτα δὲ ἀδελφικῆς διὰ γραμμάτων ομιλίας ἵνα ἀληθῆς καὶ ἔμπρακτος εἴη ἡμῖν ὁ τοῦ πνεύματος σύνδεσμος ἐπὶ οἰκοδομῇ τῶν ἀπαντήχου εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων, τῶν τὴν καθόλου ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν συναπαρτιζόντων. Οὐ πυσόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς ἀσμένως μὲν τὴν ἡμῶν αὐτῶν φιλαδελφίαν καὶ

cilor de Dumnezeu, prin Sf. Duh, spre binele obștesc atât în parte cât și în genere. Pe lângă acestea declarăm că «acest principiu străvechiu, comuniunea frecventă între prea Sfintele Biserici surori, în frunte fiind Marea Biserică a lui Christos, care are din timpuri vechi primatul și șefia, e nevoie să se țină ca un stég prea sfânt înălțându-se într'însa ca să se aplaneze ciocnirile triste contrarii dispozițiunilor canonice și dogmelor evanghelice.

Cu ast-fel de bune speranțe în Dumnezeu, «ne rugăm ca dragostea vóstră să prisoséscă din ȕi în ȕi, ca să fim plini de ródele dreptății, cari sunt prin Iisus Christos spre márirea lui Dumnezeu» «stând într'un spirit și într'un suflet, luptând împreună pentru credința Evangheliei» și «îngrijindu-se fie care nu numai de ale sale ci fie care și de ale altora». «Și mai înainte de tóte», vă rugăm «să faceți cereri și rugăciuni pentru noi, ca să locuiască întru noi puterea lui Christos». Pe urmă să ne învredniciți pe noi cu colaborare frățéscă în lucrurile credinței și cu relațiuni dese prin scrisori, ca să ne fie a levérată și reală legătura spiritului spre edificarea pioșilor și ortodoxilor de pretutindenți, cari compun Sfinta Biserică a lui Christos.

τὴν τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου γνώμην πρόθυμον ἔχειν συμφράδμονα καὶ συνεργὸν τοῖς ἐν Χριστῷ ἁγίοις ἀδελφοῖς ἐν παντὶ εὐαγγελικῷ αὐτῶν αἰτήματι, διακκῶς δ' εὐχόμενοι καὶ παρὰ τοῦ Μεγάλου ἡμῶν Ἀρχιεπίσκοπου αἰτούμενοι στεροῦν καὶ στηρίζειν τὴν ἀγιωτάτην ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ρουμανίᾳ, σκέπειν τε τοὺς ἐν αὐτῇ προϊσταμένους καὶ συνεδρεῖοντας γερασμίους καὶ κηλοὺς ποιμένας, δαψιλεῖς τε καταπέμπειν τὰς ἁγίας Αὐτοῦ δωρεὰς καὶ χάριτας ἐπὶ τὸ κλητὸν καὶ ἡγιασμένον πλήρωμα αὐτῆς, ἵνα, «ὕψιαινοντες τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, δικαιοθῶσι διὰ τῆς πίστεως ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν καταργαζόμενοι». Οὕτω δὲ πάντων ἡμῶν πιστευόντων καὶ διακονούντων, «πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ἡμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ μόνῳ δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, εἰς τοὺς αἰῶνας». Ἀμήν.

1901 Ἀγούστου 14.

Τῆς ὑμᾶτερος περιποθήτου ἡμῖν Πανιερότητος καὶ Σεβασμιότητος ἀγαπητός ἐν Χρ. ἀδελφός
καὶ ὅλως πρόθυμος

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἸΩΑΚΕΙΜ.

Nu vom înceta și noi, cu iubire frățescă și Sfântul Sinod d'imprejurul nostru a colabora cu sfinții în Christos frați în orî ce cerere a lor evanghelică și a cere și de la Marele nostru arhiepăstor să întărescă și să sprijine prea Sfînta Biserică soră a României și să protejeze pe șefii și pe venerabili și bunii ei păstori și să trimită darurile și harurile lui sfinte, turmei Ei chemate și sfințite, ca «fiind sănătoși în credință și dragoste și răbdare, să se învrednicescă prin credință și lucruri bune, să deservisească mântuirea lor». Deci noi toți ast-fel credînd și îndeplinind însărcinarea noastră», ni se va da nouă intrarea întru vecinica Impărăție a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos, a cărui numai este gloria și mărirea, puterea și stăpînirea în veci. Amin.

Constantinopol, 28 Iulie 1901.

Al Inalt Prea Sfinției Vóstre dorite
iubitor în Christos frate,

(ss) Al Constantinopolului, Ioachim.

Răspunsul Inalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit
Primat la epistola Sanctității Sale Ioachim al III-lea.

Sanctitatea Vóstră,

Am primit cu duhovnicescă bucurie și cu multă evlavie,
scrisórea, prin care imi împărtășiți alegerea și confirmarea

Sanctității Văstre, pentru a doua oră, la Prea Sfântul, Prea Veneratul și Prea cinstitul scaun al Patriarhiei de Constantinopol și a toată lumea, centrul de unitate dogmatică și canonică al tuturor Bisericilor surori, al căror Cap nevădit este Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Christos.

Rivna cea mare a Sanctității Văstre, pentru Casa Domnului apreciind-o după cum se cuvine, Sfântul și Apostolicul Sinod al Patriarhiei, având în privire și deservirile merite isvorite dintr-o adâncă erudiție cu care Dumnezeu a împodobit pe Sanctitatea Văstră, unită și cu esceleante calități sufletești și duhovnicești, aș pricinuit spre bucuria obștească a tuturor, înălțarea Sanctității Văstre cu multă vrednicie pe Patriarhicescul Tron.

Mari sunt talnele Proniei cerești! Adnc este sfatul Domnului! Cu toată nevrednicia noastră, ne iubește și ne cercetează la supreme timpuri. Când valurile vieții creștine sunt mai mari și mai agitate, atunci are El grijă de cârmaci îndemânatici ai corabiei sale, în care cu atâta siguranță păstrează pe credincioșii, cari nu s'au abătut nici odată de la adevărata și mântuitoarea sa doctrină.

Plină și bogată în învățăminte este scrisoarea Sanctității Văstre, pe care o îmbrăcați în cea mai frumoasă haină de dragoste, față de toate Bisericile autocefale, și pe care îmbrățișind-o cu toată evlavia, am apreciat-o, ca o expunere deservită a puternicei noastre credințe în Christos, pe care din vecl a păstrat-o ca temelie a sfintei Biserici a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos, toate Bisericile Ortodoxe, în frunte cu Marea Biserică, și o va păstra până la scurgerea vécurilor, neschimbată, spre slava numelui Domnului și spre lauda drept măritorei noastre credințe.

În paza neclintită deci a Dumnezeuștei alcătuirii a Sfintei Biserici și în unitatea credinței și a dragostei noi cu toții rămând, rog respectuos pe Sanctitatea Văstră, pe care vă îmbrățișez cu adâncă smerenie și sărutare plină de dragoste,

să primescă cu acest prilej cele mai căldurose urări de sănătate și de îndelungată viață, rugând pe bunul Dumnezeu ca să vă acorde puteri îndestule, spre a ilustra și acum a doua oară Ecumenicescul Tron al Patriarhiei, pe care l'ați sfințit, l'ați cinstit și l'ați cărmuit în tot felul de vremi, bărbăți mari, Dascăli erudiți și părinți bisericești, de a căror blagoslovenie Dumnezeu să învrednicască pe toată lumea.

Plin de umilință, invocând de la stăpânul tuturor toate harurile sale, asupra Sanctității Văstre și urându-vă încă odată deplină sănătate și puteri, vă rog respectuos să aveți și pe smerenia mea, pururea în vedere la sfintele văstre rugăciuni, atât de trebuitoare mie și atât de dorite să le am de la Sanctitatea Văstră, și să primiți în același timp sentimentele mele de cea mai adâncă venerațiune, cu care am onoare a fi al Sanctității Văstre, mai mic frate în Christos și împreună liturghisitor.

(ss) Iosif Mitropolit Primat.

15 Octombrie 1901.
No. 8981.

SISTEMUL FILOSOFICO-TEOLOGIC AL FERICITULUI AUGUSTIN.

Vești Biserica Ortodoxă Română, an. XXV, No. 3.

Augustin combate părerea acelor cari susțin că libertatea nu trebuia dată omului. Tocmai pentru aceea, ține el, că acesta i s'a dat de la Dumnezeu, se cuvine să mulțămescă pe omul pios. Saŭ ore n'ar fi trebuit să ni să dea de la Dumnezeu aceea ce el ne-a dat? De ore ce nu mai există nici o îndoelă, că Dumnezeu ne-a dat libertatea, o.i cum ar fi acest dar, trebuie să recunoscem că e bine cum ni s'a dat și că nu trebuia să ni se dea alt-fel. Fie că libertatea ni s'a dat numai spre a face binele, trebuie să se scie că a face binele nu e posibil fără libertate. «Să ȳicem că libertatea ar fi trebuit să ni să dea numai spre a face binele, că răul ar fi fost imposibil, atunci trebuie să o mărturisim că în acest cas ar fi fost imposibilă libertatea. Nu numai atât, dar prin acesta excludem orî-ce libertate în a face binele și chiar orî-ce faptă bună. Libertatea este deci necesară, libertatea așa cum ne-a dat-o Dumnezeu, cu posibilitatea de a face răul, este necesară pentru că e impo-

sibilă alt-fel orî-ce acțiune bună; însă această posibilitate se află aici numai ca posibilitate nu ca necesitate; ca posibilitate care nu trebuie să ajungă realitate, de și ar putea. De aceea se întîmplă ceea ce se spune contra libertății, întru cât ea e posibilitatea de a păcătui, însă nu libertatea în sine, care în tot-d'a-una este bună, e cauza, ci reaua întrebuițare a acesteea, deci nu Dumneșu de la care ea este, ca și cum el ne-ar fi dat puterea de a păcătui, ci ómenii cari au întrebuițat-o în rău. Nu există nici un bun, țice Augustin, pe care omul să nu pótă să-l întrebuițeze în rău. De sigur, este o mare imperfecțiune a corpului ca să fie fără mîni și cu tóte acestea mînele sunt proprii de a face fapte rele. Numaí cu ochii vedem noi lumina țilei și deosebim formele lucrurilor și cu tóte acestea prin ei se execută atâtea lucruri desonorátore». Daca în cele corporale se întîmplă așa, cu atît mai mult în cele spirituale. «Cu tóte acestea nu e nimeni care să țică, că acestea n'ar fi trebuit să existe, saú că ele nu sunt bunuri. Dacă, așa dar, nimeni nu critică bunurile corporale, cu atît mai puțin va avea ceva de țis de cele spirituale, de libertate mai cu sémă. Deci, rêmâne bine înțeles, că libertatea este necesară pentru ómeni, că nu se putea să ne fie dată alt-fel de cât cum ni s'a dat, că ea e frumoasă și bună cu tóte că ómenii fac abus de dinsa¹⁾».

Libertatea în înțelesul lui Augustin nu póte să fie o libertate de alegere, în sensul de a alege binele saú rêu. Acesta ar fi un mod de pricepere în care însăși libertatea s'ar stinge; ea nu póte să cuprindă într'insa ceva contra țicetor. Dar ceea ce e și mai mult, atuncî rêu ar reveni asupra lui Dumneșu, cel care a dat libertatea și atuncî el n'ar putea pedepsi rêu. «O pedepsă ar fi nedreptă, atuncî

¹⁾ Ritter, Philosophie der Kirchenvätter pag. 385.

când libertatea voinței ar fi întrebuițată nu numai pentru o viață bună, dar chiar și pentru o viață păcătoasă. Sau cum ar putea să fie pedepsit pe drept, acel care de voința sa face o așa întrebuițare, după cum i s'a stabilit? Când Dumnezeu pedepsește pe păcătos nu probază prin acesta că păcătosul a abuzat de voința sa cea liberă? Nu-î ȳice el 6re păcătosului: De ce nu ai întrebuițat libertatea voinței numai pentru scopul pentru care eu ȳi-am dat-o și anume pentru a face binele?» Cum s'ar sfărîma libertatea voinței, când Dumnezeu știe mai dinainte că noi vom face cu deplină voință binele sau r6ul? Dacă sub aceste considerațiuni noi n'am voi cu voința liberă, atunci presciința lui Dumnezeu n'ar fi adevărată ¹⁾. Ac6stă noțiune a libertății trebuie să o recun6scem ca baza învățăturii lui Augustin relativ la relațiunea dintre libertate și grație. De aici se vede cum Augustin basându-se pe cele spuse mai sus, p6te ȳice pe de o parte că credința ar fi ceva al nostru, o operă a voinței noastre libere ²⁾, pe de altă parte că credința ar fi un dar al lui Dumnezeu ³⁾.

În ac6stă noțiune a sa despre libertate nu se află încă contrarietatea între bine și r6u. Trebuie să se deosebescă ac6stă libertate generală de libertatea alegerei între bine și r6u. Prima aparține tuturor ființelor, cari se determină sau au mișcările lor proprii în sine însuși; cea din urmă însă nu o găsim de cât la 6menii. Cum că Augustin face o deosebire însemnată între un mod și altul de libertate, ac6sta se vede mai cu s6mă când el atribue libertatea și lui Dumnezeu și numai puțin și sfinților, de și atât unul cât și cel-l-altii nu pot să al6gă r6ul. Aici deosebesce Augustin libertatea, care păcătuiesce însă p6te să și nu păcătuescă și libertatea voinței, care nu p6te să păcătuescă; ac6sta din

¹⁾ De civ. dei V. 10, 2; De lib. arb. 6.

²⁾ Ep, ad Rom. exp. 60: Quod ergo credimus, nostrum est.

³⁾ De grat. et lib. arb. 17.

urmă i se pare lui cea mai perfectă, căci acesta este libertatea pe care noi o avem comună cu Dumnezeu și pe care o dobândim numai în viața sfântă, când noi vom fi pe deplin întăriți în virtute și în piositate ¹⁾ Pentru acest cuvânt libertatea de a alege aparține bunurilor mijlocii, cari sunt în lume numai pentru ordine, pentru ca toate gradele să fie împlinite; căci după cum trebuie să existe ceea ce e mai înalt și ceea ce e mai jos, trebuie să aibă loc în lume și ceea ce e mijlociu.

Dumnezeu, țice Augustin, ar voi mai bine să aibă servitorii liberi, de cât instrumente necesare puterii sale, de aceea el a lăsat ómenilor libertatea; pentru cei ascultători trebuie să se învedereze puterea grației divine, pentru cei neascultători dreptatea hotăririlor sale. Cu toate aceste sentințe generale, se observă multe greutăți pentru a aduce în armonie această noțiune a libertății cu cele-lalte puncte ale învățăturai lui Augustin, cu deosebire cu ordinea inviolabilă a timpurilor în care s'ar fi stabilit totul de Dumnezeu ²⁾.

O altă cestiune tot așa de însemnată este și acesta: cum posibilitatea de a păcătui, care fără îndoelă se află în libertate, a devenit o realitate? Cum se face că o ființă rațională nu păcătuesce nici odată, alta păcătuesce în tot timpul, și a treia o dată vrea binele, altă dată răul; cum se întâmplă acesta când toate sunt ființe raționale de una și aceeași categorie? Acestă voință întreită trebuie să aibă un temeliu. În natura voinței, cum că mișcarea acesteea către rău ar fi naturală și că ar urma în mod necesar de la natură, acesta nu pôte să fie. Nu putem țice că ar putea să fie ca mișcarea naturală a unei pietre, care aruncată în sus trebuie să cadă în jos. Dacă ar fi așa, sufletul atunci

¹⁾ De corr. et grat. 33. Prima ergo libertas voluntatis erat posse non peccare, novissima erit multo major, non posse peccare.

²⁾ Ritter. Geschichte der christlichen Philosophie pag. 349.

n'ar putea să fie învinovățit, căci el n'ar fi liber. Vină și conștiință de vină nu pôte să aibă loc, unde predomină natura și necesitatea. Augustin la acésta nu pôte să dea nici un răspuns, de cât referindu-se la libertatea voinței¹⁾. Mișcarea sufletului către rău e tot așa de liberă, cum e de naturală aceea a petrei. Voința n'ar putea să fie, ceea ce trebuie să fie, dacă n'ar fi cauza absolută a sa însăși. Ca să mă întrebăm de o altă cauză, atunci ar fi să cercetăm cauza cauzei. «Pentru că voința este cauza păcatului și tu cauți cauza acestei voințe, nu vrei tu óre să afli cauza cauzei găsite? Dacă este așa, la ce sfârșit vor ajunge cercetările tale, dacă nu vrei să rămăi la rădăcina lucrului? Ce cauză a voinței ar putea să fie înainte de voință? Sau cauza este însăși voință și deci nu se deosebesce de rădăcina voinței, sau nu e voință și atunci nu e nici păcat. De aceea nu există nici o cauză provocătoare a voinței celei rele și voința cea rea este numai o lipsă, începând cu aceea că ea se cobóră de la bunul cel măi înalt către ceea ce e măi puțin bun. Pentru ca să afli cauza acestor lipsuri, ar fi tot așa ca și cum ai dori să veđi întunericul sau să auđi tăcerea. Nimeni să nu mă întrebe pe mine despre ceva ce eú nu știú, de cât pôte numai așa ca să învețe ceea ce nu se pôte sci. Căci aceea ce nu se pôte cunósce prin forma sa, ci numai prin lipsa acestela, pôte să fie sciut în așa mod, dacă se pôte dice așa, adică cum că nu pôte fi sciut. Când ochiul privesce formele corporale, el nu vede nicăeri întuneric, de cât acolo unde începe să nu măi vadă. Tot asemenea vede și spiritul nostru forme inteligibile; acolo unde ele lipsesc, el le recunósce numai prin aceea, că nu le măi recunósce. «Cu cât măi mult creaturile sunt bune și fac binele, cu atât au cause provocătoare. Asemenea eú

¹⁾ De lib. arb. II. 50; Enchir. ad Laur. 1.

mai știu că în cine este o voință rea, în acela se întâmplă ceea ce nu s'ar întâmpla, dacă n'ar voi» ¹⁾).

Prin acestea Augustin a voit să clarifice două puncte esențiale. Primul a fost cestiunea despre rău și acesta a adus în discuțiune pe cel de al doilea, adică libertatea. Și aceste două puncte dau naștere la alte două mai depărtate. Primul, dacă există o libertate, după cum el susține acesta cu putere, atunci cum se unesce ea cu presciința lui Dumnezeu. Al doilea, dacă rezultatul libertății omenesci este ceva rău, cum se unesce acesta cu ideea divină de lume, în care răul nu este și nu poate fi subînțeles? Să începem cu prima întrebare. Augustin ține că voința liberă și presciința divină pare că se înlătură una pe alta. Dacă cineva menține presciința divină, pare că s'ar conduce de următorul raționament: «când toate cele viitoare se știu mai din nainte, atunci se succedă în aceeași ordine în care se știu mai din nainte că au să urmeze; se succede însă în această ordine, atunci Dumnezeu știe cu siguranță mai dinainte ordinea lucrurilor; este însă ordinea lucrurilor sigură, tot așa trebuie să fie și ordinea cauzelor, pentru că nimic nu poate să se întâmple, fără să nu premergă o cauză provocătoare; este însă ordinea cauzelor sigură, prin care se întâmplă tot ce se întâmplă, atunci se întâmplă, tot ce se întâmplă, potrivit pretențiunilor sale și în puterea fatalității, a destinului. Dacă acesta este așa, atunci numai stă nimic în puterea noastră și libertatea voinței a dispărut. Dacă noi admitem acesta, atunci dispare totă ordinea vieții omenesci; în zadar se mai dau legi, în zadar se mai întrebuițeză sfaturi, laude și muștrări și nu mai e drept să mai fixăm recompense pentru cei buni și pedepse pentru cei răi. Ast-fel printr'un lanț de concluziuni ajunge cine-va acolo, că ține că

¹⁾ De lib. arb. 9.

voința noastră liberă numai este nimic. Printr'o ordine inversă de concluziuni ori cine poate să dică că nici o presciință a lucrurilor viitoare nu există. Când voința este liberă, acesta este drumul care conduce acolo; așa dar nu există destinul; dacă nu există destinul, atunci ordinea lucrurilor nu e sigură; dacă ordinea lucrurilor nu e sigură, atunci Dumnezeu nu cunoaște ordinea lucrurilor de mai înainte, care nu poate să aibă loc fără cauze înainte mergătoare și active; dacă Dumnezeu nu știe mai dinainte și cu siguranță ordinea lucrurilor, atunci nici acestea nu se succed așa cum el știe mai dinainte că au să urmeze, dacă nu se succed în așa mod, atunci Dumnezeu nu posedă presciința tuturor lucrurilor»¹⁾. Din acestea rezultă că o idee exclude pe alta și cu toate acestea Augustin dice că ambele trebuiesc admise, de orice una fără alta conduce la rezultatele cele mai triste atât religioase cât și morale. «Presciința lui Dumnezeu fără libertate conduce la fatalism, libertatea voinței umane fără presciință conduce la hazard». E numai o părere, dice el, că presciința lui Dumnezeu înlătură libertatea creaturilor și stabilește păcatul ca o necesitate și tot așa e și atunci când se dice că voința liberă înlătură infailibilitatea presciinței divine. «A mărturisi un Dumnezeu și a nega că el știe mai dinainte viitorul, ar fi o nebunie și tot o lipsă de religiositate ar fi și atunci, când cine-va ar nega, că ar putea să fie alt-fel de cât cum știe Dumnezeu de mai înainte și în acest cas presciința divină este înlăturată». Tot asemenea ar fi prea cutezător ca cine-va să nege voința omenescă, căci atunci noțiunea de om ar fi ridicată și chiar tot ce e în legătură cu acesta²⁾».

Se vedem acum dacă ar fi posibil spre a înlătura obstacolul ce se opune la unirea acestor idei, adică dacă ar fi

1) Dorner, Augustines pag. 83.

2) Rittner, Geschichte der christlichen Philosophie pag. 389.

posibil să admitem, că Dumnezeu știe mai dinainte toate păcatele noastre viitoare, fără ca prin acesta noi să fim nevoiți a păcătui. Înainte ca Augustin să deslege această cestiune, spune singur că o deslegare științifică nu ar fi tocmai necesară și că ar trebui ca fie-care din noi să aibă credința în acesta și să fie tare în această credință, căci numai astfel va putea ajunge la sfințenie. E destul, ține el, ca conștiința morală a omului să le ceară pe amândouă adică și pe știința și voința liberă și omul să creadă pe deplin. Dacă însă o mare parte din oameni sunt neliniștiți de această cestiune, totul provine de acolo că ei nu sunt destul de tari în credința lor. Cu toate acestea Augustin nu se dă la o parte de a căuta să dea o explicațiune științifică. El se exprimă astfel: «Dacă tu ai ști mai dinainte că cine-va ar păcătui, ar trebui oare ca el să păcătuască în mod necesar? Această presciință n'ar implica în sine nici o constrângere de a păcătui, de și cine-va ar fi poate sigur de presciința sa. Dacă, cu toate acestea, presciința ta, de ceea ce va face cine-va în urmă, nu'i contrariază voința acestuia, atunci și Dumnezeu mai dinainte va putea să vadă cum oamenii păcătuiesc, cu de la sine putere, fără ca prin acesta să fie silit cine-va la păcat». Deci nu pentru aceea că noi știm mai dinainte, păcătuiesc cineva, ci pentru că păcătuiesc, adică se hotărăsce în deplină libertate pentru acesta, de aceea noi prevedem acest lucru». Nimeni nu se gândesce, ține Augustin, să socotască această presciință ca o cauză a hotărârei sale.

Augustin face deosebire între voința și știința divină. El plecând de la ideea simplității abstracte și fără predicate a substanței divine e departe de a declara identice știința și voința divină, pre existența și predestinațiunea. El nu poate să facă acesta, căci voiesc tocmai să dovedescă că Dumnezeu știe răul, fără să-l voiescă. Care este deosebirea de căpetenie pe care o pune între știință și voință? Voinței

i-se atribue activitate, știința din contră are baza determinării sale în obiect. «Cât de puțin este memoria ta cauză că ceea ce se va întâmpla o dată este necesar să se întâmple așa, tot atât este și preștiința divină cauză că trebuie să se întâmple ceea ce se va întâmpla. Și după cum tu îți aduci aminte de ceva ce ai făcut, fără ca prin aceasta să fi făcut tot, de ceea ce îți aduci aminte, tot așa știe și Dumnezeu mai dinainte totul, ceea ce el va produce, fără ca prin aceasta el să producă tot, despre care știe mai dinainte că se va întâmpla. Ceea ce însă n'a efectuat Dumnezeu însuși, poate totuși să fie sub judecata lui Dumnezeu fără nici o dificultate și potrivit dreptății sale, poate să pedepsască păcate, pe care el le-a prevăzut, căci de și le a știut mai dinainte totuși nu a luat parte la ele»¹⁾. Acesta este modul de vedere al lui Augustin în această cestiune așa de principală.

M. P

¹⁾ Böhriger, Kirchen Geschichte, pag. 290, 298.

CARTE DE SFATUIRE

a Prea Sântiei Sale Părintelui Mitropolit la postul Paștilor, întru care
dă voie să mănânce și dulce ómenii, pentru lipsa bucatelor.

Acéstă Enciclică are mare însemnătate și istorică și religiósă; pentru că în ea ni se spune, că în anul 1795 era o lipsă de nutremînt în țară, din cauza exportului forțat a grânelor și porumbului nostru în Turcia, rămânând locuitorii fără hrană și amenințați a muri de fóme; apoi că Biserica Românescă vëdënd greutățile prin care trece țara și locuitorii ei, deși erau aceste timpuri grele, în vremea postului celui mare aú dat voe, în urma unui sfat, compus dintre Arhierei, Domnitor și ómenii politici ai țarei, că locuitorii să mănânce de dulce ori fruct, când n'aú alt ceva cu ce să se hrănescă.

Era pe atunci Domnitorul Țarei Alexandru Moruzi, iar Metropolit în Valahia Dositeiú Filitis, grec de origină. Acéstă Enciclică este scrisă în spiritul Creștinismului și a Canónelor Bisericești, cari învoesc la lipsă mare și bóle grave, de a se deslega postul, ori-care ar fi; pentru că prin post se urmărește de Creștinism înfrânarea dorințelor materiale neraționale, abstenența de îmbuibare și predominarea sufletului asupra trupului. Acest lucru n'ar putea avea realitate, când s'ar lua creștinului puțința de a'si satisface cu abundență poftele lui trupesti. In cestiunea nóstră, Enciclica de față îngădue de a mânca de

dulce în postul mare, pentru că cei ce n'ar mânca, lipsiți fiind de altă hrană, ar fi amenințați a muri de fómee, ceea ce este un păcat de mórte, în Legea creștină. Prin această carte pastorală să îndemnă ca ómenii avuți, cari aú produse în grânarele lor se împrumute orí se vîndă pe prețuri moderate țáranilor lipsiți; iar cei ce aú în ei spirit creștinesc să dea de pomană celor flámândi, pentru ușurarea și mántuirea sufletelor lor. Nu nemáncarea, orí abținerea numai ne va duce la fericirea fágăduită de Creștinism, ci acestea unite cu faptele nóstre bune. Este adevérat că cel ce este sánatos dintre creștini și numai în disprețul disciplinei bisericești mánancă și se ímbuibéză în posturi, sávîrșaste un mare păcat. Când ínsă există lipsa, fómete, orí ești în drum și n'ai alt ceva de máncare, poți deslega postul, pentru că așa a făcut și Apostolií. Intențiunea rea constituie responsabilitatea și greutatea păcatului. Neștiința, nevoia mare și fómetea justifică deslegarea postului, pentru că cel flámând numai gust de plăceri sensuale nu mái are, fiind amenințat de a muri de fómee. Ast-fel fórte creștinește a lucrat în această ímprejurare gravă Biserica nóstră națională, prin Ierarhií séei.

Acéstă Enciclică a fost scrisă în București și trimisă apoi și celor-l-altí Episcopi ai țárei spre a pune în lucrare, citind'o și prin Biserici, în auđul poporului în trei Duminici. Ea face onóre spiritului ínalt creștinesc de care erau conduși Ierarhií nóstri în acele timpuri grele.

*Cu párintésca dragoste molitvă și blagoslovenie trimetem fráției tale
Agie Argeșiu Kir Iosif.*

Cea mái íntái și ne tágăduită datorie a unui bisericesc pástor este ca să ínvețe cuvîntul blagocestiei în turma lui Christos cea cuvîntátóre, și să-í povățulască spre lucrarea

poruncilor lui Dumnezeu, purtând grijă pentru mântuirea sufletelor lor și pentru pașa vieții lor, și câte sînt pentru blagocestie, care iaste cea mai întîi și mare datorie, să-l povățulască la pașa cea cu diadinsul a Dumnezeștilor Dogme, din care cea mai trebuincioasă iaste a crede fiește-care creștin în Tatăl, în Fiul și în Sfîntul Duh, într'o Dumnezeire în trei fețe și să iubească pe acest Dumnezeu din tot sufletul și din tot cugetul și din tîtă virtutea sa, adică să-și primejduiască viața lui pentru dragostea Dumnezeului său, și să nu-și bage în sîmă tîte avuțiile și tîtă lumea, căci atunci are cine-va tîtă lumea, tîte avuțiile sale în viața sa, cînd își are sufletul său cîștigat, pre care suflet întru adevăr il perde împreună cu trupul atuncea, cînd tîgădu-ește pre Dumnezeul său cu faptele sale cele rele, pentru că ce folos pîte să aibă omul, (după cum însuși Christos Dumnezeul nostru arată) «de va cîștiga tîtă lumea și își va pîgubi sufletul» și va perde și fericirea cea veșnică pentru lucruri vremelnice și zadarnice. Decî are datorie fiește-care creștin să se cucerească și să iubească pre Dumnezeul său din tîte puterile sufletului său, și să nu bage în sîmă trupul și pre însăși lumea pentru Mîntuitorul și Ziditorul său, căci de va avea pre Dumnezeu ajutor luiși, va avea tîte bunătățile, iar dacā il va perde cu faptele lui cele rele, va perde tîte lucrurile și pre însuși sufletul său; dar ore ajunge numai atîta ca adică să pîzascā cine-va numai acîstă lege, și să iubească numai pre Dumnezeu, fîră a face altă ceva? numai acîsta singurā iaste ne isprăvită, fîră folos și mîrtă, «cāci credința fîră fapte iaste mîrtă, după cum și faptele fîră credința sînt mîrte» Urméză dar negreșit și a doua poruncă care đice: «să iubești pre aprîpele tîu ca însuși pre tine, și cu aceste douē se lucrédă tîtă legea»; după cum đice însuși Mîntuitorul nostru: «întru aceste douē porunci tîtă legea și proorocîi să închee», adică tîte poruncile lui Dumnezeu se sîvrîșesc cu lucrarea acestor douē. Decî se cade

ca fiește-care creștin blagocestiv să păzescă desevîrșit aceste două porunci, și să iubească nu numai pre Dumneđeũ ci și pre aprópele seũ, pre vecinul seũ, fără a face osebire rudei și străinului prietenului și vrăjmașului și atunci intru adevěr iubind pre fratele seũ, iubește și pre Dumneđeul seũ, căci după cum ȃice Ión Bogoslovu «cela ce ȃice că iubește pre Dumneđeũ și pre fratele seũ, pre aprópele seũ, iar pre vecinul seũ uraște, acela iaste mincinos, căci cum póte să iubească pre Dumneđeũ pre care nu'l vede, în vreme când uraște, pre fratele seũ pre cel asemenea lui, pre carele îl vede în tóte ȃilele»; pentru acésta este mórtă nu numai singură dragostea cea către Dumneđeũ și neisprăvită, când nu urméză și cea adevěrată dragoste cătră vecin, care atuncea se ȃice că iaste, când se lucrédă cu fapta, după cum însuși Christos în Dumneđeésca lui Evangelie ne-o adeveređă desevîrșit când ȃice: «am flămânzit și m'afți dat de am mâncat, insetoșat-am și m'afți adăpat, gol am fost și m'afți îmbrăcat, strein și m'afți primit, bolnav și m'afți cercetat, în temniță și afți venit la mine»; și pe unii ca aceștia iubitorii de frați îi fericește ȃicând: «Venii blagosloviții părintelui meũ de moșteniți împěráția cerurilor care este gătită voue de la începutul lumei». Apoi ce lucru greũ iaste ca să hrănești pre fratele teũ când este flămând, ai, dá, ȃi-aũ dat Dumneđeũ, nu ținea, că perđi și pre aceea ce ai, și îi perđi și sufletul, ai grăũ în grópă, îl ascunđi, l-ai perdut, că îl mănâncă gărgărița, iar pre sufletul teũ munca ladului; ai porumb nu'l ascunde că se muceđește, îl perđi și perđi și pre fratele teũ și pre sufletul teũ și rămâi blestemat de norod. Decí dá frate dintr'aceea ce ai, și Dumneđeũ te va blagoslovi pentru că lucrezi legea lui și poruncile lui, și îl ai întru ajutor, și întru acéstă lume vei avea cu Dumneđeũ tóte bunătățile, iar în cea viitoare vei avea împěráția cerului.

Iată dar fraților vreme bine primită, iată vreme de pocăință, acum avem vreme de a ne pocăi în sfintul post și

să iubim în faptă pre Dumnezeu și pre aprópele nostru. Iată avem vreme de lipsa hranei cu care ne pedepsește Dumnezeu pentru păcatele noastre, și acesta o aũ pricinuit lenevirea și lăcomia noastră, căci că am vîndut și aceea care aveam pentru ca să câștigăm, lăsând pe cei de un neam al noștrii în lipsă. Dar iarăși Dumnezeu cel mult milostiv nu ne-aũ lăsat ne mîngâiați pînă în sfirșit întru această vreme de lipsă, ne-aũ hărăzit un Domn milosârd, iubitor de ómeni, drept, bun, priveghelnic, ne pregetător, ca să ne pãrtinescă într'această lipsă, și să ne hrănescă purtând grija din tóte părțile de hrană, cât este prin putință, atât într'acele cincî județe de peste Olt, cât și în cele-l-alte județe tóte ale țerii, cu a trimite pretutindenea ómeni de aũ cumpărat hrană din locuri depãrtate, grijându-se pentru noi toți, ca un părinte pentru fiii săi, și după ce aũ făcut nenumărate mijlóce pentru ca să ușureze cererile împărăteși și să împlinescă poruncile împărăției cu paguba sa, pune și acum osteneți și cheltueli și iaste tot-d'auna cu priveghiare pentru mântuirea norodului său. Iată mila lui Dumnezeu spre noi cu înălțimea sa; ci dar veniți și voi fraților să urmați bunătăței mării sale, și întâi cei bisericești, cari sinteți pilda creștinilor spre faptele cele bune, cea ce are (aveți) din voi hrană să nu o ascundă, să dea și la altul, să o vîndă cu preț de măsură la frații lui cei lipsiți, și să piardă puține bucate pentru împărăția cerescă, să postescă acest sânt post, săturând pre frațele său, căci postul cel adevărat iaste a ne feri de păcat și a lucra poruncile lui Dumnezeu, din care cele mai întâi sînt precum am đis: Dragostea către Dumnezeu și către veciu. Al doilea clirosul cel politicesc, carele se hrănește și se slujaște de cătră norod și în orî ce vreme se ajutorază în tot chipul, cine va avea să scóță să împãrtășască, să vîndă cu preț de măsură, iar într'alt chip arătând nemilostivire va avea pre Dumnezeu împrotivitor, va perde tóte, țși va perde și sufletul; acum, am đis, este vremea să simțim

datoria care avem către Dumnezeu și către norod, și să urmărim milostivirea și iubirea de oameni, Domnului și Tatălul nostru; iar de nu vom face așa și de nu vom simți, vom fi împotriviți lui Dumnezeu și Împăratului și Domnului nostru, și vom avea blestem și de la Dumnezeu și de la norod. Deci să sfințim sfintele pasesimi cu facere de bine și cu împărțirea de hrană la frații cei lipsiți și flămânzi, pentru ca cine va avea și nu va împărți și pre altii, acela și de va posti nu va avea plată, și va fi ca bogatul acela de care spune sfânta Evanghelie pre carele îl ticăloșăște Christos pentru nemilostivirea lui zicând: «nebune, nebune, într'acastă noapte vor cere sufletul de la tine, deci acele care ai gătit cui vor fi», mai vârtos acela care nu va împărți și pre altul din bucatele sale care are, iaste un alt Iudă, ce vinde spre mărte pe fratele său. Dar mai pre urmă de va rămânea lucrul ca acela ce are să nu dea aceluia care nu are, ori se cade să mără de fōme?, să nu fie. Pentru această după voia și știrea prea iubitorului de oameni Domnului nostru, sfătuindu-ne împreună cu cei ce se află aici intru Christos frați ai noștri Arhieriei și Episcopii și tot clirorul bisericesc, dăm voe ca să deslege numai intru acest post al acestui an lipsit și cu iarna grea, adecă al 1795, păzind numai septămâna cea dintâi și cea după urmă, cum și Mercurile și Vinerile cu post, iar în cele-lalte zile să mănânce dulce, însă aceia ce n'au bucate, iar ceia ce vor fi având și (!) vor deslega numai și numai pentru lăcomie, să știe că sînt în păcat de mărte, fiind-că această lăsare s'au făcut numai pentru cei ce n'au, ca să nu piară de fōme, și sfânta Biserică care au orînduit post l'au aședat spre omorirea patimilor, iar nu spre omorirea oamenilor; căci pentru vreme de nevoie se face economie, după cum și proorocul David au mănecat prescurile bisericeii, ce erau orînduite numai la preoți, făcend'o acesta pantru ca să nu mără aflându-se în vreme de nevoie.

Deci și frăția ta să dai această știre la toți aceia cari n'aũ trebuincioasa hrană ca să deslege a mânca dulce, să nu móră de fóme, drept care dăm și noi iertare și mai înainte de noi Dumneđeũ, că după cum ȕice Apostolul Pavel: «nu facem purtare de grijă a trupului spre desfátare, ci spre paza vieței», voind ca să se mântuiască norodul sufletește și trupește, și să îndemneze pre cei ce aũ ca să împărtășască și pre cei ce n'aũ, rugându-ne milostivului Dumneđeũ ca să erte pre cei lipsiți, imputernicindu-ĩ să pótă petrece și ei această lipsă cu răbdare și cu frica lui Dumneđeũ, rugându-se toți lui Dumneđeũ pentru petrecerea cea cu mulți ani și ne clătita întărire a prea Înălțatului și milostivului nostru Domn, care este pàrinte de obște, și purtător de grijă.

Așa să urmezĩ, dând de știre la aceia cari n'aũ, ca să deslege, iar celor ce aũ le poruncim ca să postéscă, dând din prisosul lor la aceia cari sunt lipsiți, cu preț de măsură, că de nu vor face așa vor fi blestemați de norod, și se vor pedepsi într'acéstă vieță și în cea viitoare. Către acésta să se și gátéscă toți Creștiniĩ a se ispovădui dupre datoria creștinéscă. Decĩ această sfátuire a nóstă duhovnicéscă să se cetéscă în trei Duminici de rind prin tóte bisericile.

1795 Februarie 18.

C. E.

FOLÓSELE VIETEÎ RELIGIOSE PENTRU INDIVID ȘI SOCIETATE.

Orî care ar fi starea socială a omului, fie el cult sau incult, bogat sau sêrac, tînăr sau bătrîn, liber sau serv și în orî ce regiune s'ar afla pe fața pămîntului, este știut, că nu pôte trăi, fără a avea o religiune óre care, sau niște credințe religióse, căci simțul religios este ceva innăscut în om. Dar dacă omul nu pôte trăi, nici ca individ, nici grupați în societate, fără credințe religióse, de la sine se înțelege, că aceste credințe nu trebuie să le albă numai de formă, sau numai cu numele, căci acêsta nu l'ar folosi la nimic. Apoi dacă religiunea, ca simț innăscut în om, este un simț nobil, care îl înobiléză și îl înalță, de la sine se înțelege, că lángezirea sau paralisarea acestui simț nobil, nu numai că nu-l mai pôte ajuta la nimic; dar din contră îl vatămă și îl duce la cea mai desêvrșită desorientare; și atunci ne avênd nici o busolă în viéță, trăește fără rost o viéță neumană, demnă de animale, iar nu de om, ființa rațională și nobilă, făcută după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Ca simțul religios, pe care omul îl are înăscut în sine, să îi fie de folos, trebuie ca el să fie cultivat și să dea semne de viéță în om, adică să rodéscă, dovedindu-se acêstă rodire prin o viéță religiósă, conformă cu acele principii sau credințe religióse, pe cari el le are; iar folosul unei ast-fel

de vieți religioase pentru om și societatea în care trăește, depinde de natura credințelor sau a religiei ce o profesă. Este religia omului o religie pozitivă, o religie *drăptă*, *adevărată* și *rațională*, atunci folosele unei astfel de religii, după care omul își normă viața și totă activitatea sa socială, sunt mari, sunt salutari. Și din contră, dacă religia ce o profesă cuprinde idei josnice, neraționale, se înțelege că o călăuză a vieții sale, întemeiată pe astfel de idei, nu numai că nu îi va aduce mari folose, dar din contră îl va ține în înjosire și degradare, făcându-l inaccesibil de vre-un progres sau înălțare morală și culturală.

Din toate religiile cunoscute sub soare până astăzi, incontestat este că singura religie *pozitivă*, *drăptă*, *adevărată* și *rațională*, este religia creștină. Când dar ne-am propus a vorbi despre folosele vieții religioase pentru individ și societate, adică pentru fie-care om și pentru societatea din care face parte, înțelegem *folosele vieții religioase creștine*.

Acastă religie dorim ca să lucreze în viața noastră, adică în inima și sufletul fie căruia din noi. Ea să ne fie mentorul și călăuză a vieții care să normeze toți pașii vieții noastre și pururea să trăim conform învățăturilor coprinse în ea, conform regulilor, după care ne învăță să ne conducem în viață, pentru ca să putem fi adevărați creștini. Căci numai astfel trăind putem avea o viață liniștită și pașnică și putem prospera în toate întreprinderile vieții noastre. Atunci viața ne este de folos și nouă fie-căruia și societății din care facem parte.

Socotim necesar a arăta folosele vieții religioase, pentru societatea noastră românească, căci multe rele de cari suferim sunt în mare parte din cauza înstreinării fie căruia din noi, de la viața pe care ne-o insuflă sfânta religie ce o profesăm. Vom dovedi în același timp, că această înstreinare

este desastroasă, pentru fie-care din noi și pentru societate; și cum din cauza ei mulți ne mai având nici un fel de călăuză în viață, își pierd și calea și cărarea, și d'aci mulțime de nenorociri în familii și societate. Vom arăta în cele din urmă, că numai atunci când credințele sfintei noastre religii se vor păzi și vor da råde în viața noastră, numai atunci fie care, cu viața sa, va fi o podobă socială și societatea noastră va fi model prin ordinea și corectitudinea ei. Numai atunci în ea va domni virtutea; căci toți membrii ei se vor inspira în toate faptele lor *de frica lui Dumnezeu și adevărata iubire sinceră către aproapele, bazele vieții religioase treștine*.

Acestea ăse generic, să vedem cum viața religioasă este de folos individului, adică fie căruia din noi, ca d'aci să putem vedea folósele ei pentru societate.

1) *Folósele vieții religioase pentru individ.*

Orî-care ar fi pozițiunea socială a omului, el trebuie să ală un motiv de siguranță, care să'l liniștescă și să'l asigure despre sórta sa presentă și viitoare. El are nevoie de o mângâere în necazurile și suferințele sale; de un friu, care să'l stăpânescă pornirile și patimile sale; de o măsură, care să'l calmeze în bucurii, mai ales când ele sunt excesive, de un principiu normativ, care să'l îndrumeze și să'l îndemne tot-d'a-una la bine și să'l păzescă de rele. Și un ast-fel de principiu normativ pentru viața omului și atât de necesar pentru el în viață, nu i'l pôte oferi nimeni de cât religiu-ne, și nimic nu'l pôte înlocui. *El este foarte necesar omului în viață, indispensabil, și nu'l are chîar de cât de la religiune și prin religiune*. De aci necesitatea unei vieți religioase, unei vieți pioase creștinești, singur e de folos omului în lumea acésta. Pentru a ne convinge de acest adevăr, n'avem de cât a arunca o privire generică a-

supra adevărurilor, pe cari ni le insuflă sfînta noastră religiune.

Tot ce ea ne învață nu are alt scop, de cît a ne mîngăia, a ne încuragia și îndemna la bine; a ne inspira încredere în noi înșine și unul către altul; ne învață și recomandă pacea, supunerea noastră la voința lui Dumnezeu și iubirea desăvîrșită către El și către aprópele nostru.

Sfînta noastră religiune ne învață, că omul nu este o producțiune a întîmplărei saș al unei naturi órbe, ci făptura mînilor lui Dumnezeu, făcută cu deosebită îngrijire și Dumnezeu d'a pururea vede și îngrijește de ea.

Mai departe ne învață, că Dumnezeu a pus la dispozițiunea omului tóte bunătățile pămîntului și tot ce universul cuprinde, ca să să bucure și să se veseléscă de ele. Și, înzestrându'l cu minte, judecată și înțelepciune, a supus stăpînire lui tóte ființele de pre pămînt, ca să domnéscă asupra lor și să fie lor stăpân.

Și ca individ a parte și ca societate, omul se póte bucura de tóte bunătățile naturei; iar întrebuiñțarea moderată și cumpătată a tot ce Dumnezeu a pus la bunul plac al ființei, făcută după chipul și asemănarea sa, îi face vieță mulțamită și fericită și află în darurile naturei un izvor nesecabil de bunătăți, de mulțamire sufletéscă și de fericire.

Mai mult chiar. Sfînta noastră religiune ne învață, că órta noastră nu se mărginește, nici nu se sfârșește în acéstă vieță trecétóre. Fericirea dorită de sufletul nostru și pe care nu am putut'o dobândi în acéstă vieță, religiunea ne învață, că o vom avea-o dincolo de mormînt, în vieța viitóre; iar acéstă speranță și credință ne o garantéază însuși Dumnezeu prin Cuvîntul seű, carele este glasul adevérului și al dreptăței. Dacă vre-unul din noi suferé în vieța sa, aci pe pămînt, acésta trebuie să o considere ca o cercare momentană și orí o va socoti-o ca o expiațiune a greșalelor sale, saű ca o contra-balansare a pornirilor sale împătimité; în tóte suferințele sale, așteptarea sigură a unui viitor fericit, îi dá

putere, îl mângăie și îl întărește, ușurându-l tótă greutatea suferințelor și păzindu-l de a nu cădea în desnădejduire.

Cel ce crede în Dumnezeu și în providența sa, nici o dată nu se teme, că va vedea sdruncinată saú perturbată ordinea pusă de creator în natură, căci el are credința fermă, că aci a domnit cea mai desăvirșită înțelepciune, iar bunătatea supremă a Creatorului ne garantéză existența ei și a noastră. După învățătura revelată, credinciosul știind, că Dumnezeu a creat lumea pentru om, vede o legătură strinsă între ordinea fizică și cea morală, care se întemeéză pe bunătatea, dreptatea și sfințenia Creatorului. D'aci credinciosul se edifică moralmente pe credința, că Dumnezeu făcând pre om, i-a inspirat o încredere desăvirșită în el însuși, în ideile, credințele și convingerile sale, în vocea sentimentului intern al conștiinței sale, în afirmările și încredințările sentimentelor noastre, bine conduse și în mărturia celor-l-alți ómeni. Fără această încredere ordinea morală nu póte exista; prin urmare nu póte exista nici societate și atunci totul este amenințat de cea mai desăvirșită desordine și distrugerea ar fi sfîrșitul fatal, ce ar amenința totul, pe om și întreaga ordine fizică.

Legea și principiile dreptăței, pe care fie care din noi le simte sádite în inima sa, sunt aceléși în toți ómenii, căci după învățătura sfintei noastre religiiuni toți ne tragem din Adam, toți suntem frați și fii ai acelulași părinte comun, Dumnezeu, căci strămoșul genului uman a fost creat de Dumnezeu. Acéstă lege și principii sunt garanția, cea mai sigură a încrederei reciproce, ce trebuie să avem unul către altul și care trebuie să domnescă între noi; mai ales când vedem, că de la început Dumnezeu muștrând pe ucigătorul Cain, se referă la ea și îi spune: „*Glasul singeluii fra-
telui téeu strigă către mine din pământ....*”¹⁾

1) Veđi cartea Facerei IV, 10 și următoarele.

Credinciosul simte și este convins că trebuie a privi pe cei-l-alți ómenî ca pe niște frați ai sîi cu adevărat și astfel în iubirea sa frățescă are dreptul să se încredă în ei, să se aștepte la o încredere și iubire reciprocă și să simtă cea mai mare satisfacțiune și mulțămire sufletescă făcînd bine și ajutînd pre semenii sîi, căci face bine și ajută pre fratele sîu. Iar dacá se întîmplă ca între ómenî să fie unii rîi, capabili d'a face numai rîu și d'a sêvtrî tótá crima și fără de legea, credinciosul se întristeză de acésta, și are desêvtrîta încredere, că ast-fel de vrájmași ai lui Dumne-deu vor fi pedepsiți aci pre pămînt, de lege, dupá faptele lor; iar dacá dreptatea și legile omenești nu-î va putea prinde și pedepsi, ei nu vor scápa nepedepsiți; dreptatea dumnezeescă îi va urmări și dincolo de mormînt și nu vor scápa d'a nu-și lua pedépsa dupá faptele lor. Ast-fel cugetá. ast-fel crede și pe ast-fel de principii își edifică credinciosul tóte viéța sa morală, căci de ele se silește a se cãlăuzi la tot pasul și în orî ce întreprindere.

Dar sã vedem care ar fi starea omului lipsindu-î aceste principii și cãlăuză bine făcétóre în viéță; cum se pórtă și unde ajunge și sã luăm lucrurile chîiar de la început.

Dacá Adam, dupá ce a cădút în păcat, și s'a vêdút din culmea bunătăței și a fericirei în cea mai extremă nenorocire și desnădájduire, dîce el în acel moment, când se gândeá ce a fost și ce ajunsese nu ar fi credința, adică acea rađă de speranță pe care i-a dat'o Dumne-deu, singura care îl mângâia în nenorocirea sa ¹⁾, ce ar fi făcut. Nu ar fi atentat el la viéța sa, și chîiar a femeii sale? Dar nu. Cuvîntul de mângâere al Domnului, care îi este lege și religie, devine legătură tare între el și Dumne-deu Creatorul și îl face a vedea chîiar în fiii sîi pre Mântuitorul promis. Când Eva naște fiu, el exclamă cu bucurie: „*Iată am dobândit om pentru Dumne-deu și a pus numele lui*

¹⁾ Comp. Cartea Facerei VI, 15 și următóarele.

*Kain*¹⁾, și speră că chiar acesta va schimba sórta sa și a urmașilor săi. În schimb însă miseriile și nenorocirile curg. Indată după aceea, sub ochii săi vede mórtea fiului său iubit Abel și timp de nouă sute și mai bine de ani cât trăește, seria miseriilor și a nenorocirilor, a căror cauză nu a fost de cât el însuși, pare a nu se mai sfârși. Dar în toate acestea promisiunea pe care i-o dăduse Dumnezeu, că va veni un mijlocitor, care pune capăt suferințelor sale și îl va împăca cu Dumnezeu, readucându-l iarăși la el, este singura rază ce-l încăldește, îl mângâie și îl întărește; acesta îi este lege și religie și ea îl face să suporte și el și urmașii săi cu ușurință toate nenorocirile în timpul cel lung de penitență.

Care ar fi fost desolarea lui Iob și ce ar fi făcut el în desperarea și nenorocirea în care căduse, dacă el cu sănătatea și averea și perdea și religiunea sa și încrederea în Dumnezeu și providența sa? Desbrăcat de toate bunurile și fericirile vieții acestea terestre, atât de măgulitoare și încântătoare, privat de copiii săi, insultat de soția sa; acuzat și calomniat de chiar prietenii săi iubiți; părăsit de toți aceia căror le făcuse bine și îi ajutase, cuprins de bătă și răni dureroase și înfricoșate, istovit de dureri și suferințe, el nu mai avea nici un ajutor și nici o alinare de nicăiri în lumea acesta. Numai Dumnezeu îi rămăsese. Numai acesta nu-l părăsise și era cu el. Și ast-fel Iob își păstrează pacea conștiinței în inima și sufletul său. Indură cu tărie și curaj suferințele ce-l cuprinsese și triumfă contra tuturilor curselor și ispitelor, și lasă omenirei întregi pentru tot-d'a-una un exemplu viu despre puterea, tăria și efectele miraculoase ale credinței în Dumnezeu, manifestată prin o viață piósă și religioasă. Exemplul lui Iob inspiră și va inspira admirațiune credincioșilor în vécul vécului, iar necredincioșilor de a pururea frică și cutremur:

²⁾ Comp. locul citat cap. IV, vers. 1 și următoarele.

Dar dacă acésta și ast-fel este vieța credinciosului, ce va fi omul când, mai ales în suferințe, i-ar lipsi acéstă mângăere, acest sprijin? Ce trebuie a crede despre aceia carí vor să priveze pe om de acest mentor, povățuitor sincer și sprijinitor în tóte nevoile și necazurile pentru a'l duce la limanul cel liniștit al mántuirii? Se póte susține că unii ca aceștia vor binele omului și al omenirii?

Dar să vedem cum este vieța omului lăsat în stnul naturei, așa cum îl crește și îl desvoltă ea, fără ca să știe sau să audă ceva de religie și Dumnezeu.

Iată cum descrie celebrul Pliniu pre omul naturei, pre omul lipsit de credință, religie și Dumnezeu:

«Intre diferitele animale, ȃce el, proeminenta o are omul. Lui se pare că natura i-a pus la dispozițiune spre a se folosi de tot ce a produs ea; dar ea îi vinde așa de scump produțiunile sale, în cât pare a se purta față de el mai mult ca o mumă vitrigă de cât ca o mumă duiosă din sinul căreea ar fi ieșit omul. Omul este singurul dintre animale care are nevoie de îmbrăcăminte, pe când ea (natura), se îngrijește a da celor-lalte animale tot felul de acopereminturi preservative sau existente. Ea le inzestră cu cochilii, le acoperă cu tot felul de piei unele tari dar mlădióse, precum sunt peștii, reptilele, altele așa de tari în cât se servește la tot felul de intemperii ale naturei; pe altele cu pene, pe alte cu puf; unora le dă aripi, altora instrumente de apărare contra or căruí atac. Ea îmbracă arborii și plantele cu tot felul de podóbe și coji pentru a suporta și frigul și căldura și ori ce le ar ataca. Dar, pe când are atâta grijă pentru tóte acestea, numai pe om, ca printr'un fel de despreț către el, il lasă să se nască gol, întins pre pământ. Il lasă să'și începă vieța cu țipete și plânsete, și nu s'a văđut nici un copil care să zimbescă sau să ridă înainte de a implini patru-đeci de ȃile. După ce se naște ast-fel, el nu este lăsat în pace a crește și a se desvolta; ci are nevoie d'a fi înfășat, adică legat și tărtășat; lucru de

care sunt scutite tóte cele-l-alte animale. Fiul cu întâetate al naturei; animalul care este menit a comanda și stăpâni pre cele-l-alte are nevoie pentru a crește și a se desvolta spre a fi legat de mâini și de picioare. El plânge, suferă, fără a avea altă vină, de cât aceea că s'a născut. Nu este óre o nebuie d'a cugeta că o ființă intrată în așa mod în lume, îi dă dreptul d'a sări asupra tuturilor, a se pune în capul lor și a le stăpâni? Dar nu numai atât; îndată vin bólele, suferințele și lécurile sale sunt fórte neplăcute; tot felul de vindecări cele de erî înlocuite prin cele de astă-đi.

Animalele sunt chîar de la început ceea ce sunt. Unele încep chîar de la început a alerga, altele a sbura; unele a'și încerca puterea ce o aũ, altele a înota. Singur omul în momentul nasterii sale nu știe nimic; și este incapabil dacã nu este îngrijit. El nici nu merge, nici nu vorbește, nici nu se póte nutri. Natura nu l'a învățat nimic alt de cât să plângă. Și óre n'a făcut acésta pe mulți să cugete că ar fi mai bine ca cine-va să nu se nască, sau să dispară de îndată. Pentru ce fără vină aceste suferințe chîar de la început?

Pare că numai pentru om sunt rezervate ca contrast lacrimile, dorința d'ași satisface plăcerile, ambițiunea, avariția; iubirea nespusă pentru vieță, superstițiunea, perspectivă morței și a mormintului și dorința d'a nu mai muri nici o dată. Nici un animal nu are o vieță atât de agitată, atât de bogată în plăceri, în patimi, unele mai violente de cât altele; nici unul nu concede ca el, și nici unul nu se resbună mai înfricoșat ca el

Vedem pe animale simpatisând fie-care cu specia sa. Se adună între ele, și se unesc contra celor ce vor să le atace. Leiul nici o dată nu'și arată puterea și ferocitatea lor contra leilor. Șerpii nici o dată nu se mănâncă unii pe alții; iar monștrii mărilor, nici o dată nu înghit pre cei din spe-

cia lor. Dar omul n'are vrăjmaș mai crud și mai feroce de care să se témă, de cât tot pe om ¹⁾».

Acéstă descriere clară, precisă și amănunțită a miseriilor omenești, contra cărora nimeni din cei ce n'aũ religiune și nu cred în Dumneđeũ, nu pot găsi nici un remediũ, a făcut pre mulți din filosofi cei vechi să credă că sufletele omenești aũ existat cu mult mai înainte d'a fi unite cu trupurile și că uniirea lor cu acestea, este o pedépsă la care le-a condamnat dreptatea divină pentru ca prin suferințe să expieze în această lume crimele sėvırșite într'o altă lume anterioră. Precum se vede, ei presupuneaũ un fel de păcat original; dar lipsiți de revelațiunea divină, nu puteaũ a'l concepe și precisa, nici a'l spune lămurit.

Dar dacá privim și examinăm tristul tabloũ făcut de Pliniũ, insuflețiți de sentimentul religios și de credința în Dumneđeũ, tot echivocul dispăre. Totul se explică și omul își dă sémă despre sine și sórta sa în lumea această, cu tóte suferințele și miseriile ce îndură.

Proeminența saũ superioritatea, ȓice ironic Pliniu în tristul sėũ tabloũ, o are omul. Lui natura i-a pus la dispozițiune spre a se folosi de tóte bunurile ei; dar această folosință, adaugă el, omul o plătește scump, căci de la intrarea sa în lume până la mormint, nu îndură de cât miseriĩ, suferințe și nenorociri. ...

Mėsurând tóte aprecierile acestea cu mėsura cuvintului inspirat al Bibliei, omul ese din starea josnică în care il lasă marele naturalist. Intăietatea și superioritatea i-se cuvine, căci el nu este produsul întimplărei, ci operă a lui Dumneđeũ, facerea mănilor Sale, ființă după chipul și asemėnarea sa. El nu are nimic comun cu animalele. Acestea sunt de la începutul ființării saũ al vieții lor, aceea ce sunt și trebuie să fie. Natura și facultățile lor, dacá fa-

¹⁾ Comp. Pliniu ist. nat. cartea VII.

cultăți pot avea, sunt mărginite la o vieță izolată; al cărei, tot rostul, nu e altul de cât hrana. Nu tot ast-fel este omul. El trebuie să se desvolte și să învețe totul, căci urmăză a'și da sémă și de rostul vieței sale și de scopul societăței pentru care este menit, în care urmăză a trăi, a lucra și a o folosi. El urmăză să învețe și să știe că numai în virtute va afla plăcere și mulțămirea sufletéscă, pacea conștiinței sale și culmea fericirii posibile aci pre pământ, lucru de care animalele și chiar omul naturei sunt cu desêvîrșire streini și incapabili.

Călăuzit de sentimentul religios, omul știe că dacă patimile și pornirile sale naturale, cari înclin tot-d'auna către cele rele, îi aduc nemulțămiri, și chiar suferințe și nenorociri, el are în conștiința sa un frîu care să le calmeze și domoléscă; iar triumful asupra acestor porniri îi aduce cea mai mare mulțămire și satisfacțiune sufletéscă. Fiind însă sclavul patimilor, știe iarăși că din acéstă cauză suferă și va suferi tóte neajunsurile și miseriile.

Când la tot pasul și în tóte întreprinderile vieței ascultă de vocea internă a conștiinței, pe care Dumneđu I-a dat-o ca călăuză, conducător și povățuitor sincer și sigur, mintea sa se luminezá și tót-d'auna ferindu-se de rele, face numai bine. Atunci, chiar greșind, încă este mângâiat, că nu a făcut réul cu precugetare, ci din neștiință. Cel convins și pătruns de sentimentul religios, ori ce nenorocire o înfruntă cu curagiú. Insași rácéla mormintului o privește cu încredere și fără teamă, căci mórtea, pentru credincios, este garanția vieții viitoare, a vieței eterne.

Cu un cuvînt, credinciosul întru cât face bine și lucréză conform sfîntelor precepte ale vieții religioase evangelice, înfruntă totul cu curagiú și încredere. Atunci nu se teme că între semenii săi va întîmpina inimi, cari din ingratitude să îi rêsplátéscă cu réu bine-facerea; dar chiar ast-fel de i se întîmplă el se întărește și mai mult în credința

sa, care îi spune că va afla dréptă răsplătire în ceruri de la Dumneđeũ.

Câtă diferență între credincios și necredincios! Ce deosebire de ideal și aspirațiunil! Cât de nenorocit și desorientat este ateul și necredinciosul și câtă regulă, liniște, încredere în sine și faptele sale domnește la cel care este inspirat de frica lui Dumneđeũ și iubirea către aprópele!

Póte dar fi comparațiune între vieța celui fără Dumneđeũ și între acela care voește a'L vedea prea mărindu-se în tóte faptele sale?

Dacă însuși Pliniũ și ómenil de talia sa erau ispitiți a crede că este mai bine omului a nu se naște, nu este acésta o probă că vieța omului lăsat în voea naturei, fără credințe religioase, nu îi este de nici un folos? Iar dacă astfel stă lucrul mai póte fi îndoiálă cât de folositoare îi este omului o vieță religioasă prin care să dovedescă credința sa în Dumneđeũ, și mai ales într'un Dumneđeũ isvorul bunătăței, cum este Dumneđeul căruia ne închinăm noi creștinii?

Dar chiar și din alt punct de vedere vieța religioasă și piósă se constată că este singura care ne este de folos.

Omul ca să póta prospera în tóte întreprinderile sale, și să póta duce o vieță liniștită și mulțamitoare, are nevoie să fie împăcat în conștiința sa. Eil bine pacea conștiinței nu o are și nu o póte avea de cât numai atunci, când duce o vieță religioasă și piósă, împodobită cu fapte bune, numai atunci, când își îndeplinește datoriile sale către Dumneđeũ, către sine însuși și către aprópele seũ; iar vieța în care să se vadă tóte acestea, nu este de cât vieța religioasă și piósă, deci singura de folos individului. Folósele unei astfel de vieți însă pentru fie-care din noi devin mai evidente, când omul duce o astfel de vieță în societate.

Despre acésta însă în numărul viitor.

D.

CRONICA BISERICESCĂ.

I.

Sf. Sinod al Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române s'a întrunit în sesiune de toamnă prin decret Regal în ziua de 12 Octombrie curent. Sesiunea s'a închis iarăși prin decret Regal în ziua de 20 Octombrie curent. S-tul Sinod s'a ocupat cu rezolvirea mai multor chestiuni importante privitoare la bunul mers al bisericii noastre. Vom face o dare de seamă amănunțită despre acesta în numărul viitor al revistei.

II.

Prea Sfințitul *Parthenie* Episcopul Dunărei de jos a adresat Domnului *Decan* al Facultății de teologie din București următoarea scrisoare:

Galați, 10 Octobrie 1901.

Eû Parthenie S. Clinceni, Doctor în teologie și cu Darul lui Dumnezeu Episcop al Dunărei de jos,

Domnului Decan al Facultății ortodoxe de teologie din București: Bucurie!

În anul 1868, după terminarea cursurilor în Seminarul

Central, gradul II, din București, am fost hirotonit diacon, în ziua Sfântului Andrei, cel întâi chemat, 30 Noembrie acelaș an, pe sēma bisericei cu patronul sfântul Nicolae (Mihal Vodă) din Capitală.

În lipsă de o Facultate de teologie, am început frecuentarea Facultăței de litere și în 1873 am cerut formal Ministerului Cultelor, cu alți colegi, înființarea unei atarî Facultăți de teologie ortodoxă.

Rugăciunea și dorința mea de atunci s'a împlinit mai târziu. Precum se cădea, eū am rămas până în ziua de astă-đi, cu gândul și cu inima, la aceste două Instituțiuni culturale și religiose.

De aceea prin testamentul meū, făcut în dublu exemplar, din care unul se află deșus la Grefa Tribunalului de Covurlui încă din anul 1898, am lăsat actualei nōstre Facultăți ortodoxe de teologie din București întrēga mea bibliotecă, iar Seminarului Central am dat ȓilele acestea câte-va obiecte preoțești, precum și două petri de marmoră pentru ca să formeze, una: *sfînta masă*, iar cea-l-altă *proscomidia*, în paraclisul întemeiat în noul local al numitului Seminar.

Zilele acestea informându-mē că în *sala* Facultăței nōstre de teologie—aflătoare în corpul Universităței din București—unde se predaū de colegii Domniei Vōstre, profesori, cursurile teologice, ar fi lipsă de o icōnă a sfîntei nōstre credințe ortodoxe, îmi iaū voea a Vē trimite, din colecția mea, «*Răstignirea Domnului nostru Iisus Christos*», avēnd de o parte și de alta pe cei doi tilhari, iar la picțore pe prea sfînta și prea curata sa maică, asistată de sfîntul Apostol și Evangelist Iōn—discipulul iubit—și de alte două femei din cele ce urmaū Mântuitorului.

Îcōna, precum se vede, este pictată pe pânză în mărime de 1,60 înălțime, pe 1,10 lățime și așezată în cadră poleită.

Făcēndu-Vē cunoscut despre acēsta, Vē rog cu stăruință, Domnule Decan, să bine-voiți a face ca Îcōna acēsta să fie

așezată cât mai îngrabă pe zidul interior al acelei *săli*, pentru ca să se afle de-apururea înaintea celor ce învață și se învață adevărurile cele înalte ale sfintei noastre credințe ortodoxe de răsărit.

Har de la Dumnezeu învățătorilor și învățăceilor teologiei, și arhierestii binecuvîntării de la smeritul arhieru

Parthenie.

Domnul Decan al Facultății de teologie din București a răspuns Prea Sfinției Sale următoarele:

No. 383 din 23 Octobree 1901

Prea Sfinției Sale

Prea Sfințitului Parthenie S. Clinceni, Doctor în teologie și Episcop al Eparhiei Dunărei de jos.

Prea Sfinte,

Respectuos mulțămindu-Vă pentru prețiosul dar ce ați făcut acestei Facultăți, am onóre a aduce la cunoștința Prea Sfinției Vóstre că, Sfinta Icónă cu Răstignirea Domnului, ce ați binevoit să ne dăruiti, și despre care tratați în adresa din 10 Octobree a. c., către acest Decanat, pe care am înregistrat-o la No. 663 în ²³/₅ Octobree a. c., s'a așezat azi în Palatul Universității din București, și anume în sala destinată pentru ținerea cursurilor acestei Facultăți. Despre acésta am făcut cunoscut și Domnului Rector al Universității, înaintându-i în copie adresa Prea Sfinției Vóstre.

Primiți Vă rog, Prea Sfinte, asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni.

DECAN, Dr. Const. Chiricescu.

III.

Seminariile noastre potrivit legii învățămîntului secundar și superior vor avea de acum înainte 7 (șépte) clase în loc

de 8 (opt). Programa actuală de studii trebuia prin urmare revisuită în spiritul noii organizării. Ministrul a numit o comisiune pentru această lucrare compusă din P. S. Pimen Piteșténul, profesor la facultatea de teologie ca președinte și din Economii Savin, directorul Seminariului Veniamin din Iași și C. Nazarie, directorul Seminariului Central din București cum și din D-nii Mih. Popescu și P. Gârbovicénu, profesori, ca membri.

Comisiunea și-a depus lucrarea în ziua de 21 Septembrie a. c. De la ce norme a plecat comisiunea în alcătuirea noilor programe? Iată-le: La fixarea orariului s'a avut în vedere, ca în cei d'ântăi patru ani de studiu să se predea elevilor toate obiectele, cari forméză cultura generală, pe cât posibil apropiată de liceu și de școlele normale, iar în cei din urmă trei ani, pe lângă o complectare a studiilor de licee clasice s'a hotărît să se dea o deosebită extindere științelor teologice, potrivit menirei acestor instituțiuni de cultură bisericăscă. S'aă consultat și profesorii Seminariilor prin directorii respectivi cu privire la dezvoltarea materiilor ce ar urma să se predea în limitele orariului stabili.

Proiectul acesta de programe analitice s'a tipărit și s'a trimis membrilor Consiliului general de instrucțiune, care se va întruni în Aprilie 1902 spre a-l studia și aproba. Programele acestea aprópe în întregime se vor pune în aplicare cu începutul anului școlar 1902—1903.

Chestiunea programelor analitice fiind de cea mai mare însemnătate pentru un Seminar ne vom ocupa de aprópe de mersul ei și vom vorbi la timp.

IV.

De la Ministerul Cultelor primim următórea listă de numirile, transferările, dimisiunile și decesele în clerul din întréga țară.

— Preotul supranumerar Mihail Plătăreanu, de la biserica parohiei Plătărești, județul Ilfov, este numit pe ziua de 1 Septembrie a. c., în postul de paroh la aceeași parohie, în locul preotului Constantin Duhoivnicul, descărcat de sarcina de preot paroh.

— S'a recunoscut în satele parohiei Busești, județul Mehedinți, pe ziua de 15 August a. c., noul hirotonit în preot Alexandru M. Popescu.

— Ministerul a recunoscut în statul parohiei Batinari, comuna Munteni-de-jos, Vaslui, pe noul hirotonit preot Dimitrie Ciocărlan pe ziua de 16 August a., c.

— Nou hirotonisitul preot Ion Georgescu, este numit pe ziua de 1 Septembrie a. c., paroh la parohia Hăteărău, județul Prahova.

— Preotul supranumerar I. Al. Abramescu, de la biserica filială „Sf. Ștefan“, pendentă de parohia „Mitropolia“ din urbea Târgoviște, este numit pe ziua de 1 Septembrie a. c., paroh la acea parohie.

— Preotul supranumerar Dimitrie Tănăsescu de la parohia Ghimpați, comuna Vizuresci, județul Dâmbovița, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c., paroh la parohia și comuna Căscioarele, județul Vlașca.

— Preotul supranumerar Ștefan I. Dimitrescu, de la biserica parohială „Domnăscă“ din Curtea-de-Argeș, este numit pe ziua de 1 Octombrie, paroh la aceeași biserică.

— Diaconul Dimitrie Petrovici, licențiat în Teologie, de la biserica catedrală a Episcopiei din urbea Buzău, este numit pe ziua de 15 Septembrie preot la aceeași biserică.

— Nou hirotonitul Diacon Gh. Ștefănescu, licențiat în Teologie; este numit în postul de Diacon pe ziua de 15 Septembrie, la biserica catedrală din urbea Buzău.

— Preotul Vasile Stroescu, fost paroh la Capatanul-de-jos, comuna Mera, județul Putna, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c., paroh la parohia Văsușu, județul Putna,

— Preotul supranumerar Ion Micloșanu de la biserica filială din cătunul Runcesa, parohia Lăicăi, județul Muscel, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c., paroh la parohia Micloșani acel județ.

— Preotul supranumerar Petre Tacu, de la parohia Vărsătura, județul Putna, este numit paroh la parohia Șindilari, comuna Mera, pe ziua de 1 Octombrie a., c.

— Nou hirotonitul preot Ion Mircescu, este numit pe ziua de 1 Octombrie a. c., paroh la parohia Gura-Vitiorei, județul Prahova.

— Nou hirotonitul preot Gheorghe Elberg, este numit pe ziua de 15 Septembrie a. c., paroh la parohia Mătăsaru, jud. Dâmbovița.

— Preotul paroh, Marin Ionescu, de la parohia Irbiceni, județul Romanai, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 15 Septembrie a. c., la parohia Drăghiceni, acel județ, în locul preotului I. Ghisdănescu, decedat.

— Preotul paroh Ștefan Popescu, de la parohia Horezu-Poenari, județul Dolj, este transferat pe ziua de 1 Septembrie a. c., în aceeași calitate la parohia Bârza, acel județ, în locul preotului N. Bârzenu.

— Preotul paroh Nicolae Bârzenu, de la parohia Birza, jud. Dolj, este transferat pe ziua de 1 Septembrie a. c., în aceeași calitate, la parohia Zavalu, acel județ.

— Preotul supranumerar Dimitrie Popescu, de la parohia Măgura, județul Buzău, se transferă în aceeași calitate pe ziua de 1 Octombrie a. c., la parohia Parscov, acel județ.

— Preotul paroh Ión Ștefănescu, de la parohia „Sf. Spiridon“ din urbea Galați, este transferat pe ziua de 15 Septembrie a. c., în aceeași calitate la parohia „Mavromol“, (Galați).

— Preotul supranumerar Ión Popescu, de la parohia „Sf. Nifon“ (Sêrbî) este transferat pe ziua de 1 Septembrie a. c., în aceeași calitate la biserica filială „Adormirea“ (Lemnu) din urbea Târgoviște.

— Preotul supranumerar Marin Constantinescu, de la parohia „Adormirea“ din urbea Drăgășani, este transferat pe ziua de 1 Septembrie a. c., în aceeași calitate la parohia Harșu, din urbea Craiova.

— Preotul supranumerar Haralambie Tătaru, de la biserica parohială „Sf. Ilie“ din urbea Fălticeni, este transferat în aceeași calitate pe ziua de 1 Septembrie a. c., la biserica filială „Sf. Voevođi“, parohia „Adormirea“, din aceeași urbe.

— Preotul paroh Alexandru Paraschivescu, de la parohia Colonesci, județul Tecuci, este transferat în aceeași calitate, pe ziua de 1 Octombrie a. c., la parohia Bogdănesci, județul Bacău.

— Economul Pandele Popescu, supranumerar la biserica „Sf. Haralambie“ din urbea Giurgiu, este transferat pe ziua de 1 Octombrie a. c., în aceeași calitate la biserica „Sf. Treime“ acel oraș.

— Preotul supranumerar Ión Moisescu, de la biserica filială „Adormirea“, parohia Malu, din urbea Câmpu-Lung este transferat pe ziua de 1 Octombrie a. c., ca îngrijitor la Schitul Ciocanu, în locul preotului Ión I. Moisescu, care trece pe aceeași zi ca preot supranumerar la biserica „Adormirea“ parohia Malu.

— Preotul paroh I. D. Nazarie, de la parohia Ciocani, județul Tutova, este transferat pe ziua de 1 Octombrie în aceeași calitate la parohia Benesci, comuna Crăesci, județul Tecuci.

— Preoții parohi Ión Teodorescu, de la parohia Căsciorele și Negoescu Alex., de la parohia Crețulești-Fălcoianu, ambii din județul Ilfov, sunt transferați pe ziua de 1 Octombrie, unul în locul altuia.

— Preotul supranumerar Radu Bulăcenu de la parohia Asarlăc, județul Constanța, a renunțat pe ziua de 1 Octombrie, la locul său de preot.

— Preotul paroh Ilie Ionescu, de la parohia Schitu-Frumoasa, județul Bacău, a demisionat pe ziua de 1 Octombrie din locul său de paroh.

— Preotul paroh Radu Ilescu de la parohia Licuriciu, județul Teleorman, a decedat în 18 August a. c.

— Preotul supranumerar Gh. Bazoescu, de la parohia Podeni, comuna Buzoesci, județul Argeș, decedat în 21 August a. c.

— Preotul paroh Gh. Duhovnicul, de la parohia Țițești, jud. Muscel, a decedat în 7 Septembrie a. c.

— Preotul supranumerar Mihail N. Păunescu, de la parohia Raciș, județul Gorj, a decedat în 12 August a. c.

— Preotul supranumerar Dimitrie Dimitrescu, la parohia Dobrotesci, județul Romanași, a decedat.

— Preotul supranumerar Petre Sin Petre, de la parohia Gura-Teghei, județul Buzău, a decedat în 31 August a. c.

— Preotul Filip Mihail, supranumerar la parohia „Sf. Impărați” din urbea Zimnicea, a decedat în 6 Septembrie a. c.

— Preotul paroh Nae Călin, de la parohia Ulesci, județul Ialomița, a decedat în 15 Septembrie a. c.

— Preotul Ión Ghisdăvescu, parohul parohiei Drăghiceni, jud. Romanași, a încetat din viață în ziua de 18 Iulie a. c.

V.

Răposatul *Etrosin Poteca*, Egumenul de la Gura-Motrului a publicat în viață fiind mai multe scrieri de o reală valoare și despre cari vom vorbi la timp. A lăsat însă și mai multe manuscrise din cari unele se găsesc în posesiunea *D-lui Radu Popescu*, proprietar în comuna Cernaia, jud. Mehedinți, și fostul secretar al răposatului egumen. O cugetare «pentru întrebuintarea clirului pravoslavnic» a fost publicată în «Noua Revistă Română» de la 1 Februarie 1901. Public și eu aici «Un cuvânt pentru ziua înălțării

pre scaunul Domnesc a M. S. Prințului Alexandru Dimitrie Ghica V. V. Domnitor Valahiei a șesea oră prăznuită în 14 Octombrie 1836». Originalul se găsește tot în posesia D-lui Radu Popescu.

Iată și acum a șesa-ora să cinstește cu mulțămire acea și fericită în care prințul nostru Domnitor Alexandru Dimitrie Ghica V.V. se înalță pre scaunul Domnesc, primi jurământ de păzirea Regulamentului organic, și din partea Bisericeii încingându-i sabia auți aceste sfinte vorbe:

„Încinge sabia ta preste oópsa ta puternice cu podóba ta și cu frumusețea ta, și încordéză și bine sporește și împărățește, pentru adevăr, blindețea și dreptatea“.

Acestea dar sunt datorii de căpetenie ale tuturor Dregătorilor, și mai vârtos ale Prinților Domnitori, pentru îndreptarea supușilor; pentru că bietul om, de și e făcut a umbla drept firește să întâmplă însă multe alunecășuri în lumea acésta în care necunoscându-le, póte lesne să cadă și să piară, fără sprijinitori.—Așa este și la puterile înțelegetóre: Adevărul đic, blindețea saú cuvioșia și dreptatea el e făcut a le cunóște firește, să întâmplă însă, după împrejurările sale, de să amăgește uneori, și greșește saú la adevăr, saú la blindețe și cuvioșie, saú la dreptate, și vatămă și pre sine și pre alții.—Domnia dar, cu Dregători și cu pravila și cu regulamentul, ne este dată dela Dumnezeú pentru îndreptarea și binele tuturor.

În marea vieței omului, în care înótă el cât trăește, doué scopele, saú colțuri de piatră moralicesci, sunt însemnate cu deosebire de carú lovindu se corabia vieței sale póte mai lesne să se spargă.

Aceste scopele sunt I: slava deșartă despre o parte și II-lea nesațiul averilor de alta; pentru-că de unde atâtea rěsbóe și căderi de nemurú întregi? De unde cumpărarea și vinderea Dregătorilor? Tot din slava deșartă și nesațiul averilor.

Acum dar, ce ar fi și de noi! De nu am avea pravila și regulamentul întărit de împerați protectori, jurat de Dregători și chiar de prințul Domnitor! De ar fi de noi de nu s'ar păzi, precum s'a jurat.

Dar amar nouă! De ne-ar fi dat Dumnezeú din început legea sa cea sfintă, pentru binele tuturor; Legea lui Dumnezeú, Domnilor, ține pre cele-l-alte legi; acésta ține vieța tuturor; pre acésta dar, ca o temelie a tuturor pravililor și regulamntelor politicesci, trebuie să o ținem toți, precum am jurat, când am primit sfintul Botez; dar cu deosebire noi

cei bisericești, d-văstră Dregătorii politicesci și preste toți M. S. Prințul Domnitor, ca și coprinderea regulamentului, jurat înaintea Sfântului jertfelnic.

Așa moralicește poate să fie bine tuturor. Lucrul altuia nimeni nu-l va pofti; jurămînt strâmb nimenea nu va face; pricină și huliră între noi nu s'ar mai auzi; Dregători cumpărate nu s'ar mai pomeni; averi streine nu s'ar mai răpi; de furțișaguri, ucideri, stricări și ne cinstiri de sfințita leguire a căsătoriilor nu s'ar mai pomeni; atuncea și copiii vor fi ascultători de părinții lor; numele de Dumneșeu și de Tată se va grăi cu inima cucernică; totă casa și Biserica 'și va avea șeful său leguit prin Regulament, ca și prin dumnezeesca lege bisericească; iar superstiția cea împotriva canónelor sobornicești, cu titluri seci, ca și atheia, va fi de rîs.

Atuncea Dumneșeu va împărăși întru inima tuturor credincioșilor săi, și pentru slava lui Dumneșeu se va slăvi și prințul Domnitor cu slavă mai adevărată.

Așa dar fie nouă din cer! Ca și ziua înălțării sale pre tronul domnesc să se prăznuască cu fericire întru mulți ani! Și cu sabia sa să fie apurarea încins, pentru adevăr, blândețe și dreptate. Amin.

G...

DARE DE SĂMĂ.

Printre scrierile prezentate facultății de teologie în 1900 pentru obținerea titlului de licențiat este acesta a D-lui Gheorghe Popescu (Bordeiă Verde). Titlul tesei este: «Priviri asupra cărții Profetului Isaia».

Autorul chiar din primele rînduri introductive, din prefața scrierii sale, se arată modest, spunînd că nu are pretențiunea de a presenta o lucrare originală, ci, pe cât a putut, a cules din diferitele scrieri scrise fie în românește, fie în alte limbi ceea ce l-a trebuit, spre a face o lucrare completă asupra persoanei și cărții profetului Isaia. Mai jos citează și isvórele de cari s'a folosit mărturisind că isvorul principal a fost pentru dînsul tot sf. Scriptură. Tot în această prefață se vede și planul ce și l'a stabilit autorul în împărțirea materiei alese. Tesa conține patru capitole principale, împărțite și acestea în mai multe paragrafe cu scop de a clarifica și mai mult părțile interesante ale acestui subject.

În primul capitol se ocupă cu biografia și legăturile personale ale profetului. Aici arată cum stă scris în ebreesce numele lui Isaia, părerile scriitorilor ebreescl în această privință, cum a fost tradus în grecesce de cei șapte-zeci și

cum se află în versiunile latine. Biografia sa nu se poate da în mod complet, de ôre ce se găsesc prea puține date în această privință, și cele mai multe se află tot în scrierea sa.

Din conținutul acestei scrieri, din II Regi și din a II Cronici se poate spune că el era fiul lui Amotz și că se născuse în Ierusalim. Unii scriitorii, Clemente Alexandrin, l'au confundat pe acesta cu profetul Amos, însă Augustin și mai cu sĂmă Ieronim se declară contra acestei păreri. Unii mai spun că Isaia ar fi fost nepotul regelui Amazia. El a fost cĂsătorit și a avut mai mulți copii. Misiunea sa profetică și-a exercitat'o în Ierusalim și s'a ocupat mai cu deosebire de regatul lui Iuda, de cât de acel al lui Israil.

Activitatea sa a început'o în anul morței regelui Uzia (758) și a sfârșit'o în anul al 15 al domniei lui Ezechia (714). Așa el a profetisat pe timpul regilor Uzia, Iotam, Ahaz și Ezechia, deci aproape 50 de ani. Tradițiunea ebraică susține că el a viețuit până în timpul regelui Manase și din ordinul acestuia a fost omorât, fiind tăiat de-a lungul cu un fierăstrău de lemn. AcĂstă părere se află și la Iustin Martirul, Origen, Augustin și Ambrosie. Ce s'a întâmplat cu dĂnsul în anii din urmă ai lui Ezechia nu se scie pozitiv și de aceea se crede că el a încheiat cariera sa profetică în anul 15 al domniei acestui rege.

Epoca culminantă a activității sale cade în timpul domniei lui Ahaz și Ezechia, căci pe vremea lui Iotam era prea tĂnăr și domnia acestui rege a fost din cele mai prospere. Când Ahaz chiamă pe Asirieni contra lui Israil, Isaia își ia misiunea importantă de a sfătui poporul să nu cadă în apostasie, spunându-le, că alt-fel tôte amenințările pronunțate de Dumneșeu prin organul seĂu vor cădea asupra lor.

Lăsând la o parte pentru un moment subiectul propriu al tesei sale, autorul se ocupă și cu istoria aceluși timp. El descrie domnia cea nedemnă a lui Ahaz și evenimentele ce

aă avut loc, atacul Sirienilor și al lui Israil contra regatului Iudeă, revolta Edomiților și a Filistenilor, precum și închinarea pe care Ahaz o face lui Tiglat Palasar regele Asiriei. Continuă mai departe în a arăta contrastul dintre Ahaz și fiul său Ezechia, care 'i urmază la tron și silințele acestuia de a face să înflorască cultul lui Iehova, înlăturând idolatria. Ezechia, cu tôte că domnesce în pace, are nenorocirea să vadă peirea regatului lui Israil și cucerirea Samariei de Asirieni.

Acum autorul caută să arate influența ce a exercitat'o în acest timp profetul Isaia, și rolul ce l'a jucat în mijlocul acestor evenimente. Cu tot curajul și elocința sa, în tot timpul domniei lui Ahaz, vocea lui nu a fost ascultată și sfaturile sale aă fost luate în batjocură atât de rege cât și de demnitarii săi. Pe timpul lui Ezechia sfaturile sale aă fost ascultate, și cu tôte că n'aă fost urmate în tot-d'auna, el însă se bucură de o influență predominantore înaintea regelui și a poporului. Cuvintările lui aă contribuit la restaurarea morală și religiósă a regatului și a înlăturat pentru un moment pericolul de care era amenințat. El a apărat teocrația, a arătat că Iehova este unul singur și adevărat el e creatorul, guvernatorul și conservatorul lumii. Orî ce genunchiă să se plece înaintea lui. Dumneșei popórelor nu sunt nimic; idolii nu sunt de cât lemn și pétră și acei cari se închină lor aă ochi și nu ved, urechi și nu aud, minte și nu pricep. Combate superstițiile, magia, evocarea morților etc. Pe lângă această influență religiósă el a avut și o influență morală. Isaia căută să înalțe moralitatea publică, care se afla pe cel mai de jos nivel. Bicni cu cea mai mare vigóre tôte păcatele de care suferea poporul Iudeă; mândria, semeția, lăcomia guvernanților, apăsarea nenorociilor etc., bogății nu căutaă de cât să grămădescă cât mai multe bogății, judecătorii se lăsaă să fie mituiți, fetele Sionului pierduseră rușinea, preoții sufereau de viciul beției, tôte acestea ridicară împotriva lor indignarea profetului.

Nu mai puțin importantă a fost și influența sa politică. El manifestă un mare interes pentru afacerile statului și și mai cu seamă în ce privește relațiunile externe. Se declară contra or cărei alianțe cu statele vecine, căci acesta ar fi fost o îndrumare către vasalitate. Isaia luptă cu tărie contra alianței cu Egiptul, temându-se și profetisând robirea țerei sale.

În capitolul al II autorul se ocupă cu cartea profetului Isaia. Aici arată locul ce-l ocupă în Sf. Scriptură și spune că atât în privința volumului, cât și al cuprinsului, ocupă primul loc și acest merit îi este recunoscut de toți scriitorii. Carte cuprinde 66 de capitole. Ea conține profeții relative la regatele Iuda și Israel, profeții relative la națiunile străine, la ruinarea Ierusalimului, la împrejurările din domnia lui Ezechia; expune unele întâmplări din timpul domniei lui Ezechia ca războiul lui Sinacherib, rugăciunea lui Ezechia etc. În partea II conține mângâeri către exilații din Babilon, profeții despre servul cel drept al lui Iehova, lățirea Sionului etc.

Tóte cuvântările lui se disting prin energie, maestrie în privința formei, expunere vióe și însuflețită. Privirea lui ageră pătrunde totul, de aceea descrie pe viitorul Mesia cu culori atât de vii și dă despre el o icónă deplină. Pentru multele sale profeții mesianice, pórtă numirea de evanghelistul V. Așezămînt. Cuprinsului variat îi corespunde limba clară, puternică, plină de figuri, poeto-retorică și în tot-d'auna măreță.

Capitolul al III cuprinde obiecțiunile privitoare la cartea lui Isaia. În privința autenticității acestei cărți s'aú ivit diverse păreri, însă toți scriitorii sunt de acord de a recunoște autenticitatea cap. 1—12. Unii combat capitolele următoare începînd cu cap. 13, dicînd că autorul lor a trăit spre sfîrșitul captivității babilonice și prin urmare trebuie să fie un alt profet necunoscut. Despre profeția lui cu pri-

vire la Moabiū se mai atribue unui profet mai vechiū, pe care însă se Ńice cā a repro us'o Isaia Ńi a aplicat'o la timpul sēū. Se mai tǃgǃducesce Ńi autenticitatea profeŃiei ĩn contra Egiptului, a celei despre Tir Ńi a altor profeŃii, sub cuvintul cā s'ar afla ĩn ele unele contradiceri Ńi cā modul scrierei nu ar fi al lui Isaia. Tōte aceste obiecŃiuni nu aū putut rēmane ĩn piclōre, ci aū fost rēsturnate demonstrāndu-se cā nu existā nici contradiceri, nici deosebiri de limbā. Teologii protestanŃi aū inceput sǃ nege autenticitatea Ńi provenienŃa pǃrŃei a doua (cap. 40—66) atribuind-o unui scriitor de la sfirŃitul captivitǃtei babilonice, pe care il numesc: Marele necunoscut, pseudo-Isaia, saū Isaia al II. Nici acēstǃ criticǃ nu a putut rēmane ĩn piclōre. Intrēga carte a fost recunoscutǃ ca o scriere a lui Isaia atāt de Iudei cāt Ńi de Biserica creŃtinǃ. Ńi dacǃ ar fi sǃ tǃgǃduim lui Isaia capitol cu capitol, atunci ar trebui sǃ se spunǃ cā nimic nu e adevērat Ńi nici chiar persōna lui.

Cāt privesce cap. IV Ńi ultimul, autorul se ocupǃ pe scurt de caracterul ideilor cuprinse ĩn acēstǃ scriere Ńi de stilul ĩntrebuinŃat. E drept cā ea pōte trece drept unul din cele mai frumoŃe produse ale literaturēi ebraice. Aici se observǃ o mare bogǃŃie de figurī Ńi o mulŃime de idei ce isvorāsc din gāndirea sa; el este nesecat Ńi la dānsul nu se observǃ obosēlǃ. MiŃcarea Ńi viaŃa nu pǃrāsesc nici o datǃ pe profet Ńi el pǃstrēzǃ caracterul educativ. Pretutindenī ne face privitorī de aprōpe Ńi voesce sǃ ne asocieze la tōte sentimentele cari sunt gata a isbucni din sufletul sēū. Or cāt de variate sunt expresiunile Ńi orī cāt de profunde gāndirile sale, naturalul Ńi adevērul staū ĩn tot-d'a-una la temelie. DicŃiunea e clasicǃ Ńi se deosibesce prin claritate, iar stilul ĩntrunesce puterea simŃirei, eleganŃǃ Ńi dulcēŃǃ. Cu alte cuvinte, cartea profetului Isaia ĩntrunesce tōte puterile Ńi tōte frumuseŃile cuvĭntǃrei profetice. Isaia nu e nici liric, nici elegic, nici retoric, ci el descrie obiectele aŃa cum cere natura lor Ńi acēsta e tocmai secretul mǃrirei sale.

Acéstă tesă autorul o încheie prin un resumat în care recapituléză în cuvinte alese tot ceea ce a spus până acum și scóte și mai mult în evidență personalitatea așa de marcată a profetului Isaia. Lucrarea e destul de consciinciosă și face cinste autorului. D-sa s'a silit a expune în câte-va paginî o lucrare așa de gigantică, care a uimit în tot timp pe cititorî și care face și până acum admirațiunea lumii creștine. Resultatul la care a ajuns e destul de satisfăcător și pentru acésta îi adresez felicitările mele, îndemnându-l a lucra mai departe pe terenul teologic.

M. P.

BISERICESCI.

În darea de sémă ce am făcut despre sfințirea paraclisului din palatul episcopal din nou zidit la Galați, din eróre s'aú omis u. mătórele telegrame, cărora le dăm loc pentru a complecta acea dare de sémă. Publicăm cu acéstă ocasiune și rěspunsul Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Primat D. D. Iosif Gheorghian, Președinte al Sfintului Sinod, la comunicarea ce P. S. Episcop al Dunărei de Jos a făcut despre sfințirea paraclisului în cestiune.

Iată aceste telegrame și rěspunsul I. P. S. Mitropolit Primat:

Telegrama Prea Sănțitului Arhierėu Conon Băcăoanul.

Iași.

„Bunul Dumneđeú ajutându-vė ca pe un loc pustiú să puteți în „lege termina și astă-đi să inaugurați prin sfințire biserica dim- „preună cu splendidul Palat Episcopal pentru Dunărea-de-jos, rogu-l „să vė ajute ca și pe viitor să puteți sėvırși asemenea lucruri mari „spre înflorirea sfintei biserici Române Ortodoxe.—Regret din suflet „că împedecat de școlă și un hram cu hirotonie, nu am putut fi „și eú acolo unde sufletul meú va asista, gratulându-vė mulți și fe- riciți ani bunele Păstor.

(ss) *Arhierėul Conon Băcăoanul.*

Telegrama D-lui Const. Gavrielescu, Prefectul județului Brăila.

Brăila.

„Intors din județ aflu măgulitoare invitațiune, deși împedecat a „veni, însă cu sufletul sunt al Preé Sântiei Vóstre, urându-vé, viață „îndelungată, pentru binele Țerei.

(ss) *Prefect Const. Gavrielescu.*

Telegrama D-lui Avocat Zamfir Filotti.

Bucuresci.

„Regret că nu pot lua parte la solemnitate, doresc Prea Sântiei „Vóstre ani mulți spre a duce mai departe opera de întărire a cre- „dinței și înălțarea némului.

(ss) *Zamfir Filotti.*

Copie după adresa Inalt Prea Sfințitului Președinte al Sfintului Sinod al Sfintei Nóstre Biserici Autocefale Ortodoxe Române sub No. 142/1901, înregistrată la No. 1148 din 17 Octombrie 1901, către Sfinta Episcopie a Dunărei de jos.

Prea Sântite Stăpâne și în Christos iubite frate,

Am onóre, a Vě comunica, că Sfintul Sinod, în ședința din 12 Octombrie curent, în vederea adresei Prea Sântiei Vóstre cu No. 1340 din 6 Octombrie a. c., pe lângă care ați bine-voit a înainta un exemplar după actul commemo- rativ, care s'a aședat în piciorul Sântei Mese a paraclisului din noul Palat Episcopal al acelei de Dumneđeș păzite E- parhiî, a luat act și a hotărît ca mencionatul act să se păstreze în archiva Sfintului Sinod.

Primiți, Vě rog, Prea Sfințite Stăpâne, și în Christos iu- bite frate, ale mele întru Christos frățesci îmbrățișeri.

(ss) Președinte: *Iosif Mitropolit Primat.*

(ss) Director: *Econom Ovidiu Muscelénu.*

D.

DONAȚIUNI.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persoane pioase, cari au bine-voit a dona diferite obiecte, la bisericile amintite mai jos și anume: D-l Andrei I. Georgescu cu soția sa Elena a donat bisericeii filiale Sf. Dumitru din urbea Târgoviște, un epitrahil cu fir, trei procovețe de mătase și o masă pe sf. pistol în valoare de 60 l. D-l Constantin Georgescu farmacist a dăruit bisericeii parohiale Sf. Gheorghe din urbea amintită una iconă împărătească în valoare de 60 l., și D-na Luța Niță Matăsară a dăruit bisericeii filiale Sf. Dumitru tot din Târgoviște, trei perdele pentru trei icone împărătești în valoare de 24 l.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioase mai jos notate din com. Brebu, plăul și jud. Prahova, cari au avut dragostea de a dona bisericeii din amintita comună diferite obiecte și anume: Pr. Vasile Nicolau a donat două sfeșnice formate din alamă veritabilă și lucrute sistematic în greutate de 136 kilo. costând 626 l. 30 b. Duță Iordache unu de 38 kilo. 178 l. Ion Morărescu unu de 36 kilo. 170 l. și o candelă argintată. Stan Crețu unu de 31 kilo. 146 l. Ion Iliescu idem unul de 30 kilo. 137 l. 10 b. Nicolae Bușe unu de 14 kilo. 77 l. Voica Duță Iordache unul tot de 14 kilo. 77 l. Precum și locuitorii: Niculae Mirénu, Stan Stan Savu și Șerban T. Savu idem unul în greutate de 47 kilo. 218 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Maria Negoescu din orașul Târgoviște care a dăruit bisericeii parohiale Crângurile din jud. Dâmbovița, una cruce mare de 1 mn jugrăvită pentru Sf. Altar, și fiicei sale Smaranda Negoescu, dăruind o îmbrăcăminte cusută național pentru iconostas.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Ghiță Stoicescu din orașul Plo-

ești, care a dăruit bisericeii din parohia Dobra, jud. Dâmbovița, o masă de nuc bine lucrată în valoare de 25 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Ecaterina Bogdat, soția D-lui G. N. Bogdat membru la Casație și proprietarii moșiei Prăjeni, urbea Slănic, jud. Prahova, care la toate sărbătorile mari donază lumânări și unt-de-lemn bisericeii parohiale Sf. Ión (Prăjeni), plus următoarele obiecte: două sfeșnice de alamă mari, foarte frumoșe, având inscripția pe ele, Ecaterina Bogdat 1901, în valoare de 100 l., un procoveș de mătase, în valoare de 10 l., omasă cu învălitorea ei, în valoare de 10 l., idem o perdea de mătase la icóna Maicei Domnului în valoare de 30 l., precum și alte 10 perdele la cele-lalte icóne foarte frumoșe în valoare de 40 l.

De către soția D-lui Colone! St. Ștefan Stoica, din Urziceni, jud. Ialomița, anume D-na Zenaida născută Miclescu, îmbrăcându-se cu speșele sale sf. icónă Impăratăscă a Maicei Domnului cu argint, pentru biserica Sf. Treime, din Urziceni, biserică edificată de către repausații colonel și cavaler Ștefan Stoica și soția sa Zoe, născută Făgărășanu la anul 1864, părinții D-lui Colone! Stoica amintit; asemenea donând o pereche candelabre (tricheluri) în bronz și o față pentru iconostas lucrată de mână pentru această faptă laudabilă și demnă de imitat, se aduc mulțămiri publice numitei donătoare.

Se aduc mulțămiri publice Onor. Epitropii a Așezămintelor-Brâncovenestii, cari a făcut reparații bisericeii cu hramul „Sf. M. M. Gheorghe“ din com. Necșești, jud. Teleorman, în valoare de peste 2000 l.

Se aduc mulțămiri publice persónelor mai jos notate, cari au venit în ajutor, prin contribuții bănești, pentru zugrăvitul bisericeii „Sf. Treime“ din cât. Petricean (de Breb), plaiul și jud. Prahova, și anume: Duță Oprea, com. Cosminele cu 50 l. Niculae Mănescu, Ión Nițulescu, Ión Iliescu, Niță Avrigénu, Duță lordache și Stan Crețu, toți din com. Brebu, cu câte 30 l. Tudor Zidaru, cătunul Petricean 31 l. Toma Dumitrache, Costică Oprăscu, Gh. Secărănu și Radu Gógă din com. Petriceana cu câte 30 l. Călin Gh. Vasile cât. Petricean 17 l. Gh. T. Mușeat idem 15 l. Gh. Nițulescu, com. Brebu 10 l. Ión I. Pavelescu, Oprea Paraschiv și Gheorghe Onea cu câte 10 l. C. Gr. Boeru și Nicolae I. Șt. fan câte 8 l. Gheorghe Bacocu și Constantin M. Puiú câte 7 l. Ión Dumitru Spînu, Niculae P. Buzățoiú și Gh. Oprica câte 6 l. Neculae Chivescu, Gh. T. Dumitrache, Ión Opr. Puiú, Petre Toma și Ión Opr. Paraschiv câte 5 l. Gh. Gr. Stroe și Néga Zidăróe câte 3 l. Dumitru Sinca, Ilinca Dicu ésa, Irimia Stroe, Dumitru N. Ungurénu și Maria Burlăcúia câte 2 l., și Stoica Suica 2 l. 50 b.

Se aduc mulțămiri publice locuitorului Gh. Druc și soției sale Anghelina, cari au dăruit bisericeii Sf. Ierarh Nicolae din comuna

Rădenii, jud. Botoșani, un octoih mare legat cu piele, ediția Sf. Sinod în valoare de 30 l.

Se aduc mulțămiri publice locuitorului Teodor Bârlănu, din căt. Chipireștii, com. Țuțora, jud. Iași, care a dăruit bisericii Sf. Nicolae, filiala parohiei Opreșeni, un Epitaf în valoare de 60 l., iar bisericii parohiale „Sf. Voevođi“ un penticostar ediția Sf. Sinod, în valoare de 14 l. 75 b.

Se aduc mulțămiri publice enoriașilor bisericii cu patronul „Sf. Ierarh Nicolae“, din parohia Hlipiceni, com. Todireni, jud. Botoșani, carei au dăruit disei bisericii un potir de argint de china, una cruce mică îmbrăcată cu argint de china și un epitaf, în valoare de 180 l.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Costache V. Irimia din parohia Micșunești, com. Budești-Ghicăi, jud. Nâmțu, care a donat bisericii acelei parohii, două fe inare pentru paradă și o cruce de lemn de tei zugravita, toate în val. de 83 l. 50 b. Asemenea D-l Costică I. Cantemir din parohia Calu-Iapa, com. Măstăcău, dăruind 12 l. pentru poleitul sf. Potir de la biserica filială „Sf. Apostol Petru și Pavel“ parohia amintită, și D-lui Vasile Nădejde primarul com. Măstăcău care a donat tot acelei bisericii, trei perdela la ușile Impărătești în val de 35 l.

D-l Iorgu Vârnăv Liteanu proprietarul moșiei Liteni, jud. Suceava, reparând cu spesele sale pe din'năuntru și pe din afară biserica cu patronul „Sf. Ierarh Nicolae“ de pe citata moșie, i se aduc publice mulțămiri.

D-na Elena N. Demetrescu din București, dăruind, de sfintele serbători ale învierii, bisericii parohiale din parohia Ciochiuța, jud. Mehedinți opt chilograme ceară curată, i se aduc mulțămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Marin D. Mihail, din com. Grecescă, jud. Dolj, care a dăruit 80 l. pentru pardoșitul sf. altar al bisericii din acea comună.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Ion Calinderu, Administratorul Domeniilor Coronei, care a dăruit bibliotecii parohiei Calarașiu jud. Dolj, mai multe exemplare din „biblioteca populara“.

Biserica parohială cu hramul Cuv. Paraschiva din com. Glăvile Oténca, jud. Vâlcea, fiind ruinată, Epitropia respectivă în unire cu frunțașii enoriei, au hotărât a o restaura, începând chiar facerea cărămidei necesare și în acest scop locuitorul Ambrosie Mihaï Popa, cu actul autentificat de Tribunalul jud. Vâlcea la No. 974 din 27

Aprilie a. c., a dăruit un teren de 45 m. p loc sănătos și așezat lângă școla respectivă. Pentru acest dar vrednic de imitat, se aduc mulțămiri publice numitului donator.

D-l Dumitrașcu Gheorghe și soția sa Constantina, din parohia Ionești, pl. Jiului, jud. Gorj, a dăruit bisericii parohiale amintite un rînd veșminte bisericești complet și o liturghie nouă tôte în valôre de 130 lei, pentru care faptă laudabilă, li se aduc mulțămiri publice.

D-l Gheorghe Roibu și soția sa Marina, D-nu Ión Oprîșescu și soția sa Maria și D-nu Ștefan Diaconescu și soția sa Anica, din com. Novaci, jud. Gorj, contribuind cu 300 lei la cumpărarea clopotului bisericii filiale cu hramul Sf. Ión Botezătorul. din Novaci—străini, li se aduc mulțămiri publice, pentru acéstă faptă laudabilă și demnă de imitat.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persóne pióse, cari aũ bine-voit a contribui cu bani la cumpărarea unui rînd veșminte preotești în valôre de 141 l., pentru biserica din com. Bătrînești, jud. Roman și anume: Maica Agripina Lambru, din M-rea Giurgeni a contribuit cu 116 l. Teodor Constantinescu cu 7 l. Preoul Gh. Ghidu cu 8 l. Constantin Șelariu cu 3 l. Dumitru Rugină cu 2 l. Paraschiva Gabăr cu 2 l. Gh. Zaciu, Alexandru Șelariu și Dimitrie Ghidu cu câte 1 leu, toți din amintita comună.

Bisericii parohiale cu hramul „Sf. Voevođi“, din com. Icușești jud. Roman, dăruindu-i-se de către D-nii: Ghiță Catană un policantru în valôre de 30 l. Aristide Bontaș 7 kilo lumînări de cêră, în valôre de 30 l. Grigorie a Mocancei 5 kilo lumînări de cêră în valôre de 25 l. Gheorghe Călin un covor național în valôre de 40 l. Gavriil Bălăiță un acoperemînt pe Sf. Masă, de adamscă de lână în valôre de 25 lei și de către D-nii: Aristide Bontaș și Anton Signi, materialul necesar pentru îngrăditul bisericii în valôre de 60 l., pentru tôte aceste fapte demne de imitat, se aduc publice mulțămiri numiților donatori.

Se aduc mulțămiri publice persónelor mai jos notate, cari aũ bine-voit a dona diferite obiecte pentru biserica, anume: D-luî Costache Cristian, din parohia Spirea-de-sus, jud. Roman, care a dăruit bisericii parohiale „Sf. Trei Ierarhi“, din Colonești, județul amintit, un liturghier legat în valôre de 10 l. 70 b., asemenea D-luî Enache Damienescu, primarul com. Colonești, daruind un evhologiu legat, în valôre de 12 l. 20 b., cum și D-nei Sița Pr. A. Paraschivescu care a dăruit aceleași biserici un acoperemînt pe sf. Masă, de percal brodat, o pereche fôrfecei și un burete necesar la Sf. Botez.

Se aduc mulțămiri publice D-luî Emil Brăescu, proprietarul mo-

șiei „Călugăra-mare“ din jud. Bacău, care a bine-voit a veni în ajutor cu suma de 350 l., pentru reparația ce s'a făcut bisericii din acea comună în vara presentă.

Se aduc mulțămiri publice persónelor mai jos notate, dăruind bisericii filiale cu patronul „Nașterea Maicei Domnului“ de la cimitirul parohiei Șcheia, jud. Roman diferite obiecte și anume: D-lui Ión Bordeanu, un policandru de alamă cu 18 sfeșnice, în valóre de 85 l., și două oca cêră curată în valóre de 12 l. D-na Elena Elenberger, o coronă artificială, fin lucrată, cu flori de mătase, în valóre de 20 l., și D-na Elena Vasilie Rosnovanu, o masă pentru cimitirul acelei biserici în valóre de 15 l.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse mai jos notate, cari aũ bine-voit a dona bisericii din parohia și com. Cârlig, jud. Roman, diferite obiecte și anume: D-l Vasile Iancu, un rînd veșminte de stofă, țesute cu fir, și un rînd acopereminte pe sf. Vase. Presvitera Tasia Traistariu, în unire cu D-na Agripina C. Cârlig, un stihar preoțesc de bumbac țesut cu fir de betetă și două acopereminte pe sf. Vase tot de bumbac țesute cu betelă. D-l Costache Diaconu și soția sa Ecaterina un lăvicer țesătură turcescă. Preotul paroh, Ión Traistariu, una pereche sfeșnice de lemn pentru vohod D-l Costache Cârlig și soția sa Agripina, un steag, o cruce pentru procesiuni religioase și un prosop cusut pe margini cu fluturi galbeni. D-na Ecaterina Gh. Tânase una pólă pentru analog de lână țesătură turcescă, și D-l Sandulache Bogas, una masă de lemn.

Se aduc mulțămiri publice obștii locuitorilor din com. Pâncești, pl. Bistrița-d-jos, jud. Bacău, cari aũ contribuit cu suma de 1435 l. 35 b., la reparațiunile necesare ce s'aũ făcut bisericilor „Cuviósa Paraschiva“ și „Sf. Voevođi“ din acea comună, cum și D-lui Nicolae Negel proprietarul moșiei din acea comună contribuind asemenea cu suma de 200 l.

Consiliul comunei rurale Dofteana, din jud. Bacău, prin stăruința D-lui Primar respectiv, Ión Simionescu, înscriind în budgetul acelei comune pe anul curent, suma de 4000 lei necesară pentru facerea unei catapetesme, a unui Iconostas și a unei străni Arhieresti, ce urmêză a se face din nou la biserica parohială „Sf. Voevođi“ din secția Larga acea comună și tot pentru acest scop dăruindu-se și de către D-nii: Eugeniú Ghica Comănișténul 100 l. Teodor Popovici din Aseú 10 l., și C. Popovici din Dofteana 10 l., pentru toate aceste fapte lăudabile și demne de imitat, se aduc numiților donatori, publice mulțămiri.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Maria L. Bogdan, proprietara moșiei Gâdinți, jud. Roman, care a bine-voit a dărui totă lemnăria necesară, cum și 100 l., pentru reparația bisericii „Sf. Dumitru“

din cătunul Poenița, com. Gădiniți, filială în parohia Păncești, județul amintit.

Din partea Sfintei Episcopii a Hușilor, se aduc caldurese mulțămiri pioșilor creștini din parohia Covasna, jud. Fălciu, pentru-că au contribuit cu suma de 1929 lei și 45 bani, la facerea unei clopotnițe pentru cimitirul numitei parohii, la vâpsitul pe din lăuntru și pe din afară, la cumpărarea unui clopot precum și la acoperitul bisericei cu tablă boită, din sus menționata parohie.

Se aduc mulțămiri publice următorilor enoriași ai parohiei bisericei Sf. Ión din Huși, cari au contribuit la cumpărarea Epitafilelor unul n. are și altul mic cum și alte obiecte și anume: Preotul Ieremia Radu 20 l. Gh. Andrei 20 l. Marin Grigoriu 20 l. Matei Grigoriu 20 l. Petre Trofin 20 l. Serafim Pară 20 l. Dimitrie Harabagiu 20 l. Ecaterina Vasiliu 20 l. Teodor Masdrag 30 l. Nicolai Masdrag 20 l. Grigore Condurache 10 l. Mitu Alexe 10 l. Hristache M. Alexe 10 l. Simeon Trofin 10 l. Ilie Mitu 10 l. Matei Trofin 10 l. Ivanciu Ispas 10 l. Dimitrie Balan 10 l. Chiriac Ghendu 10 l. Ivanciu Croitoriu 10 l. Marinciu D. Nicolau 5 l. Ilie Cristea 5 l. Vasile Postu 5 l. Dimitrie V. Donea 4 l. Sandu Crăciun 5 l. Theodor Vadescu 4 l. Vasile Bujder 5 l. Dimitrie Murguleți 5 l. Gheorghe Lazăr 5 l. Gheorghe Costăchescu 5 l. Nicolae Diaconescu 5 l. Grigore Mitu 5 l. Nicolai Vârvescu 5 l. Vasile Tomșa 5 l. Gheorghe Frunză 5 l. Vasile Ganciu 5 l. Neculai Holovate 5 l. Costache Holovate 5 l. Costache Holovate 5 l. Dimitrie Râpanu 5 l. Gheorghe Mirciu 5 l. Sava Zaharia 5 l. Iancu Dinulescu 5 l. Dimitrie Pârvan 4 l. Soltana Batcu 5 l. Hristachi Mitcu 5 l. Dimitrie V. Gheorghiu 5 l. Neculai Bogdan 5 l. Ión Sârbu 5 l. Dimitrie Dascălu 5 l. Neculai Vârvescu 5 l. Hristachi Ciulei 5 l. Ión Petrov 2 l. Tasia Geles 3 l. Elena D. Simeon 5 l. Safta Diaconu 1 l. Anica Ilescu 1 l. La facerea a 35 iconițe pentru prasnicile împărătești cum și sfinții însemnați de preste an, au contribuit locuitorii: Grigore Grigoriu 22 l. Ștefan I. Popa 10 l. Neculai Vârvescu 10 l. Chiriac Ghenciu 5 l. Gheorghe D. Ionescu 5 l. Grigore Miteu 5 l. Ivanciu Croitoriu 5 l. Ión Zavati 5 l. Dimitrie Murguleț 5 l. Dimitrie Râpanu 5 l. Sandu Crăciun 5 l. Ilie Mitu 7 l. Gheorghe Costăchescu 2 l. Grigore Condurachi 2 l. Marin Grigoriu 5 l. Constantin Nicolau 5 l. Neculai Bogdan 5 l. Costachi Samoii 5 l. Iancu Dinulescu 2 l. Constantin Trofin 5 l. Gheorghe Andrei 5 l. Matei Grigoriu 5 l. Neculai Vârvescu 5 l. Grigore Batcu 2 l. și Preotul Ieremia Radu a mai contribuit de asemenea cu hărăzirea Ideomilarului (Doxastarului) în trei volume legat cu piele și pânză.

Se aduc mulțămiri publice persónelor cari au făcut donațiuni la biserica parohială sf. Ión din Huși și anume: D-l Dimitrie Râpanu a dăruit bisericei 6 chilograme lumânari de ceară curată pentru împodobit policandrele în valoare de 30 lei. Iconomul Coman Vasi-

Ilescu una feréstră-icónă (mat) în altar în valóre de 15 lei. D-na Ecaterina Hr. Andrei 12 coți țesătură națională pentru facerea unei saltele în valóre de 18 lei. D-na Eufrosina Pevniceriu un rînd procovețe în valóre de 7 lei.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor din parohia Mărășeni județul Vaslui, cari au dăruit bisericeii parohiale din Mărășeni, diferite obiecte pentru înfrumusețarea ei și anume: Ion Popliuc a donat materialul necesar pentru repararea cόμεi bisericeii. Ion și Maria Ciopată din com. Zăpodeni au donat un prosop de șters. Marian Nițică cu soția sa Maria din comuna Zăpodeni au dăruit jumătate oca lumânări, jumătate unt-de-lemn și jumătate oca tămâie Gh. Hupeă a dăruit un leviceer. Ignat și soția sa Maria au dăruit un laviceer. N. Preotul Constantin I Manoilescu și soția sa Elena au cumpărat o perdea pentru ușile împărătesci. Ion Popliuc și soția sa Casandra au contribuit cu bani și lucru de au grijit și curățit biserica, numai cu a lor cheltuială. Dimitrie Corogeanu a dăruit scânduri și cue pentru facerea porții de la biserică, care s'a și făcut de către locuitorul Petrea Popliuc. Epitropul V. Corogeanu a dăruit o jumătate oca de cêră, pentru trebuința bisericeii. Preotul Constantin I. Manoilescu și soția sa Elena au dăruit bisericeii parohiale una icónă de lemn, îmbrăcată în metal argintat, a S. M. M. Dimitrie spre a lor vecinică pomenire.

Se aduc mulțămiri publice persónelor cari au făcut donațiuni bisericeii parohiale Buhăești din județul Vaslui: Dasădul Costache a dăruit 150 Lei și preotul Ion Gheorghiescu a dăruit 100 lei, cu cari s'au făcut reparățiunile necesare menționatei bisericeii.

Chiriarchia Dunărei-de-jos exprimă mulțămiri persónelor mai jos notate, cari au bine-voit a dona bisericeii parohiale „Isvorul Maicei Domnului“, din urbea Galați obiectele notate în dreptul fie-căruia : Epitropia respectivă a îndestrat biserica cu un rînd veșminte preoțești în valóre de 135 l. D-l Costache Rodénu a donat un analog sculptat și cu îmbrăcăminte în valóre de 100 l. D-l Michai Gălățénu, o cristelniță de aramă 75 l. D-na Ecaterina Munténu, o cristelniță de tablă 18 l. D-l Andrei Vasiliu, pentru legat un octoih mare cu piele marochin, a contribuit cu 7 l. D-l Nicolae Melitarat, pentru legat un penticostar 7 l. D-l Ion Trandafir, idem 7 l. D-l Ion Hagiu o cazanie 3 l. 50 b. D-l Ghiță Moțoc un catavasier 7 l. 50 b. D-l Nicolae V. State un Idiomilar 6 l. D-l Nicolae Sunénu un tipic 3 l. 50 b. D-l Ioniță Ștefan, idem 3 l. 50 b. D-l Siméon Schiopu un octoih mic și un catavasier 6 l. D-l Ión Axente o psaltirie 7 l. D-l Gheorghe Său, un triod mare 8 l. D-l Costache Tomășnénu, idem 8 l.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri persónelor mai jos notate, cari au bine-voit a dona bisericeii parohiale Buna-Vestire din

Galății cărți și obiectele notate în dreptul numelui fie-căruia : D-l Moise N. Pacu episcop al diocesis bisericii, a donat pentru biblioteca parochială următoarele cărți în valoare de 150 l. Sfânta și Dumneșcesca Evanghelie editia Sf. Sinod, legată cu piele, Apostolul, Evhologiul, Tynicul bisericii, de Cernăuți, două volume „Biserica Orthodoxă Română“, pe anul I și II, toate legate cu piele, Orologiul cel mare, Morala Evangelică de sus numitul Moise N. Pacu, ediția II, Desordinea Sufletescă 2 exemplare, Cartea județului Covurlui 2 volume, Anvoniul Sf. Episcopii a Rîmnicului Noulu- Severin pe 1900, Influența culturei Grecești în Muntenia și Moldova și alte 51 brașuri cu conținut religios moral și istoric toate nelegate, Asemenea D-l Pacu în unire cu mătușa D-sale D-na Maria Marin au contribuit cu suma de 120 lei cumpărând un rînd de veșminte preoțești, complet, de pluș negru. D-l Dimitrie Dragoș, cântăreț al diocesis bisericii a contribuit cu suma de 55 lei pentru cumpărarea unei cruci Restignirea Domnului Nostru Iisus Christos, poleită cu aur. D-l Pavel Baluș a contribuit cu suma de 20 lei, pentru cumpărarea unei perdele de adamască la ușile împărătești. D-l Ion Vasiliu cu suma de 8 lei, pentru confecționarea unei cutii de nuc în care să se conserve sf. Taîne. D-l Alexandru Theodor cu 15 lei pentru cumpărarea unui trichel de marmoră pentru sfânta Masă. D-l Grigore Dinescu cu 5 l. D-l Michalache Gh. Pavel. cu 5 l. Gheorghe Ion cu 2 l. 50 b., și Andrei Grigore cu 2 l. 50 b., pentru un Sfințit Antimis, D-na Maranda Tighinca un levice lung de petice în valoare de 10 l.

Comitetul Redactor al acestei Reviste rógă cu tot dinadinsul pe Domnii abonați direcți din țară și streinătate a înainta D-lui Casier al Revistei, Str. Muselor No. 24, costul abonamentului pe anii neachitați, făcându-se cunoscut că nu li se va mai trimite Revista celor care nu vor achita abonamentul.

